

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning	1
2. Afklaring af feltet	3
2.1 Vandring fra land til by	3
2.2 Ændret beskæftigelsesmønster	4
2.3 Udvikling i uddannelsesniveaut	5
3. Afgrænsning af feltet	6
3.1 Land, by og uddannelse i samtiden	6
3.2 Land og by	7
3.3 Uddannelsesniveau	7
4. Problemstilling	8
4.1 Problemformulering	9
5. Læsevejledning og undersøgelsesdesign	9
6. Teori	11
6.1.1 Habitus	13
6.1.2 Felt	14
6.1.3 Samspillet mellem Habitus og Felt	15
6.2 Mike savage - Fysisk lokalitet som position i felt	16
6.3 Richard Florida - Den kreative klasse	18
6.3.1 En kreativ tidsalder	18
6.3.2 Den kreative klasse	19
6.4 Vandringsteorier	21
6.5 Opsummering af teori	22
7. Data, metode og områdeinddeling	23
7.1 Data beskrivelse	23
7.2 Ministeriel inddeling på sogneniveau	26
7.3 Områdedefinition og fordeling	27
7.4 Afgrænsning til region Midtjylland	30
7.5 Kommunernes urbaniseringsgrader	31
7.6 Homogene kommunegrupper	34
7.7 Kommunegruppernes befolkningstal	37
8. Operationalisering	37
8.1 Aldersrelateret befolkningsudvikling i kommunegrupperne	38
8.2 Kommunegrupper og lang videregående uddannelse	40
8.3 Uddannelse og branchebeskæftigelse	40
8.4 Pendling mellem kommunegrupperne	40

8.5	Uddannelsesniveau i kommunegrupperne	42
9.	Kritik	43
9.1	Landdistriktsredegørelse	43
9.2	Anvendte data fra Danmarks Statistik	44
10.	Empiriske Resultater og analyse	45
10.1	Befolkningsudvikling i kommunegrupperne	45
10.1.1	Kommunegruppe 1	45
10.1.2	Kommunegruppe 2	47
10.1.3	Kommunegruppe 3	49
10.1.4	Kommunegruppe 4	51
10.2	Sammenligning af kommunegruppernes befolkningsudvikling	53
10.3	Kommunegrupper og lang videregående uddannelse	54
10.4	Uddannelse og branchebeskæftigelse	55
10.5	Pendling mellem kommunegrupper	56
10.6	Generelt uddannelsesniveau i kommunegrupperne	57
10.7	Uddannelsesniveauet i de yngre årgange	58
10.8	Sammenfatning af hovedresultater i empirisk analyse	61
10.8.1	Befolkningsudvikling	62
10.8.2	Uddannelse, branchebeskæftigelse og pendling	62
10.8.3	Uddannelsesniveau i kommunegrupperne	63
11.	Kommunegruppernes karakteristika	64
11.1	Kommunegruppe 1	64
11.2	Kommunegruppe 2	65
11.3	Kommunegruppe 3	66
11.4	Kommunegruppe 4	67
12.	Empirien belyst i en teoretisk ramme	67
12.1	Det forandrede uddannelsesniveau	67
12.2	Anvendelsen af demografiske vandringsteorier	70
12.3	Befolkningsudvikling og urbaniseringsgrader	70
12.4	Brancher og pendling	72
12.5	Uddannelse	73
12.6	Sammenfatning af ændret uddannelsesniveau og push pull faktorer	74
13.	Konklusion	75
14.	Perspektivering	77
14.1	Profilmodellen	77
14.2	Danmark i forandring	80
14.3	Uddannelse, beskæftigelse og bosætning	82

1. Indledning

I dette projekt vil jeg arbejde med forskellige geografiske områder i Danmark. Jeg vil beskæftige mig med områdernes forskellige grader af urbanisering, og hvordan disse områders karakteristika relaterer sig til den gruppe i befolkningen, der har en lang videregående uddannelse.

Mere præcist finder jeg det interessant at koble en geografisk dimension med en uddannelsesdimension på den måde, at jeg vil betragte borgere med en lang videregående uddannelse, i forhold til urbaniseringsgraderne i geografiske områder.

Jeg finder forholdet mellem geografi og uddannelse interessant i lyset af den øgede urbaniseringen af samfundet samt målsætningerne ifølge 2020-planen om et øget uddannelsesniveau i den danske befolkning (Regeringen 2012). Jeg betragter urbaniseringen og uddannelsesniveauet som havende indflydelse på både et individuelt samt et samfundsmæssigt niveau. Uddannelsesniveauet kan betragtes dels som havende betydning for den enkeltes beskæftigelsesmuligheder samt for den generelle samfundsmæssige beskæftigelsesstruktur. Urbaniseringen kan ligeledes betragtes som havende betydning for individets praktiske bosættelsesmuligheder samt for den lokale udvikling, der igen har indflydelse på den overordnede samfundsmæssige udvikling.

Urbaniseringsdebatten, der de seneste år kommet mere på dagsordenen herhjemme, bliver ofte betegnet som forholdet imellem "udkantsdanmark" og det øvrige Danmark. Med denne debat er der kommet et øget fokus på, at Danmark, trods dets beskedne geografiske størrelse er et land, hvor geografiske områder er meget forskellige fra hinanden. Herunder også de forskellige udfordringer, der knytter sig til et områdes levedygtighed i en økonomisk optik.

Dette er på flere måder interessant i et sociologisk perspektiv, da udviklingen, eller i nogle tilfælde afviklingen, af et Danmark i flere tempi kan tænkes, at have indflydelse på flere niveauer af samfundet. Dels i forhold til de individuelle liv, der leves i forskellige områder af Danmark, og dels i forhold til den mere overordnede struktur af det danske samfund.

Da debatten om "udkantsdanmark" tog fart, blev jeg fra starten fascineret af, hvordan geografien i et så forholdsvis lille land som Danmark kunne være så afgørende. Det der vakte min interesse, var for det første en erkendelse af de udfordringer, der utvivlsomt knytter sig til et områdes specifikke geografiske placering. For det andet kunne jeg ikke undgå at blive en smule provokeret af de betegnelser, der blev brugt om de perifere områder af landet som for eksempel "den rådne banan".

I løbet af foråret og sommeren 2013 fik nogle Tv-programmer, på Danmarks Radios DR1 og DR2, mig til at tænke på, hvordan opfattelsen af forskellige geografiske områder tilsyneladende var blevet helt naturlig.

Programmerne; "Puk og Herman går i land", "Anne og Anders på sommerferie" og "På ø-eventyr med Anne og Anders" har alle det til fælles, at de er lavet specielt til sommerferien, hvor den normale mediedagsorden er sat på stand by. Destinationen er i alle programmerne idylliske sommerlandskaber, det for en stor dels vedkommende ligger i områder, de samme medier betegner som "udkantsdanmark".

Betragtes disse programmer i lyset af diskussionen om land kontra by, mener jeg, de kan ses som udtryk for, at når sommeren og ferietiden står for døren, så er dagligdagen brudt op, og der skal ske noget nyt og anderledes. Mange danskere tager på ferie i det danske sommerland, og dem følger Danmarks Radio, og transmitterer i denne periode fra sommerlandet og tilbage til de større byer og hovedstaden.

Sagt på en mere grov måde kan det fremstilles sådan, at når dagligdagen kører og samfundets institutioner er i gang, så er fokus på hovedstaden og de større byer. Men når der er ferietid og samfundets institutioner kører på vågeblus, så bliver det såkaldte "udkantsdanmark" forvandlet til "feriedanmark", og bliver fremstillet i et idyllisk og afslappende skær. Implicit kan det forstås sådan, at der ikke bor mennesker, eller er noget at lave i disse områder til dagligt, men at de kun har deres berettigelse og egentlige værdi som et feriested.

Ovenstående er selvfølgelig en subjektiv vurdering af nogle enkelte programmer på Danmarks Radio, men ikke desto mindre mener jeg, at de kan ses som eksempler på, hvordan geografiske områder kan fremstilles i forskellige sammenhænge. For mig var der i hvert fald et klart mønster i tidspunktet for udsendelserne og deres indhold.

Foruden de danske public service kanaler skaber andre medier ligeledes et billede af et "udkantsdanmark" i forfald. Følgende er et uddrag fra en artikel udgivet i Politiken den 21. oktober 2013, "Den rådne banan avler mere råddenskab":

"Hvem gider at bo et sted, hvor der hverken er en skole eller et supermarked at finde i en miles omkreds eller hvor bussen til nærmeste mellemstore by går en gang i timen - hvis man er heldig. [...] Jeg er vokset op i Højer, en perle i Sønderjylland. I kender måske Højer pølser? Eller måske har I på en leferskole besøgt Højer sluse? Eller også så har I været på gennemkørsel, når I skulle over grænsen? Men hvis du ikke kender den, så skal du ej fortvivle. Den forsvinder snart.

Min barndomsby, hvor der for bare 20-25 år siden var et levende torv med mennesker og butikker, er nu reduceret til en bænk bredfyldt af to pensionister [...] To ud af byens tre skoler er lukket på bare ti år og den sidste er - selvfølgelig - også under afvikling. Det er ikke for at male et skræmmende melankolsk billede ? det er bare sandheden [...]. På bare 7 år er indbyggertallet faldet med 12 %." (Bilag: 35).

Sammenhængende hermed nævnes i artiklen "Hjerneflugt fra udkantsdanmark" udgivet i Jyllands-Posten den 15. marts 2014. Artiklen er baseret på tal fra Danmarks Statistik, som Ugebrevet A4 har analyseret. Her kommer følgende til udtryk:

“Der er i dag 53.481 flere højtuddannede i Danmark end i 2007. Men en række kommuner i vandkantsdanmark har ikke fået flere borgere med en lang uddannelse. Næsten alle de ekstra højtuddannede bor i storbyerne og især i Storkøbenhavn. [...] København, Aalborg og Aarhus har fået over 30 pct. flere med en lang videregående- eller forskeruddannelse siden 2007. Men 12 kommuner i udkantsområderne har ikke fået en eneste ekstra højtuddannet.” (Bilag: 36).

Forholdet mellem land og by kan betragtes på mange relevante måder. Den måde jeg vil beskæftige mig med forskellige områder af Danmark på, er som sagt i forhold til en uddannelsesmæssig dimension. I lyset af den ovenfor nævnte forskellige geografiske udvikling, mener jeg, at uddannelsesdimensionen ligeledes er væsentlig både på et individuelt- og et samfundsmæssigt niveau.

2. Afklaring af feltet

For at sætte den aktuelle uddannelsesdimension og forskelligheden imellem geografiske områder i en sammenhæng, vil jeg kort beskrive de udviklinger, der har været i Danmark på de to områder igennem de seneste ca. 200 år.

Historisk har der altid været forskel på land og by, både med hensyn til befolkningens levevilkår, boligforhold og beskæftigelsesmuligheder. Balancen mellem landets og byens plads i samfundet har løbende ændret sig op igennem historien, og ikke mindst har de muligheder, der knytter sig til et område ændret sig (Ingemann 2012, s.12-14).

Forholdet mellem land og by, samt indbyggernes flyttemønstre imellem disse, har spillet en central rolle i de vestlige landes samfundsudvikling i de sidste ca. 200 år. Siden den franske revolution i 1789, der markerede begyndelsen til enden for de nedarvede generationelle privilegier og positioner, blev befolkningen i stadig større grad, end det tidligere havde været tilfældet, sat fri fra de af traditionen foreskrevne livsbetingelser. Industrialiseringen og den efterfølgende urbanisering resulterede i nye individuelle muligheder. Samfundet blev med hensyn til den øgede arbejdsmæssig specialisering og en deraf følgende forøgelse af den gensidige afhængighed mellem forskellige beskæftigelsesbrancher stadig mere komplekst (Giddens 2002, s.13-17)

Jeg vil i det følgende, for at sætte den i indledningen skitserede debat om land kontra by i en historisk sammenhæng, give en kort historisk gennemgang af de markante folkevandringer, der fandt sted fra land til by, det ændrede beskæftigelsesmønster samt udviklingen i uddannelsesniveaue i Danmark.

2.1 Vandring fra land til by

De ovenfor omtalte befolkningsvandring fra land til by har de sidste ca. 200 år ikke været et globalt fænomen. Det er først og fremmest noget der relaterer sig til de vestlige lande, hvor industrialiseringen fik sit udspring og havde stor betydning for samfundets udvikling som helhed. Danmark er i den sammenhæng ingen undtagelse (Ibid).

Det er ikke blot befolkningens vandring fra land til by, der har haft stor indflydelse på befolkningsfordelingen i Danmark. Den nærmest eksplosive befolkningstilvækst har ligeledes haft stor betydning. Befolkningens størrelse i Danmark var i år 1800 på knap 1 million mennesker, og i år 2000 var dette tal vokset til ca. 5,3 millioner (Danmarks Statistik 2000, s.6-11).

Specielt fra slutningen af 1800 tallet til 1960'erne voksede befolkningen, da der var forholdsvis stor forskel på den summariske fertilitetsrate og den summariske mortalitetsrate. Fra 1960'erne faldt fertilitetsraten og nåede et lavpunkt i starten af 1980'erne, hvor der nogle få år faktisk var en negativ befolkningsvækst (Knudsen 2007, s.15-18).

Den ovenfor nævnte befolkningsvækst har været med til at forstærke omfanget af befolkningens ændrede bopælsfordeling, i henholdsvis land- og byområder, samt ændringen af de respektive branchers betydning for beskæftigelsen og økonomien.

I år 1850 boede ca. 80 % af den danske befolkning i landdistrikter, men i løbet af de følgende 100 år skete der en massiv flytning til byerne. I 1950 boede mere end 66 % af befolkningen i byområder og i 1999 var dette tal steget yderligere til at omfatte hele 85 % af befolkningen (Danmarks Statistik 2000, s.15-17). Betragtes den øgede andel af befolkningen, der bor i byerne, i sammenhæng med befolkningstilvæksten i samme periode, er der tale om markante ændringer i byernes størrelser og udbredelse, og den bymæssige udvikling tager på denne baggrund for alvor fart.

Kombinationen af befolkningstilvækst og vandringen fra land til by lagde pres på boligmassen, og for at huse de mange nye byboere måtte der iværksættes en mere aktiv boligpolitik. Så tidligt som i 1887 kom der lovgivning på boligområdet, en lovgivning der havde til formål at forbedre boligforholdene for arbejderne i byerne. Ad flere omgange blev der, for at øge udbuddet af boliger, givet støtte boligbyggeriet i form af billige statsgaranterede lån og fritagelse af skatter (Vestergaard 2004, s.262-265).

Som mottoet "gode boliger for alle" indikerer, blev boligpolitikken og socialpolitikken kædet sammen. De konkrete politiske indsatser kan eksempelvis betragtes med det midlertidige huslejestop, der blev etableret i lyset af den økonomiske situation før anden verdenskrig, og varede til efter krigen. Allerede under krigen modsvarede udbuddet af boliger ikke efterspørgslen, og der blev etableret et forbud mod at sammenlægge boliger og ligeledes at eje mere end én bolig. For at komme boligmanglen til livs blev der efter krigen igen etableret støtteordninger til boligbyggeriet. Støtteordningerne var dog ikke længere så gunstige som tidligere, hvilket betød, at huslejen, der i de nye boligbyggerier var omkostningsbestemt, blev langt dyrere end huslejen i de ældre huslejeregulerede boliger. Huslejeforskellen mellem de ældre og nye boliger fortsatte med at vokse, hvilket havde den konsekvens, at mange i 1960'erne ikke havde råd til at bo i de nye boliger. Dette satte samtidig gang i 1960'ernes parcelhusbyggeri, da den mere velstillede middelklasse nu fik råd til at bygge deres eget hus fremfor at bo til leje i de dyre nybyggede lejeboliger (Vestergaard 2004, s.266-269).

2.2 Ændret beskæftigelsesmønster

Betragter vi befolkningens vandringer fra land til by i sammenhæng med det ændrede beskæftigelsesmønster, er det tydeligt, hvordan landbrugets dominans på beskæftigelsesområdet mindskes og flere byerhverv vokser frem.

I midten af 1800 tallet var over halvdelen af den danske befolkning beskæftiget i landbrugserhvervet, og 100 år senere, i midten af 1900 tallet, var landbrugets beskæftigelsesandel faldet til at omfatte under en fjerdedel af befolkningen. I samme periode steg andelen, der var beskæftiget i industrien, dog var denne stigning langt fra lige så markant som ændringerne på landbrugsområdet.

I sidste halvdel af 1900 tallet skete der en yderligere reduktion i den andel af befolkningen, der havde deres beskæftigelse i landbruget. Fra 1950, hvor ca. en fjerdedel af befolkningen var beskæftiget i landbruget, og de følgende 20 år skete der, som konsekvens af indførelsen af ny teknologi og specialisering i landbruget, for alvor en reduktion i branchens beskæftigelsesandel (Ingemann 2009, s.13-14). I 1970 var blot 10 % af befolkningen beskæftiget i landbrugssektoren, og i 1999 var andelen af beskæftigede mænd og kvinder i denne branche faldet yderligere, så det blot var 6 % henholdsvis 2 %, der havde deres beskæftigelse i denne sektor.

I samme periode voksede andelen af befolkningen med beskæftigelse i administrative og liberale erhverv til det dobbelte, fra 8 % til 16 %, og i 1999 var næsten en tredjedel af mændene og godt 60 % af kvinderne beskæftiget i administrative og liberale erhverv (Danmarks statistik 2000, s.59-62). Det ændrede beskæftigelsesmønster kan også betragtes i befolkningsvandringene fra land til by. I 1960 var antallet, der boede i byer med under 200 indbyggere 1,2 millioner, mens det i år 2000 var faldet til 800.000.(Ingemann 2009, s.13-14).

2.3 Udvikling i uddannelsesniveaue

Den danske velfærdsstat blev op gennem 1900 tallet stadig mere omfattende, og omkring 1970 blev de offentlige ydelser, der tidligere havde været målrettet borgerne på baggrund af deres behov, i langt højere grad universelle. Borgerne fik via skattebetalingen dermed adgang til en lang række offentlige ydelser (Mogensen 2010, s.73-78). En del af de offentlige midler blev brugt til investeringer i uddannelsessektoren, hvilket betød, at der fra 1970'erne blev en stadig større andel af befolkningen, der fik en uddannelse (Mogensen 2010, s.186-187).

Effekterne af investeringerne i uddannelsesområdet kan eksempelvis betragtes i den øgede andel, der fik en gymnasial uddannelse. Fra 1960 over 1970 til 1980 skete der hvert tiende år omtrent en fordobling i andelen af en ungdomsårgang, der fik en gymnasial uddannelse. I 1960 var andelen ca. 7 %, i 1970 ca. 14 % og i 1980 29 %. I 2010 fik over 60 % af en ungdomsårgang en gymnasial uddannelse (Ibid, s.188-

189/Ministeriet for børn og undervisning 2013, s.1-2). En gymnasialuddannelse er ikke erhvervskompetencegivende i sig selv, men kan betragtes som en billet til videre uddannelse (Danmarks Statistik 2004, s.13-14). Andelen af en ungdomsårgang, der får en gymnasial uddannelse, er dermed væsentlig i forhold til hvilken andel af befolkningen, der har mulighed for at få en uddannelse af endnu længere varighed.

Kaster vi blikket på det generelle uddannelsesniveau i den danske befolkning, er udviklingen gået i retning af, at en stadig større andel får en uddannelse og dels får en større andel ligeledes en uddannelse af længere varighed. Blandt de 15-69 årige er andelen med en videregående uddannelse steget fra i 1983 at udgøre 11 % til i 2003 at udgøre 21 % (Danmarks Statistik 2004, s. 27). Samme tendens gør sig gældende for den andel, der får en lang videregående uddannelse. Blandt de 15 til 69 årige i 1983 havde 2,2 % af befolkningen en lang videregående uddannelse, mens 4,8 % af de 15-69 årige havde dette uddannelsesniveau i 2003.

Selvom der over den tyve års periode er sket en fordobling i andelen, der får en lang videregående uddannelse, kan det synes som en relativ beskeden andel af den samlede befolkning. Grunden til dette er, at vi ser på opgørelser over de 15 til 69 årige. Da uddannelsesniveauet først for alvor er steget de seneste år, vil de ældre årgange, hvor kun få har en lang videregående uddannelse, betyde relativt meget, hvilket resulterer i, at en forholdsvis beskeden andel af de 15 til 69 årige som helhed har en lang videregående uddannelse.

Betragter jeg derimod den andel, der har en lang videregående uddannelse i forhold til nogle mindre og ikke mindst yngre aldersgrupper, træder det mere tydeligt frem, hvordan uddannelsesniveauet i de yngre årgange er steget. I 2003 var andelen af de 25 til 34 årige, der havde en lang videregående uddannelse på 6,3 %, og 6,5 % blandt de 35 til 44 årige (Ibid s.30-32). Disse tal viser, at det er blandt de yngre årgange, vi finder den største andel med en lang videregående uddannelse.

3. Afgrænsning af feltet

3.1 Land, by og uddannelse i samtiden

Balancen mellem land og by samt befolkningens uddannelsesniveau er helt centrale elementer i dagens samfund, og som det ovenstående er beskrevet, mener jeg at ændringerne trækker tråde tilbage til industrialiseringen og urbaniseringen af samfundet. Med industrialiseringen blev den arbejdsmæssige specialisering som sagt langt mere udtalt, og det stadig stigende uddannelsesniveau i befolkningen kan betragtes som en fortsættelse af denne arbejdsmæssige specialisering. På samme måde mener jeg, at den aktuelle balance mellem land og by både betragtes som en fortsættelse af industrialiseringens indflydelse på det ændrede beskæftigelsesmønster samt det ændrede bosætningsmønster, urbaniseringen.

Samfundets urbanisering og befolkningens uddannelsesniveau er på den måde i dag to helt centrale elementer, som jeg mener, har deres udspring i den ovenstående samfundsmæssige ændring.

Denne opgave er dog ikke en historisk gennemgang af den industrielle udviklings indflydelse på samfundets organisering samt menneskets livsbetingelser og muligheder. Det er i stedet en undersøgelse af, hvordan geografiske områder er forskellige og hvordan det ændrede uddannelsesniveau kan betragtes i denne sammenhæng. Men som det fremgår, er forskellen mellem land og by samt den arbejdsmæssige specialisering i form af uddannelse ikke noget nyt. Det kan snarere betragtes som en central del i de sidste ca. 200 års samfundsudvikling i den vestlige verden. Det er blot graden og måden samfundet influeres på, der løbende har ændret sig.

3.2 Land og by

De seneste års øgede interesse for og fokus på hvilke områder, der i Danmark kan betegnes som værende henholdsvis centrale- og perifere, skal derfor heller ikke ses som noget nyt i sig selv. Det aktuelle fokus på land- og byområder og hvordan forskellen mellem disse diskuteres, skal snarere betragtes som noget tidstypisk i et nationalt og globalt perspektiv.

Debatten om forholdet mellem land og by er blevet stadig mere tilstedeværende både i det offentlige rum og på den politiske scene. Etableringen af ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, kan for det første betragtes som et eksempel på det øgede politiske fokus på forholdet mellem land og by. For det andet kan det betragtes som et svar på det offentlige fokus på området, der op til ministeriets etablering i 2011 havde været meget udbredt i diverse både trykte og elektroniske medier (Svendsen 2012, s.468-471).

Debatten om land og by har igennem årene antaget mange forskellige vinkler, i forhold til hvad der kan betragtes som hørende til det centrale eller perifere Danmark. Forholdsvis hurtigt blev den aktuelle debat om forskellige områders karakteristika domineret af et økonomisk perspektiv, og betegnelser som vækstområder eller områder, der var under afvikling, blev karakteristiske for beskrivelsen af situationen i forskellige egne af Danmark (Ibid, s.466-467). En karakteristik, der ikke blev mindre med opkomsten af den økonomiske krise i 2008 (Bilag 1).

Mediernes øgede fokus på området gav ligeledes grobund for diverse mere eller mindre sigende betegnelser for forholdet mellem by- og landdistrikter. En af de mere vedholdende betegnelser for de områder, der var under afvikling, og som typisk blev udgjort af landlige og relativt fjerne egne af landet, blev betegnelsen "den rådne banan", efter den form som disse områder dannede, når man indtegnede dem på et danmarkskort. Siden er der kommet flere betegnelser til, så som udkantsdanmark, der udviklede sig til mere eller mindre at blive standardbetegnelsen, for de vækstudfordrede områder af Danmark (Svendsen 2012, s.467-468). Mere positivt ladede ord som vandkants-

danmark er i løbet af debattens levetid fremkommet som et modsvar til de negativt ladede betegnelser.

3.3 Uddannelsesniveau

Som det er gældende med den aktuelle interesse for forholdet mellem land og by, skal de seneste års fokus på uddannelsesniveauet og en stadig større arbejdsmæssig specialisering i Danmark heller ikke betragtes som noget nyt i sig selv. Det er i højere grad den tidstypiske nationale og internationale sammenhæng, der sætter sit præg på dette fokus.

På den baggrund mener jeg, at en række af de seneste års politiske beslutninger netop er foretaget i relation til Danmarks rolle og konkurrencedygtighed i et internationalt perspektiv (Regeringen 2012, s.5-6). Uddannelsesområdet er i den sammenhæng ingen undtagelse, og de politiske visioner på området er heller ikke udeblevet. Regeringen fremlagde med 2020-planen, at målet på uddannelsesområdet er, at flere generelt skal have en uddannelse, og at en større andel i fremtiden ligeledes skal have en lang videregående uddannelse. Et af de konkrete mål er at 25 % af en ungdomsårgang i 2020 skal have en lang videregående uddannelse (Ibid, s.23). Ifølge Danmarks Statistik defineres en lang videregående uddannelse som varende otte år. Det vil sige tre år efter endt folkeskole og efterfølgende fem års sammenhængende uddannelse (Bilag 2).

Uddannelsesmålene er etableret som et svar på, hvordan Danmark skal forblive og udbygge sin konkurrencedygtighed i et globalt perspektiv, og kan i bund og grund betragtes som et af de politiske svar på, hvordan vi bevarer et bæredygtigt velfærdssamfund i Danmark (Regeringen 2012, s.91-92).

4. Problemstilling

Den ovenfor nævnte udvikling af balancen mellem land og by, samt det ændrede uddannelsesniveau, leder mig til den følgende overordnede undren for projektet:

Når en større andel af befolkningen får, og i fremtiden skal have, en lang videregående uddannelse, kan vi så forvente, at denne gruppe i fremtiden vil have det samme geografiske bosætningsmønster, som den har i dag?

Selvom det øgede uddannelsesniveau i den danske befolkning er fremkommet på baggrund af politiske prioriteringer på området, mener jeg, som sagt, at behovet for et stigende uddannelsesniveau i samfundet kan ses som en forlængelse af den arbejdsmæssige specialisering. Det er simpelthen blevet nødvendigt, at befolkningen har et vist uddannelsesniveau i forhold til varetagelsen af de arbejdsmæssige opgaver, hvorfor de politiske beslutninger på uddannelsesområdet kan betragtes som et svar til disse

krav (Regering 2012, s.25-27). Med industrialiseringens indtog og den mere specialiserede produktionsform som erstatning for landbrugssamfundet, ændredes befolkningens geografiske bosætningsmønstre sig radikalt. Jeg mener, at det både dengang som nu er relevant at betragte den geografiske dimension i sammenhæng med uddannelsesniveauet.

Koblingen af geografi og uddannelse kan anskues fra mange forskellige vinkler. I forlængelse af min indledende undren omkring det perifere og centrale Danmark, er kerne i min anskuelse af den geografiske dimension, en skelnen mellem områder, der har forskellige grader af urbanisering. Med hensyn til uddannelsesdimensionen vælger jeg, med inspiration fra de førnævnte politiske målsætninger på uddannelsesområdet, at fokusere på den del af befolkningen, der har en lang videregående uddannelse. Alt så hvad der svarer til en kandidatgrad på universitetsniveau.

Selv med disse afgrænsninger er der stadig mange muligheder for at undersøge, en kobling af den geografiske forskellighed med uddannelsesdimension. Den nedenstående problemformulering vil være mit udgangspunkt for det videre arbejde i projektet.

4.1 Problemformulering

“Hvordan varierer urbaniseringsgraden i region Midtjylland, og hvilken indflydelse kan de geografiske karakteristika tænkes at have på bopælsplaceringen for den del af befolkningen der har, og i fremtiden skal have, en lang videregående uddannelse?”

Urbaniseringsgraden: Et udtryk for hvordan områder i region Midtjylland er forskellige i forhold til deres urbane og landlige karakter.

Geografiske karakteristika: Forskelligheden mellem områderne i region Midtjylland i forhold til parametre, der skønnes at have indflydelse på bopælsplaceringen blandt den del af befolkningen, der har en lang videregående uddannelse.

Det er altid vanskeligt at spå om fremtiden, og den ovenstående problemformulering er ingen undtagelse. Det vil derfor være naivt at tro, at jeg i arbejdet med dette projekt kan fremkalde et entydigt svar. Ikke desto mindre mener jeg, at min problemformulering giver anledning og ideer til at belyse sammenhængen mellem den geografiske forskellighed i Danmark og det stigende uddannelsesniveau.

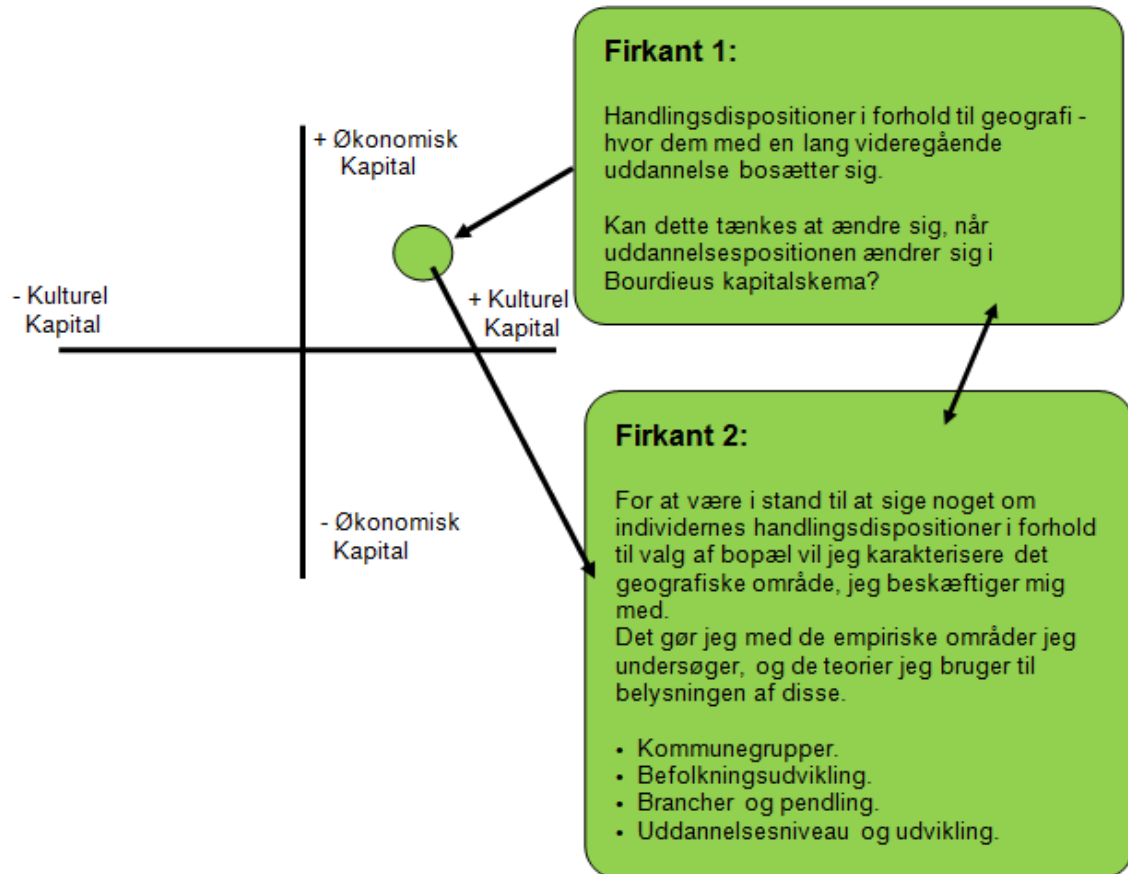
Jeg vil derfor på mere konkret vis empirisk belyse nogle karakteristika for de forskellige geografiske områder, karakteristika som jeg mener er relevante i forhold til den ovenstående problemformulering.

5. Læsevejledning og undersøgelsesdesign

For at øge overskueligheden af projektets opbygning præsenteres her en kort kronologisk fremstilling af de resterende elementer i projektet:

- Teori - De anvendte teorier forklares.
- De anvendte data og metoder forklares, hvorefter region Midtjylland inddeles i fire homogene kommunegrupper.
- Der redegøres for operationaliseringen af de anvendte data.
- Kritisk blik på data og metode.
- De empiriske resultater præsenteres og analyseres.
- Karakteristika for de fire kommunegrupper sammenfattes.
- De empirisk fundne resultater belyses i en teoretisk ramme.
- Konklusion af analyserne.
- Perspektivering af de fundne resultater.

I forlængelse af den ovenstående beskrivelse af projektets opbygning er figur 1 udarbejdet. Figuren viser hvordan projektets bestanddele supplerer hinanden.

Figur 1: Grafisk beskrivelse af projektets bestanddele.

Figur 1 er baseret på Pierre Bourdieus teori om hvordan habitus, felt og kapital har indflydelse på et individs handlinger. Disse teoretiske begreber vil blive forklaret mere indgående i projektets teori del.

Koordinatsystemet er som helhed udtryk for hvad Bourdieu betegner som et felt. I her-værende projekt udgøres det undersøgte felt af uddannelsesdimensionen. Koordinat-systemets akser er udtryk for kapitalformer. Økonomisk kapital figurerer på den lodrette akse, og kulturel kapital figurerer på den vandrette akse. I tillæg hertil opererer Bourdieu med begrebet habitus, der kan siges at være indflydelsen af det enkelte individs historie på dets handlinger.

Den grønne cirkel i koordinatsystemet er udtryk for den position et individ med en lang videregående uddannelse indtager i feltet for uddannelse. Den pågældende position er givet ved kombinationen af de to kapitalformer samt individets habitus, i relation til den konkrete beskaffenhed af feltet for uddannelse.

Firkant nr. 1 illustrerer at der til positionen i koordinatsystemet, ifølge Bourdieus teori, er knyttet nogle handlingsdispositioner, der i dette projekt vil relatere sig til individernes bopælspræferencer.

Firkant nr. 2 skal illustrere de geografiske karakteristika, der relaterer sig til geografiske områder med forskellige grader af urbanisering.

Pilen mellem de to firkanter skal illustrere, at hvis et individs position i feltet for uddannelse ændres, så ændres også de handlingsdispositioner, der knytter sig til positionen. Det vil igen have indflydelse på, hvor attraktive et geografisk områdes karakteristika opfattes af individerne.

Figur 1's forklarende egenskaber vil med læsningen af projektet komme til at fremstå tydeligt. Figuren er præsenteret her for at anskueliggøre, hvordan jeg overordnet mener, der er en sammenhæng mellem det ændrede uddannelsesniveau i Danmark og de forskellige karakteristika, der relaterer sig til geografiske områder med baggrund i deres forskellige urbaniseringsgrader.

6. Teori

Dette teoriafsnit vil være opbygget på den måde, at jeg introducerer tre forskellige teoretikere, samt en fremstilling af teorier omkring befolkningsvandring. I henhold til de begreber, der vurderes at være relevante for dette projekt, vil jeg beskrive hvordan de relaterer sig til hinanden.

Det teoretiske grundlag som de følgende teorier skal forstås i forhold til, vil være Pierre Bourdieus¹ begreber om habitus, felt og kapital. Disse vil blive beskrevet først. Beskrivelserne af Mike Savages² og Richard Floridas³ begreber vil blive betragtet i forhold til Bourdieus teoretiske grundlag.

Mike Savage arbejder videre med Bourdieus begreber, og forklarer hvordan sammenhængen mellem et individs habitus og position i et felt, ikke blot har relevans i et socialt rum, men også lader sig anvende i det fysiske rum og dermed i forhold til en fysisk lokalitet. Et individs valg af bopælsplacering bliver med denne forståelse en handling, der er med til at angive individets position i det sociale rum. Endvidere inddrages globaliseringen som en faktor, der er med til at forstærke betydningen af individets valg af bopælsplacering.

Richard Floridas teori om den kreative klasse vil dernæst blive inddraget. I forlængelse af Bourdieus forståelsesramme kan den kreative klasse, på baggrund af deres økonomiske funktion i samfundet, siges at indtage en bestemt position i samfundet, hvortil der knytter sig bestemte præferencer. Disse præferencer relaterer sig så igen til nogle fysiske lokationer, som netop tilbyder det, denne klasse efterspørger.

¹ Pierre Bourdieu (1930-2002): Var kultur- og uddannelsessociolog samt professor ved College de France i Paris (Andersen 2005, s.31-32).

² Mike Savage er professor ved The London School of Economics and Political Science of the University of London.

³ Richard Florida er professor ved School of Public Policy, George Mason University, VA, USA.

Vandringsteorierne vil blive anvendt som en forståelsesramme, for hvordan de ovenstående teorier relaterer sig til de karakteristika, der er tilstede på forskellige geografiske lokationer.

6.1 Pierre Bourdieu - Teoretisk grundlag

Pierre Bourdieus grundlæggende undren om den sociale verdens funktionsmåde, har sit udspring i forholdet mellem det ydre og indre. Sagt på en anden måde er Bourdieus mission, at koble hvordan et individs observerbare handlinger hænger sammen med nogle overordnede strukturer i samfundet. Mere nøjagtigt hvordan konstruktionen af de ydre sociale omstændigheder i samspil med individers handlinger, på baggrund af indre præferencer, er gensidigt afhængige af hinanden. Det er netop essensen i det nedenstående citat, hvor Bourdieu udtrykker paradokset omkring hvordan den sociale verden kan påvirke individets adfærd, uden der er tale om en direkte diktering af individets adfærd (Key concepts, s.50).

“how can behaviour be regulated without being the product of obedience to rules?”
(Kilde: Bourdieu 1990, s.65)

Foruden Bourdieus teoretiske belysning, af det indre overfor det ydre, er et centralt element ved Bourdieu, at han i analysen af den sociale verden betragter det som grundlæggende nødvendigt at koble teoretiske tanker med empiriske observationer (Bourdieu 1992, s.159-161).

Med sin udgivelse af “Distinktionen” i 1979 undersøgte Pierre Bourdieu empirisk forskellige samfundsgruppers præferencer (Bourdieu 1996). De empiriske undersøgelser havde til formål at teste hans teori, om hvordan kapital i et specifikt felt har indflydelse på aktørernes handlinger (Ritzer 2003, s.524).

Blandt andet ved Aalborg Universitet har forskningsgruppen COMPAS anvendt Pierre Bourdieus teoretiske og empiriske værktøjer til at identificere forholdet mellem de objektive positioner, der er knyttet til individerne og deres subjektive præferencer (Bilag 3).

Indviders præferencer i forhold til bopælsplacering er som sagt centralt i mit projekt, og jeg finder det derfor relevant at gøre brug af Bourdieus teoretiske begreber på området. Bourdieus begreber om habitus og felt er i den sammenhæng helt centrale, og vil i det følgende blive uddybet.

6.1.1 Habitus

Bourdieu's begreb om habitus kan betragtes som en form for ramme eller skema, hvorigennem det enkelte individ opfatter og forstår den verden, det færdes i. Forståelsesrammerne er dermed den baggrund, hvorpå det enkelte individ handler og ligeledes forstår sine handlinger i en større samfundsmæssig sammenhæng. Habitus begrebet

skal dog ikke forstås som noget, der biologisk er givet ved fødslen, det skal i stedet betragtes som noget, det enkelte individ tilegner sig fra omverdenen (Bourdieu 1996, s. 467-470). Individets habitus er altså nogle rammer som individet optager gennem de sociale strukturer, der omgiver individet og som det færdes i. Habitus danner dermed fundamentet for de handlinger individet foretager.

Den individuelle habitus er på den måde afhængig af hvilken position, individet indtager i den sociale verden, og er dermed noget, der knytter sig til den konkrete samfundsmæssige placering, som individet indtager. Et individs habitus er altså forskellig, alt afhængig af dets placering i samfundet og de omstændigheder, der knytter sig til denne placering.

På baggrund af det ovenstående mener Bourdieu, at mennesker der har de samme objektive karakteristika, i højere grad har den samme habitus, end individer, der har forskellige objektive karakteristika, og som dermed indtager forskellige positioner i samfundet (Ritzer 2003, s. 520-521). Dette kunne foranledige en til at tro, at mennesker, der færdes i de samme samfundsmæssige kategorier, alle har den samme habitus. Den kausale sammenhæng er imidlertid ikke så lineær, Bourdieu gør nemlig opmærksom på, at alle individer ikke på samme måde påvirkes af de ydre omstændigheder (Bourdieu 1990, s. 12-14). På den måde efterlader Bourdieu et rum for individernes autonomi, i forhold til påvirkningerne fra de ydre sociale omstændigheder det måtte færdes i.

Den habitus individerne opbygger gennem påvirkningerne fra den omgivne sociale verden, er, som det ovenfor er beskrevet, grundlaget for hvordan individerne handler i forskellige sammenhænge. Påvirkningen fra den individuelle livshistorie og de sociale sammenhænge det færdes i er dermed bestemmende for individernes habitus.

Den overordnede historiske samfundsmæssige sammenhæng, der udgør den sociale verden, er på den måde central i forhold til beskaffenheden af den verden, der omgiver individerne, og som udgør summen af de ydre påvirkninger (Bourdieu 2005, s.214-215). Det betyder, at den specifikke historiske periode man måtte leve i, via dens sociale karakteristika, har betydning for den påvirkning individerne eksponeres for, og kan dermed siges at danne grundlaget for den habitus, det er mulig for individerne at have.

De konkrete handlinger individerne foretager er for Bourdieu det, der forbinder individernes habitus med den sociale verden. Det skal forstås på den måde, at Bourdieu betragter etableringen af habitus og den sociale verden som gensidigt afhængige. Handlingerne individerne foretager, på baggrund af deres habitus, er influeret af de sociale omstændigheder, som dermed er med til at manifestere habitus. Omvendt bliver den sociale verden ligeledes skabt gennem individernes konkrete handlinger (Bourdieu 2005, s.197-198).

Ved i sin teori at betragte habitus og den sociale verden som gensidigt afhængige overkommer Bourdieu den i indledningen omtalte modsætning mellem det indre og ydre, eller det subjektive og det objektive.

6.1.2 Felt

Et felt skal i Bourdieus terminologi forstås som et socialt rum, der er sammensat af de relative forskelle, der er mellem forskellige positioner i dette rum (Bourdieu 1996, s.83-85). Den sociale verden består ikke blot af ét felt, men derimod af mange felter, der hver især viser noget om forskelligheden og magtfordelingen i forskellige områder af samfundet. Eksempler på sådanne felter kan være uddannelse, kultur, bolig, mad, strengt taget alle mulige forskellige områder af samfundet, hvor individer og institutioner indtager forskellige positioner (Key concepts, s.67-68/72-73).

I felterne foregår en kamp mellem de forskellige positioner, der går ud på at kontrollere magten i feltet. Et for Bourdieu hyppigt brugt undersøgelsesområde er feltet for uddannelse, hvori individer og institutioner indtager forskellige positioner. Til hver af disse positioner knytter sig en magt, hvormed den enkelte kan kontrollere sin egen og til dels også andres rolle i feltet (Bourdieu 1996, s.87-88).

Det, der differentierer de forskellige positioner i et felt fra hinanden, er den mængde og form for kapital der skal til for at besidde en bestemt position i feltet (Ibid, s. 88-89). Bourdieu skelner mellem fire former for kapital: Økonomisk kapital, der er bestemt af de økonomiske midler. Kulturel kapital, der er bestemt af den for området relevante mængde af viden. Social kapital, der er bestemt af de for området fordelagtige sociale relationer. Symbolsk kapital, der er bestemt af den prestige man nyder, og som kan erhverves gennem de andre kapitalformer (Key concepts, s.69).

Sammensætningen af de fire kapitalformer er bestemmende for individets eller en institutions position i et felt, og dermed den magt, der knytter sig til positionen (Bourdieu 1996b, s.244-245). En position i ét felt kan ikke umiddelbart overføres til en tilsvarende position i et andet felt, da feltets karakter har indflydelse på hvilke kapitalformer, der vægter tungest i feltet. Der er dog en tendens til, at det i flere af samfundets mere magtfulde felter, er de samme kapitalformer, der er afgørende. Dette bevirker, at det er de samme individer, der i kraft af deres besiddelse af disse kapitalformer, der indtager de dominerende positioner i flere forskellige felter (Key Concepts, s. 70-71). Ifølge Bourdieu er der ligeledes en hierarkisk dimension i felternes forskellighed. Nogle felter er mere betydningsfulde end andre i forhold til den overordnede magt i samfundet, og positionen i ét felt, har i nogle tilfælde direkte sammenhæng med positionen i andre felter (Bourdieu 1990, s.144-145).

Et for Bourdieu centralt tema i et felts virkemåde er netop spørgsmålet om magt. I den sammenhæng introducerer Bourdieu begrebet om symbolsk vold, der er meget sigende for, hvordan der til et felts positioner er knyttet magt (Bourdieu 1996, s.154-155). Symbolsk vold er noget, der fungerer skjult i feltet og som ifølge Bourdieu, er meget fremherskende i eksempelvis det felt der udgøres af uddannelsessystemet. Kort sagt knytter der sig til uddannelsessystemet nogle kapitalformer, der er meget vigtige at besidde for at kunne bevare og positionere sig bedre i feltet. De vigtigste former for kapi-

tal i dette felt, er dem der tilhører den allerede dominerende klasse. De andre aktører i feltet, der ikke i så stor udstrækning besidder disse kapitalformer, bliver så at sige tvunget til at acceptere dominansen af disse kapitalformer (Ritzer 2003, s.523-524). Det resulterer i, at de som allerede har de dominerende positioner i eksempelvis uddannelsessystemet, via deres mængde af de relevante kapitalformer, kan bevare og udbygge deres eksisterende position i feltet. Det endda på en sådan måde, at det forekommer som om, deres position er opnået på baggrund af en helt lige kamp, og dermed er helt legitim (Bourdieu 1990, s. 137-138).

6.1.3 Samspillet mellem Habitus og Felt

Som sagt er de ovenstående begreber om habitus og felt helt centrale i Bourdieus teori om den gensidige påvirkning mellem individernes handlinger og det sociale rum. I påvirkningen af et individs handlinger spiller habitus og felt sammen. Det gør de på den måde, at det konkrete felt er det område i samfundet, som individets handlinger sker i forhold til, og habitus er bestemmende for den kapital, individet har at handle ud fra i det pågældende felt (Bourdieu 1996, s.112-113). Sagt på en anden måde bestemmer habitus, hvilken kapital individernes handlinger kan foretages på baggrund af, og feltet bestemmer, hvilken kapital der er ønskværdig. Tilsammen giver dette udslag i de konkrete handlinger individet foretager.

Den nedenstående ligning viser meget enkelt, hvordan handlinger er baseret på habitus og felt (Key Concepts, s.51-52).

$$<(\text{Habitus}) (\text{Kapital})> + \text{Felt} = \text{Handlinger}$$

En anden måde at anskueliggøre sammenhængen mellem habitus, felt og handlinger på, er ved at betragte den position, som et individ indtager i et felt, i forhold til den mængde af kapital individet besidder. Bourdieu har til dette formål konstrueret et koordinatsystem, en simpel udgave af dette koordinatsystem er vist i afsnittet læsevejledning og undersøgelsesdesign s.10. Koordinatsystemets akser illustrerer for den lodrette akse vedkommende mængden af økonomisk kapital, mens den vandrette akse illustrerer mængden af kulturel kapital, de forskellige positioner i koordinatsystemet kan indtages af individer (Bourdieu 1996b, s. 264-267). Mængden af de to kapitalformer kan for individerne undersøges, og hænger som tidligere beskrevet sammen med individernes habitus. Summen af individets Kapital angiver den position, som individet indtager i feltet. Til positionen knytter sig nogle handlings præferencer, som for individer i positioner tæt på hinanden vil være forholdsvis ens (Key Concepts, s.71-72).

Bourdies teoretiske begreber om habitus, felt og handlinger er det teoretiske grundlag som de følgende teorier bygger videre på.

Begreberne giver en ramme hvormed det kan forstås, hvordan et individs baggrund, i form af habitus og kapital, hænger sammen, med de handlinger individet foretager på forskellige områder. Ligeledes åbner Bourdieu op for en forståelse, af hvordan et felts karakter og positioner i et felt kan ændre sig, når betingelserne for feltet ændrer sig.

Hvilket igen kan have indflydelse på den kapital der knytter sig til en position i feltet. Bourdieu betragter altså et felt som værende foranderligt, hvilket skal tages i betragtning i forhold til de positioner individerne indtager i feltet. Kapitalen, der knytter sig til en given position, er dermed også foranderlig og ligeledes er handlingspræferencerne hos de individer, der indtager forskellige positioner i feltet.

6.2 Mike savage - Fysisk lokalitet som position i felt

Mike Savage betragter, i forlængelse af Bourdieus teoriunivers, hvordan globaliserings indflydelse har øget kompleksiteten i forhold til lokale fysiske rum (Savage 2005, s.1-2).

Bourdieu har de senere år slået fast, at habitus og felt ikke blot er relevante i forhold til det sociale rum, men også kan overføres til at gælde i relation til det fysiske rum. Det skal forstås på den måde, at den fysiske lokalitet hvor individerne befinder sig, har indflydelse på deres Habitus og dermed den baggrund hvorpå de handler (Bourdieu 1999, s.123-125).

Med baggrund i Bourdieus teoriunivers går Mike Savage empirisk til værks i bogen "Globalization and belonging" fra 2005. Her undersøger han hvordan den globale dimension har indflydelse på de handlinger, der relaterer sig til afgrænsede lokale områder, og hvordan mennesker under globaliserings indflydelse føler et tilhørsforhold til et lokalt sted (Savage 2005, s.8). Konkret undersøger Savage fire geografiske områder omkring Manchester i England. Disse områder er hver især udtryk for eksempler på forskellige sociale blandinger, historik og lokaliteter til det større byområde (Ibid, s.17).

Savage gør indledningsvis opmærksom på, at der teoretisk er mange varierende måder, hvorpå det globale indflydelse på det lokale kan betragtes, og at de alle giver mulighed for at antage forskellige vinkler på dette forhold (Ibid, s.3-4). Den vinkel Savage anlægger på forholdet mellem det globale overfor det lokale, er den, at de to ikke skal stilles op som direkte modsætninger til hinanden. I stedet skal det lokale stilles overfor andre lokale områder, og dertil skal lægges den øgede kompleksitet, som den globale dimension bidrager med. Savage gør imidlertid opmærksom på, at betingelsen for at bruge denne tilgang til det lokale er, at det fysiske rum betragtes som væsentligt, for de sociale relationer, der skabes mellem mennesker (Ibid, s.7).

I sin begrundelse af hvordan det fysiske rum er væsentligt for sociale relationer, gør Savage brug af Pierre Bourdieus teoretiske arbejde. Den teoretiske forståelse af det lokale skal indeholde en dimension, der indfanger menneskets forholdsvis immobile karakter, i forhold til de mere mobile egenskaber, der kendetegner udvekslingen af varer og symboler. Desuden skal teorien indeholde en dimension om ejendom, i den forstand at et territorie kan betragtes som en ejendom og en kapital (Ibid, s.8). Disse to dimensioner i det lokale, bliver, som nævnt ovenfor, koblet til det globale på den måde, at det globale er en betingelse det lokale fungerer i, og som dermed gør den sociale verden mere kompleks.

Som det er forklaret i det foregående afsnit, er samspillet mellem Bourdieus begreber det grundlag Savage bygger videre på. Savage bruger Bourdieus begreber på den måde, at når et individs habitus er noget, der udvikles i samspil med den sociale verden, som individet færdes i, er det også bundet til den fysiske lokalitet, som individet færdes i. Ifølge Savage kan Bourdieus begreber dermed anvendes i forhold til individets følelser om at føle sig tilpas i den konkrete fysiske lokalitet. Et individ føler sig først behagelig til mode, når der er overensstemmelse mellem dets habitus, og den position individet indtager, i det felt det færdes i (Ibid, s.8-9). Positioner i feltet skal som tidligere forklaret forstås som en social position, men ifølge Savage altså også som en fysiske position. På den måde sidestiller Savage den sociale verden med den fysiske verden, og habitus og felt spiller dermed sammen i forhold til den fysiske lokalitet individerne vælger af færdes i.

I lyset af den førmtalte globale kompleksitet, er denne med til at forstærke betydningen af den fysiske lokalitet. Der opstår en forskel mellem handlinger i forskellige felter og hvordan de er knyttet til en fysisk lokalitet. Det skal forstås på den måde, at nogle handlinger i et givent felt, der tidligere krævede at man befandt sig ét bestemt sted på ét bestemt tidspunkt, i dag, via globaliseringen, er løsrevet fra dette stedsbundne krav. Man kan så at sige få samme oplevelse eller information, selvom man befinder sig et andet fysisk sted. Modsat er der også andre handlinger, der fortsat er knyttet til en bestemt fysisk lokalitet. Forskellen på om en handling er knyttet til en bestemt lokalitet eller ej, betragter Mike Savage som centralt i forhold til, om og i hvilket omfang den konkrete handling giver individet mulighed for at adskille sig fra andre individer (Ibid, s.10-11).

Valg af bosted er en handling, som er knyttet til en bestemt fysisk lokalitet. Savages hensigt er dermed at undersøge, hvordan hver af de fire undersøgte bosteder hænger sammen med individernes habitus og kapital, som de er karakteriseret af Pierre Bourdieu (Ibid, s.12). For Savage bliver begrebet om "valgt tilhørsforhold"⁴ centralt, da den fysiske lokalitet hvor et individ bosætter sig, bliver en del af en refleksiv handling, der skal være i overensstemmelse med individets habitus og mængde af kapital. Da valget af bosted er en refleksiv handling, bliver den valgte lokalitet sat i forhold til andre lokaliteter, der også kunne være en mulighed (Ibid, s.45-47).

Den fysiske lokalitet som et individ vælger at bosætte sig i, mener jeg dermed kan betragtes som en position i et felt. I forlængelse af Bourdieus teoriunivers skal der være overensstemmelse mellem individets habitus og kapital, i forhold til den position individet indtager i det fysiske rum. På den måde kan individets valg af fysisk lokalitet side-stilles med den position det indtager i et socialt felt. Ved igen at inddrage Bourdieus forståelse knytter der sig på den måde nogle handlingspræferencer til de individer, der har valgt at bosætte sig et bestemt fysisk sted fremfor et andet sted.

⁴ "Elective belonging" Et begreb der afspejler en idé om at vi som mennesker aktivt vælger et sted vi hører til, fremfor mere eller mindre tilfældigt at være blevet placeret et sted. (Savage).

Savages bidrag til Bourdieus teoriunivers mener jeg dermed kan åbne for en forståelse af, hvordan forskellige fysiske lokaliteter, og det de har at tilbyde, skal stemme overens med den habitus og kapital individerne besidder. Ændres imidlertid den habitus og kapital individerne besidder, på baggrund af den førnævnte ændrede position i et felt, vil den fysiske lokalitet, som passer til den ændrede habitus og kapital ligeledes ændre sig. I betragtning skal også taget globaliseringens indflydelse på betydningen af den konkrete fysiske lokalitet.

6.3 Richard Florida - Den kreative klasse

Richard Florida sætter med bogen "Den kreative klasse" fra 2001 ord på, hvad han mener, i en økonomisk sammenhæng, er kendetegnende for den tid vi lige nu lever i. I forlængelse heraf definerer han den kreative klasse, som han mener, er altafgørende for den økonomiske vækst i samfundet (Florida 2005, s.9-13). Som jeg ser det, bygger Floridas teori om den kreative klasse videre på Bourdieus teoretiske begreber om habitus, kapital og felt. Det gør han på den måde, at den kreative klasse, i kraft af deres uddannelse og de jobs de udfører, indtager bestemte positioner, i de felter der udgøres af uddannelse og arbejdsmarkedet.

Florida mener, at samfundsforandringerne har ført til en aktuel tidsalder, hvor det kreative arbejde er i højsædet, og er det, der skaber den økonomiske vækst i samfundet. I denne tidsalder er der ifølge Florida opstået en ny klasse, nemlig den kreative klasse. Det fundamentale spørgsmål som Florida ønsker at besvare, er hvordan det kan være, at denne gruppe af kreative mennesker vælger at bosætte sig i bestemte geografiske områder? (Ibid 2005, s.51-53)

I det følgende vil jeg gå mere i dybden med Floridas beskrivelse af den kreative klasse, hvordan den defineres, hvad der kendetegner den og hvad dens rolle er i dagens samfund.

Indledningsvis skal det bemærkes, at Floridas beskrivelse og karakteristik af den kreative klasse tager sit udgangspunkt i Nordamerikas forenede stater. Selvom der er tydelige forskelle mellem USA og Europa, herunder Danmark, henviser Florida ad flere omgange til, hvordan andre vestlige og specielt europæiske lande, viser de samme udviklingstendenser som i USA i fremkomsten og væksten af den kreative klasse.

6.3.1 En kreativ tidsalder

Den grundlæggende forudsætning for fremkomsten af den kreative klasse, er ifølge Florida, at arbejdet i den vestlige verden har ændret karakter (Ibid, s.71-73). Denne ændring dokumenterer Florida ved statistisk at opgøre den andel af den amerikanske befolkning, der er beskæftiget i forskellige brancher. Andelen af befolkningen der er beskæftiget i landbruget og den industrielle fremstillingsindustri, er gradvist gennem det 19. århundrede blevet mindre. I samme periode er befolkningsandelen, der er be-

skæftiget i både service- og kreative fag ligeledes steget, specielt siden 1980'erne er andelen med beskæftigelse i netop disse to erhverv nærmest eksploderet (Ibid, s.97-98).

Bag det ændrede beskæftigelsesmønster, og den deraf voksende kreative klasse, mener Florida, at der er en grundlæggende karakter, der kendetegner den aktuelle tidsalder. Dette kendetegn er kreativitet, hvor det kreative har form af nye ideer, så som opfindelser og anderledes måder at gøre tingene på. Den kreative arbejdsform er den ressource, der driver den økonomiske udvikling og vækst i samfundet (Ibid, s.51). Denne kreative tænkemåde foregår hos det enkelte individ, men den foregår ligeledes i sammenhæng med det sociale miljø som individet befinder sig i. Med andre ord mener Florida, at den kreative arbejds måde forstærkes, når flere individer kan arbejde sammen og sparre ideerne med hinanden (Ibid, s.62-64).

Den kreative klasse er i Floridas definition bestemt som dem, der beskæftiger sig med en kreativ arbejdsform. Florida skelner mellem kernen af den kreative klasse, der beskæftiger sig med videnskab, ingeniørarbejde, arkitektur, design, uddannelse, kunst, musik og underholdning. Herudover består klassen også af hvad han definerer som en kreativ arbejdskraft, der er at finde i erhvervslivet, finanssektoren, retssystemet og sundhedsvæsenet (Ibid, s.92-94). I Floridas definition er skiftet til en kreativ tidsalder så omfattende, at den kreative klasse i dag udgør ca. 30 % procent af arbejdsstyrken i Amerika (Ibid, s.98). I forhold til dette projekt vil dem, der har en lang videregående uddannelse høre til den kreative klasse, og for en stor dels vedkommende hvad Florida betegner som kernen af den kreative klasse.

6.3.2 Den kreative klasse

Det særegne ved den kreative klasses arbejde er det, at de har en langt højere frihed og selvbestemmelse i forhold til arbejdets udførelse. Opgaven for denne klasse er, at de skal skabe noget nyt og ikke, som det hovedsagligt gør sig gældende i serviceklassen og arbejderklassen, udføre et arbejde på baggrund af allerede eksisterende planer for arbejdet (Ibid, s. 39-41).

Florida slår fast, at han ser den kreative klasse som værende funderet i dens økonomiske funktion i samfundet. Det betyder, at de er en klasse i den forstand, at de skaber økonomisk værdi ud fra deres kreativitet. Baggrunden, der gør dem i stand til at varetage disse kreative jobs, er det deres sociale- og kulturelle præferencer, som også deres forbrug og købmønstre udspringer fra. Florida understreger yderligere, at selvom den kreative klasse ikke er så entydig en klasse, som eksempelvis den industrielle arbejderklasse var, er der en vis homogenitet i den kreative klasses smag, ønsker og præferencer (Ibid, s.92-93). På den baggrund vil der formegentligt også være en vis homogenitet, i forhold til dem, der har en lang videregående uddannelse i mit projekt, og desuden for en stor dels vedkommende formodes at findes i kernen af den kreative klasse.

Det er netop de fælles præferencer, der er det centrale i Floridas teori om den kreative klasse. Hvor den første del af hans teori går ud på, at karakterisere hvordan kreative mennesker er centrale i den aktuelle økonomiske vækst i samfundet, går anden del af hans teori netop ud på at identificere hvilke faktorer, der har indflydelse på den kreative klasses valg af bosted, og dermed hvilke præferencer de har på dette område (Ibid, s.234-236).

Florida konstaterer på baggrund af sine interviews, at den kreative klasse foretrækker at bo steder, hvor der er, hvad han betegner som en stor grad af steds kvalitet. Begrebet om steds kvalitet deler han op i tre dimensioner: En kombination af bygninger og natur, hvori det kreative liv kan udfolde sig. En diversitet af forskellige grupper af mennesker. Et livligt gadeliv og mulighed for udendørs aktiviteter. Disse tre dimensioner er helt centrale, i de præferencer den kreative klasse har i deres liv, og dermed i de krav de stiller til de områder de ønsker at bosætte sig i (Ibid, s.242-244).

Floridas videre teoretiske arbejde går ud på at kortlægge, hvordan den kreative klasses præferencer lader sig oversætte, til hvad der kendetegner de geografiske områder, hvor den kreative klasse klumper sig sammen. Og slutteligt hvordan disse områder klarer sig i den nationale og globale økonomiske kamp (Ibid, s.257-259).

Til dette formål konstruerer Florida et "Samlet mangfoldighedsindeks", der for forskellige geografiske områder dels sammenfatter den menneskelige mangfoldighed, udtrykt gennem det såkaldte "Homo-indeks", dels mængden af borgere født i udlandet, udtrykt gennem "Smeltedigel-indekset" og dels mængden af uformelle kulturtilbud, udtrykt gennem "Boheme-indekset". Florida finder ud af, at et områdes score på dette mangfoldighedsindeks, korrelerer med områdets mængde af højteknologiske virksomheder og dets økonomiske vækst (Ibid, s.259-269).

På den måde opnår Florida at karakterisere den kreative klasses præferencer og i forlængelse heraf, lave en karakteristik af hvilke kvaliteter et geografisk område skal indeholde, for at være i stand til at tiltrække den kreative arbejdskraft, der ifølge Florida som sagt er denne tids vigtigste forudsætningen for økonomisk konkurrencedygtighed og velstand.

Opsummerende beskriver Florida altså hvordan den aktuelle tidsalder er en tidsalder hvor den kreative arbejdskraft er i højsædet, og en væsentlig forudsætning for et områdes økonomiske situation. Han sammenfatter ligeledes den kreative klasses bopæls præferencer, og dermed hvad områderne skal kunne tilbyde, for at være i stand til at tiltrække denne klasse.

Til positionen som den kreative klasse indtager, følger nogle bestemte præferencer, som blandt andet viser sig gennem de krav denne klasse har til det sted de vælger at bosætte sig. Deres position i feltet skal så at sige passe til den fysiske lokalitet de bosætter sig i. Dette mener jeg i lyset af Mike Savages bearbejdning af Bourdieu, kan betragtes som et refleksivt valg, hvor der knytter sig en værdi til valget af bosted.

Med den føromtalte ændring af positionen i feltet for uddannelse, kan det også her tænkes, at den tilhørende habitus og kapital vil ændre sig, og dermed resultere i en

større mangfoldighed i de præferencer, der knytter sig valg af bopæl, også selvom der er tale om en kreativ klasse, der har et fælles grundlag for deres præferencer.

6.4 Vandrings teorier

Vandrings teorierne beskæftiger sig med årsagerne til et individs migration fra én lokation til en anden. Migrationen kan have en tvungen såvel som en frivillig karakter, og ligeledes foregå over både lange og korte geografiske afstande. Alt efter karakteren af den undersøgte migration kan der være forskellige årsager til, at individer vælger at flytte fra ét geografisk område til et andet (Andersen 2005, s.170).

Selvom jeg i mit projekt ikke specifikt opgør immigrationen og emigrationen for et afgrænset geografisk område, mener jeg vandrings teorierne kan anvendes som en forståelsesramme, for hvordan kommunegruppernes karakteristika kan tænkes at have indflydelse på, i hvilken grad de appellerer til at bosætte sig i det pågældende område.

På trods af at jeg begrænser mig til at se på, hvad der betegnes som intern migration, hvilket betyder, at den eksempelvis foregår fra ét område i Danmark til et andet, er befolkningens vandring en kompleks størrelse. Eksempelvis er en flytning ofte noget, der ikke blot vedrører det enkelte individ. Individet vil ofte være en del af en familie, hvis ønsker om relokation også skal tages i betragtning, hvilket øger kompleksiteten betragteligt (Weinstein 2001, s.202-203).

Et grundlæggende element i de demografiske vandrings teorier er Ernst George Ravensteins teori om hvordan befolkningens vandring er knyttet til push - og pull faktorer. Push - og pull faktorerne skal betragtes som de faktorer, der skubber individer fra et område henholdsvis tiltrækker dem til et område. Altså det udbud af muligheder, der eksisterer på et geografisk område. Ét område kan have en tilstedeværelse af nogle muligheder, mens der på et andet område kan være en tilstedeværelse af andre og måske flere muligheder (Ibid, s.212-213).

For Ravenstein var push - og pull faktorerne specielt væsentlige på det økonomiske område, og de økonomiske muligheder, der knytter sig til forskellige geografiske områder, blev senere det centrale omdrejningspunkt i modellen om de økonomiske muligheder. Denne model fokuserer på hvordan vandring fra ét område til et andet, er begrundet i de økonomiske muligheder, der er til stede på den pågældende lokalitet. De økonomiske muligheder vil af individerne blive opfattet forskelligt, alt efter individernes forudsætninger for at gøre brug af de tilstedeværende muligheder. På den måde kan forskelle i områders økonomiske muligheder beskrives som push - og pull faktorer, der henholdsvis skubber individer væk fra områder med mangel på økonomiske muligheder, og tiltrækker individerne til områder med anderledes fordelagtige økonomiske muligheder (Ibid s.92).

Sociolog Everett S. Lee byggede imidlertid videre på Ravensteins teori og belyste hvordan individerne, udover at være influeret af de mere konkrete økonomiske faktorer, også er under indflydelse af andre mere sociale og emotionelle push - og pull faktorer. Lee mener på den måde, at de push - og pull faktorer, der er tilstede på forskellige områder, er langt mere mangfoldige end hvad der kan udtrykkes gennem et områdes økonomiske muligheder. Disse kan omfatte alt lige fra klima forhold til kvaliteten af den lokale skole. På den baggrund er det heller ikke så entydigt, om et områdes muligheder enten har en push - eller pull påvirkning på individet. Alle områder vil nemlig indeholde en blanding af de to, så nogle ting vil have en ønskværdig indflydelse på individet, mens andre ikke vil have det. Ved at rette fokus på den øgede mangfoldighed af push - og pull faktorer forstærkede Lee også fokuseringen på, hvordan et områdes muligheder ligeledes vil have forskellig indflydelse på individerne. Alt efter individets forudsætninger vil de tilstedeværende muligheder have en forskellig betydning. Hvad der for ét individ kan synes som en pull- faktor, behøver ikke have samme indflydelse på et andet individ (Ibid, s.214-215).

Alle de tilstedeværende muligheder på et område skal dog ikke betragtes som havende enten en push - eller pull påvirkning. Det enkelte individ vil ligeledes være neutralt indstillet over for en række af mulighederne (Ibid, s.216).

De områder jeg empirisk har undersøgt i relation til de fire kommunegrupper, betragter jeg netop som push - og pull faktorer, der eksisterer i kommunegrupperne. I sammenhæng med Bourdieus forståelse af individernes habitus og kapital, betragter jeg den individuelle indflydelse af områdernes push - og pull faktorer som meget interessant.

6.5 Opsummering af teori

Pierre Bourdieus teoretiske begreber om habitus, kapital, felt og handlinger er som sagt det teoretiske grundlag, jeg gør brug af, i forståelsen af hvad der er baggrunden for et individs handlingspræferencer, og hvordan denne baggrund er foranderligt. Slutteligt vil vandrings teorier som sagt tjene som en forståelsesramme, hvor kommunegruppernes karakteristika kan sættes i relation til kombinationen af de teoretiske betragtninger.

Med afsæt i Bourdies teori vil jeg betragte uddannelse som værende et felt i sig selv. Forskellige uddannelser skal dermed forstås som forskellige positioner i dette felt. Til de forskellige positioner i uddannelsesfeltet knytter sig typer og mængder af habitus og kapital, som igen har indflydelse på de handlinger individerne foretager.

Mike Savage betragter som sagt Bourdieus teori som ikke blot værende gældende i det sociale rum, men også i det fysiske rum. Det skal forstås på den måde, at Savage betragter en fysisk lokalitet som værende en position i et felt på lige fod med en position i et socialt felt. Det betyder, at de individer, der bosætter sig i forskellige fysiske lokaliteter, er i besiddelse af en bestemt habitus og kapital. Ved at anvende Savage og

Bourdieu's teorier kan jeg koble den fysiske lokalitet, som et individ vælger at bosætte sig, til den habitus og kapital individet besidder.

Fælles for Bourdieus og Savages forståelse er, at en position i et felt er bestemt af en vis type og mængde af kapital. Positionen i et felt er så at sige noget, der kan erhverves gennem denne kapital. Savage beskriver yderligere, hvordan han mener, der med globaliseringen sker en forøgelse af den betydning, der knytter sig til erhvervelsen af en fysisk lokalitet. Grunden til dette er, at der via globaliseringen sker en forøgelse af adskillelsen af handlinger som værende knyttet til fysiske lokaliteter. De handlinger der forbliver forankret til en fysisk lokalitet, så som valg af bosted, bliver på grund af globaliseringens påvirkning i højere grad en forbrugsvare, hvortil der for individerne knytter sig en større grad af differentiering.

Richard Floridas beskrivelse af den kreative klasse og dens rolle i samtiden gør brug af Bourdieus og Savages teoretiske begreber. Florida beskriver som sagt den aktuelle tidsalder som en kreativ tidsalder, hvor det kreative arbejde er det, der udgør samfundets værdiskabende stamme. Den kreative klasse omfatter de mennesker, der udfører dette kreative arbejde, og alle med en længere uddannelse er at finde i denne kreative klasse. I forlængelse af Bourdieus teoriunivers beskriver Florida, hvordan medlemmerne af den kreative klasse har nogle bestemte præferencer, i forhold til de tilbud, der skal være tilstede, der hvor de vælger at bosætte sig. Inddrager jeg Savage i forhold til denne del af Floridas teori, kan de fysiske lokaliteter, som den kreative klasse vælger at bosætte sig i, betragtes som et led i deres forbrug, i lighed med hvordan de forbruger andre materielle goder.

7. Data, metode og områdeinddeling

Den geografiske dimension vil tage sit udgangspunkt i Landdistriktsredegørelsen fra 2013, hvor ministeriet for by, bolig og landdistrikter har anvendt en ny tilgang til at inddele Danmark i forskellige geografiske områder. Det statistiske materiale jeg vil foretage mine empiriske undersøgelsesområder på baggrund af, vil blive hentet fra Statistikbanken hos Danmarks Statistik.

Et centralt element i problemfordelingen for dette projekt er inddelingen af region Midtjylland i mindre geografiske områder på baggrund af områdernes forskellige urbaniseringsgrader. Denne områdeinddeling vil projektet igennem være baggrunden for den geografiske dimension, som mine empiriske undersøgelsesområder vil blive knyttet til.

7.1 Data beskrivelse

I Danmark er der en lang tradition for at indhente statistiske oplysninger om befolkningen. Så tidligt som i 1700 tallet fandt de første registreringer angående befolkningens bevægelser sted, og i 1769 blev den første landsdækkende folketælling gennemført (Knudsen 2007, s.33). Med indførelsen af CPR-registret i 1968 har alle personer med permanent opholdstilladelse i Danmark fået tildelt et nummer, hvormed de kan identificeres. Til det personlige CPR-nummer er der knyttet individuelle personlige oplysninger så som fødselsdato, fødested, bopælsadresse, familieforhold osv. Oplysningerne på CPR-nummeret er ligeledes løbende blevet sammenkørt med informationerne fra andre offentlige registre (Knudsen 2007, s.39-41). Den teknologiske udvikling har medvirket til, at der i dag er en meget omfattende sammenkøring af diverse registre med oplysninger om borgerne i Danmark.

Registeroplysningerne er som sagt bundet op på de enkelte individer i Danmark, og danner grundlaget for de offentligt tilgængelige statistikker, der udbydes af Danmarks Statistik. De statistiske oplysninger, der offentliggøres af Danmarks Statistik, er ikke tilgængelige på individ niveau. Oplysningerne er i stedet aggregerede statistikker, der kobler de individuelle data til forskellige variabler. Det betyder, at de tilgængelige statistikkers detaljeringsgrad er afhængige af det aggregerede niveau, som variablerne figurerer på.

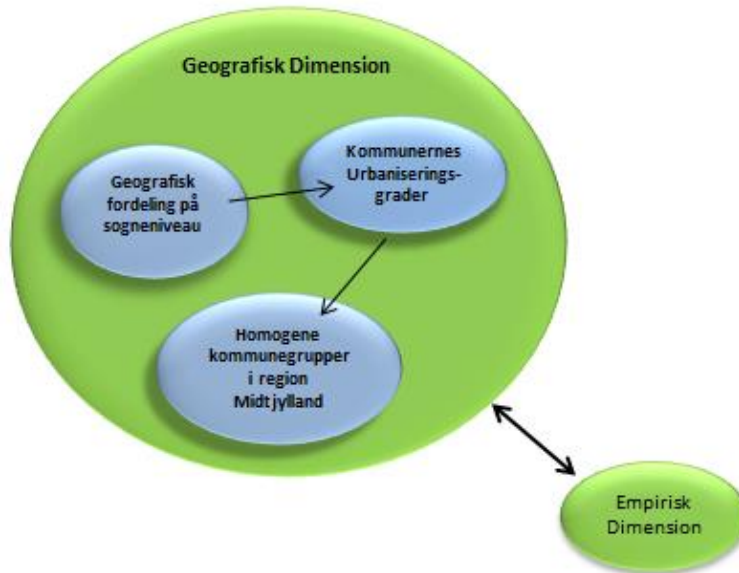
Oplysningerne som Danmarks Statistik arbejder med stammer i høj grad fra forskellige administrative enheder i Danmark. Derfor vil variablerne, som de personlige oplysninger kobles til, følge de aktuelle administrative enheder i Danmark. Den geografisk mindste administrative enhed vi har af betydning i dagens Danmark, er kommunerne. Det betyder, at når jeg vil beskæftige mig med hvilke karakteristika, der knytter sig til forskellige geografiske områder i region Midtjylland, så er kommunerne det mest detaljerede niveau, som jeg kan undersøge de valgte karakteristika i forhold til. Kommuneniveauet er imidlertid ikke særlig velegnet til at dokumentere de forskelle, der måtte være mellem områder med forskellige urbaniseringsgrader. Specielt efter kommunalreformen i 2007, hvor antallet af kommuner blev reduceret fra 271 til 98, er kommunernes geografiske omfang blevet så stort, at der i den enkelte kommune vil være repræsenteret områder med meget forskellige urbaniseringsgrader (Staunstrup 2012, s.23-26).

For at undgå den usikkerhed som en undersøgelse af urbaniseringsgraderne på kommuneniveau vil bringe med sig, vælger jeg i stedet at undersøge de forskellige urbaniseringsgrader i region Midtjylland på sogneniveau.

Figuren herunder viser hvordan projektets geografiske dimension vil blive operationaliseret, så den er anvendelig i forhold til de aggregerede data, der vil danne baggrunden for de videre empiriske undersøgelser i projektet (den empiriske dimension). Den geografiske dimension begrænser sig i dette projekt til at omfatte region Midtjylland, og vil bestå af data på flere niveauer.

Det første niveau er sogneniveauet, og vil være en organisering og gennemgang af den geografiske inddeling af region Midtjylland på sogneniveau. Disse informationer vil blive bearbejdet for hver af de 19 kommuner i region Midtjylland og resultere i en kort-

lægning af kommunernes grad af urbanisering. Slutteligt vil jeg foretage en kategorisering af forskellige urbaniseringsgrader, hvilket vil resultere i at kommunerne grupperes i fire homogene kommunegrupper, der tilsammen udgør region Midtjylland.

Figur 2: Illustrerer bestanddelene i den geografiske dimension.

Sogneniveauet er i den ovenstående figur det første skridt i databehandlingen. Areal-mæssigt og administrativt er de danske sogne som sagt en meget mindre enhed end kommunerne. Det betyder, at jeg ved at tage udgangspunkt på sogneniveau langt mere nuanceret, kan adskille de geografiske områders forskellige urbaniseringsgrader, og ligeledes konstaterer hvilke urbaniseringsgrader der findes internt i kommunerne (ibid s.27-28).

Sogneinddelingen giver altså i sammenligning med kommuneniveauet et mere detaljeret billede af de forskellige urbaniseringsgrader der knytter sig til geografiske områder i Danmark, hvilket er helt essentielt i forhold til den geografiske dimension i mit projekt. Selvom sogneniveauet er velegnet som grundlaget for kortlægningen af de geografiske områders forskellige urbaniseringsgrader, bringer det en udfordring med sig. Sogneniveauet er som sagt en administrativ enhed, der i dag ikke bliver brugt særlig hyppigt, hvilket betyder, at det er ganske få oplysninger, som Danmarks Statistik knytter til sogneniveauet. I stedet er kommunerne den mindste geografiske enhed, som Danmarks Statistik agerer deres data til (Bilag 4).

Jeg vælger derfor, med baggrund i den ovenstående sogneinddeling, for hver af de 19 kommuner i region Midtjylland at opgøre, hvor stor en andel af indbyggerne, der bor i hver af de fem typer af områder, som sognene er kategoriseret efter. Dette er i den ovenstående figur illustreret som det andet trin.

Med denne fremgangsmåde får jeg et billede af hvor stor en andel af befolkningen, der i de respektive kommuner bor i hver af de fem områder. Med baggrund i disse opgørelser kategoriserer jeg kommunerne i henhold til hvordan befolkningen fordeler sig i områder med forskellige grader af urbanisering.

Med baggrund i sogneniveauet tager jeg dermed højde for den forskel, der er internt i de enkelte kommunernes urbaniseringsgrader. Dernæst kategoriseres kommunerne på baggrund af den samlede urbaniseringsgrad de hver især repræsenterer. Denne tilgang er i mit projekt afgørende, da kommuneniveauet korresponderer til det aggregerede niveau, der som sagt er den mindste geografiske enhed, som materialet hos Danmarks Statistik er at finde på. For at undgå at materialet bliver for uoverskueligt, vælger jeg at gruppere de 19 kommuner i region Midtjylland i fire grupper, der afspejler den enkelte kommunes urbaniseringsgrad. Det er netop disse fire homogene kommunegrupper, der i resten af projektet vil danne baggrunden for den geografiske dimension, og som i figur 2 er det sidste skridt i behandlingen af de forskellige urbaniseringsgrader i region Midtjylland.

Bearbejdningen af den geografiske dimension, som figur 2 illustrerer, bliver på denne måde gjort anvendelig i forhold til den empiriske dimension. Den empiriske dimension vil blive foldet ud i operationaliseringsafsnittet, hvor der ligeledes vil blive præsenteret en tilsvarende figur for denne dimension.

7.2 Ministeriel inddeling på sogneniveau

Den geografiske dimension som jeg i dette projekt vil beskæftige mig med, skal som sagt forstås på den måde, at jeg beskriver hvordan Region Midtjylland består af geografiske områder, der har forskellige grader af urbanisering. Region Midtjylland mener jeg dermed ikke kan betragtes som værende fuldstændig homogen i dens urbaniseringsgrad. Måden jeg vil operationalisere områdernes forskellige urbaniseringsgrader på, er ved at gøre brug af den inddeling, som Ministeriet for by, bolig og landdistrikter har offentliggjort i deres landdistriktsredegørelse fra 2013.

I denne redegørelse har ministeriet anvendt en ny tilgang i hvordan de definerer og afgrænser forskellige områdetyper fra hinanden. (Landdistriktsredegørelse 2013, s.9). Det nye ved denne tilgang er, at områdeinddelingen tager sit udgangspunkt på sogne-niveau. I landdistriktsredegørelsen fra 2012 foretog ministeriet for by, bolig og landdistrikter en kategorisering af Danmark på kommuneniveau. Dette resulterede i at de danske kommuner blev inddelt i fem områdetyper; bykommuner, mellemkommuner, landkommuner, yderkommuner og småøer (Landdistriktsredegørelse 2012, s.10-11).

Da der som sagt er godt 2100 sogne mod 98 kommuner (Kirkeministeriet 2013), betyder en inddeling af Danmark på sogne-niveau imidlertid, at de enkelte kommuner bliver opdelt i mindre enheder. På den baggrund er det muligt mere nuanceret at konstatere, hvilke forskellige grader af urbanisering, der er repræsenteret i de enkelte kommuner.

Ministeriet for by bolig og landdistrikter blev etableret d. 3. oktober 2011. Ministeriet har til opgave at varetage sager indenfor by- og boligområdet samt indenfor regional- og landdistrikter. Disse ressortområder blev tidligere varetaget i socialministeriet, indenrigs- og sundhedsministeriet, ministeriet for fødevarer, landbrug og fiskeri samt økonomi- og erhvervsministeriet (Hjemmeside⁵).

Oprettelsen af et selvstændigt ministeriet for by, bolig og landdistrikter, skal ifølge professor Gunnar Lind Haase Svendsen, betragtes som svar på længere tids offentlig utilfredshed. Specielt i det vestlige Jylland var utilfredsheden stor, med hvad der blev opfattet som en øget centralisering af Danmark. Centraliseringen blev foretaget gennem strukturreformen fra 2007, kvalitetsreformen fra 2007, politireformen fra 2008 og retsreformen fra 2007. Disse reformer, der blev gennemført af den borgerlige regering, gav grobund for den politiske bevægelse Fælleslisten, der blev etableret i 2008. Selvom fælleslisten ikke formåede at blive stemt ind i folketinget ved valget i 2011, var de politiske partier i mellemtiden blevet opmærksomme på utilfredsheden fra de landlige områder. Efter valget af den socialdemokratiske regering blev ministeriet for by, bolig og landdistrikter etableret (Svendsen 2012, s.473-476).

Ministeriets oprettelse mener jeg, ligeledes kan betragtes som et svar på de mange aktuelle problemstillinger, der knytter sig til at forskellige dele af Danmark udvikler sig i forskellige tempi.

7.3 Områdedefinition og fordeling

Konkret kategoriserer områdeinddelingen i landdistriktsredegørelse fra 2013 sognene i forhold til fem forskellige typer af områder.

Definition af områdetyper:

1. Byområder i eller tæt på de største byer: områder hvor mindst halvdelen af borgerne bor (a) i byer med over 3.000 indbyggere og (b) indenfor en halv times kørsel fra et af de største byområder i landet.
2. Byområder længere væk fra de største byer: områder hvor mindst halvdelen af indbyggerne bor (a) i byer med over 3.000 indbyggere og (b) mere end en halv times kørsel fra et af de største byområder i landet.
3. Landdistrikter tæt på de største byer: områder hvor mere end halvdelen af indbyggerne bor (a) udenfor byer med over 3.000 indbyggere og (b) indenfor en halv times kørsel fra et af de største byområder i landet.

⁵ <http://www.sm.dk/Nyheder/Sider/Vis%20Nyhed.aspx?NewsItem=690>
 Dette er referencen til ministeriet for by bolig og landdistrikter.

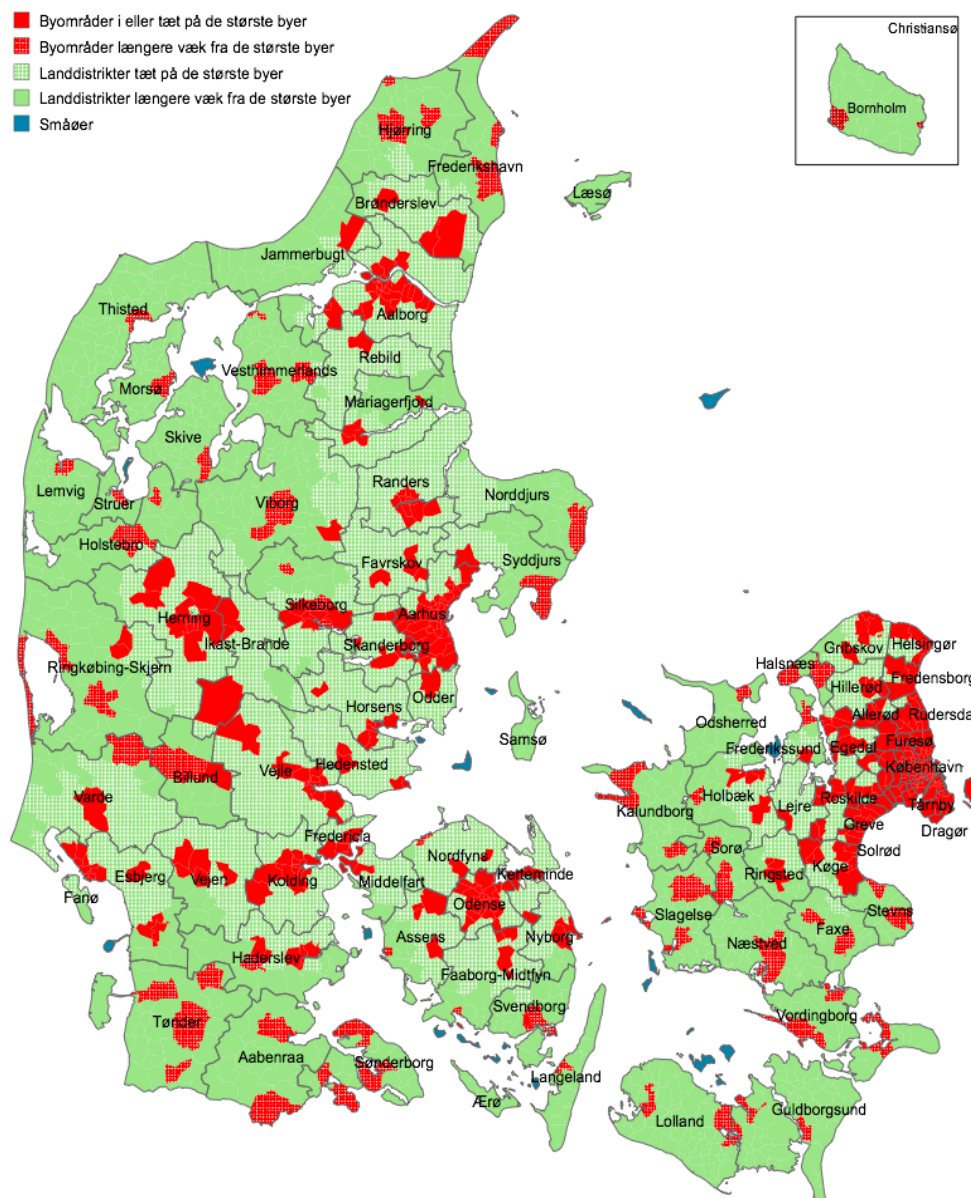
4. Landdistrikter længere væk fra de største byer: områder hvor mere end halvdelen af indbyggerne bor (a) udenfor byer med over 3.000 indbyggere og (b) mere end en halv times kørsel fra et af de største byområder i landet.
5. Småøer. Da der ifølge ministeriet for by, bolig og landdistrikter knytter sig nogle helt særegne udfordringer til småøerne, er disse ikke under indflydelse af de ovenstående område definitioner, men bliver behandlet som en særskilt kategori.

(Kilde: Landdistriktsredegørelsen 2013, s.9):

De ovenstående områdedefinitioner fra landdistriktsredegørelsen tager højde for to dimensioner. Den første dimension tager højde for hvor stor en andel af indbyggerne i de respektive sogne, der bor i byer med mere end 3.000 indbyggere. Denne dimension mener jeg kan siges at være et mål for urbaniseringsgraden i selve området. Den anden dimension tager i betragtning, om området ligger mere eller mindre end en halv times kørsel fra et af de 11 største byområder i Danmark. Dette mener jeg kan betragtes som værende et mål for områdets center eller perifere placering i forhold til de større byer i Danmark (Landdistriktsredegørelse 2013, s.9-11).

De to dimensioner mener jeg på den baggrund dels tager højde for områdernes egne urbaniseringsgrader, samt deres geografiske placering i forhold til de mest urbaniserede områder af Danmark.

Da meget få mennesker bor i områdetype nummer 5, og der ifølge Ministeriet for by bolig og landdistrikter knytter sig nogle særegne udfordringer til disse områder, vælger jeg at se bort fra denne områdetype (Landdistriktsredegørelsen 2013, s.10). I det videre arbejde med inddelingen af region Midtjylland vil jeg dermed koncentrere mig om områdetyperne 1 til 4.

Figur 3: Det ovenstående danmarkskort fra landdistriktsredegørelsen 2013 viser hvordan de fem områdetyper fordeles sig i Danmark (Kilde: Landdistriktsredegørelsen 2013, s.11).

Ved hjælp af det ovenstående danmarkskort kan det betragtes, hvordan det største sammenhængende byområde er koncentreret i og omkring hovedstaden, København. De næststørste sammenhængende byområder placerer sig omkring de tre næststørste byer, Århus, Odense og Aalborg samt i det midtjyske og sønderjyske, hvor der er nogle brudte kæder af byområder. Hele den østlige del af Sjælland, det centrale og nordlige Fyn samt hele Østjylland og betragtelige dele af Midtjylland, udgøres af enten byområde eller landdistrikter tæt på de største byer, illustreret med de mørkerøde og lysegrønne farver på kortet. Det vestlige Sjælland, Lolland, sydlige Fyn, sydligste og vestlige Jylland samt store områder omkring den vestlige del af Limfjorden udgøres af land-

distrikter og byområder længere væk fra de største byer, illustreret med lysrøde og mørkegrønne farver på kortet.

Ved at foretage områdeinddelingen af Danmark på sogneniveau bliver det tydeligt, hvordan mange kommuner er sammensat af forskellige områdetyper. Kun de allermest koncentrerede bykommuner kan siges at være helt homogene i forhold til hvilke områdetyper de består af, hvilket blot gælder for ø-landkommunerne Læsø og Samsø. Ingen af de øvrige landkommuner kan siges udelukkende at bestå af landdistrikter længere væk fra de største byer, da der i selv de mest landlige kommuner også er områder, der betegnes som byområder længere væk fra de største byer.

7.4 Afgrænsning til region Midtjylland

I henhold til problemformuleringen vil jeg i dette projekt som sagt begrænse mig til at se nærmere på region Midtjylland, da det efter min vurdering vil blive for omfattende at beskæftige mig med hele landet. At jeg begrænser mine videre undersøgelser til blot at omfatte region Midtjylland, begrundes jeg med, at alle de fem områdetyperne fra landdistriktsredegørelsen er repræsenteret i denne region. Det betyder, at på trods af begrænsningen til denne region, kan jeg få et indblik i hvilke karakteristika, der knytter sig til hver af disse områdetyper. Som det kan konstateres på det ovenstående kort, betragter jeg region Midtjylland, som værende en region, der ikke på nogen måde er ekstrem i forhold til dens fordeling af henholdsvis urbane og landlige områder, sammenlignet med de andre regioner i Danmark.

Som det ligeledes fremgår af kortet i figur 3, er Danmarks anden største by Aarhus placeret i den østlige del af region Midtjylland, og med undtagelse af Djursland er den øvrige østlige del af regionen domineret af det såkaldte østjyske bybånd (SBI 2014, s.8). Områdetyperne "byområder og landdistrikter i eller tæt på de største byer" udgør langt størstedelen af arealet i denne del af region Midtjylland. De samme områdetyper er ligeledes dominerende, hvis vi fra Århus bevæger os mod vest over Silkeborg og videre til Herning.

Det vestlige Jylland og den vestlige del af Limfjorden, der ligger Nord for Silkeborg, og nord-vest for Herning er derimod domineret af områdetyperne "byområder og landdistrikter længere væk fra de største byer". Jeg mener dermed, at et fokus på region Midtjylland kan være tilstrækkeligt til at indfange de forskelle, der kan forekomme mellem de forskellige områdetyper som er præsenteret i landdistriktsredegørelsen 2013.

At jeg begrænser min undersøgelse til region Midtjylland, kan umiddelbart godt minde om fremgangsmåden i et case studie, hvor undersøgelsesområdet klart afgrænses som en del af noget større. Undersøgelsesområdet i et casestudie kan bestå af både en person, en gruppe af personer, et område eller en konkret hændelse, der ønskes undersøgt i sin helhed. Centralt ved et case studie er netop at undersøge casen i forhold til den sammenhæng den eksisterer i. Det har til formål at give en mere fyldestgø-

rende forståelse af den valgte case, sammenlignet med en fremgangsmåde hvor casens enkelte elementer undersøges separat (de Vaus 2005, s.219-221).

Den valgte afgrænsningen af mit projekt til region Midtjylland, skal altså ikke opfattes som et case studie, da baggrunden for min afgrænsning, ikke er begrundet i et ønske om at lave en altomfattende undersøgelse af denne region.

Et centralt element i mit projekt, der dog kan siges at have lighed med et case studie, er hvordan jeg betragter udviklingen i uddannelsesniveauet over tid. Jeg tager på den måde højde for hvordan den uddannelsesmæssige situation ændres, hvilket forandrer den uddannelsesmæssige sammenhæng som individerne færdes i. På den baggrund forandres de betingelser og forudsætninger, der knytter sig til det til en hver tid gældende uddannelsesniveau.

Selvom jeg begrundet mit valg af region Midtjylland i den faktiske repræsentationen af de forskellige områdetyper i regionen, skal dette ikke forveksles med, at jeg betragter region Midtjylland som værende et repræsentativt udsnit af Danmark (De Vaus 2005, s.28-29). For som det ovenstående danmarkskort viser, er der store forskelle på de forskellige områdetypers udbredelse i Danmark. Jeg mener dermed ikke, at resultaterne umiddelbart kan generaliseres til også at være gældende for det øvrige Danmark.

De fem områdetypers placering internt i regionerne vil nemlig variere, hvilket kan tænkes at have indflydelse på den rolle og betydning områderne har i regionen. På den baggrund er det meget vanskeligt direkte at kopiere resultaterne fra eksempelvis en region til en anden region i Danmark.

7.5 Kommunernes urbaniseringsgrader

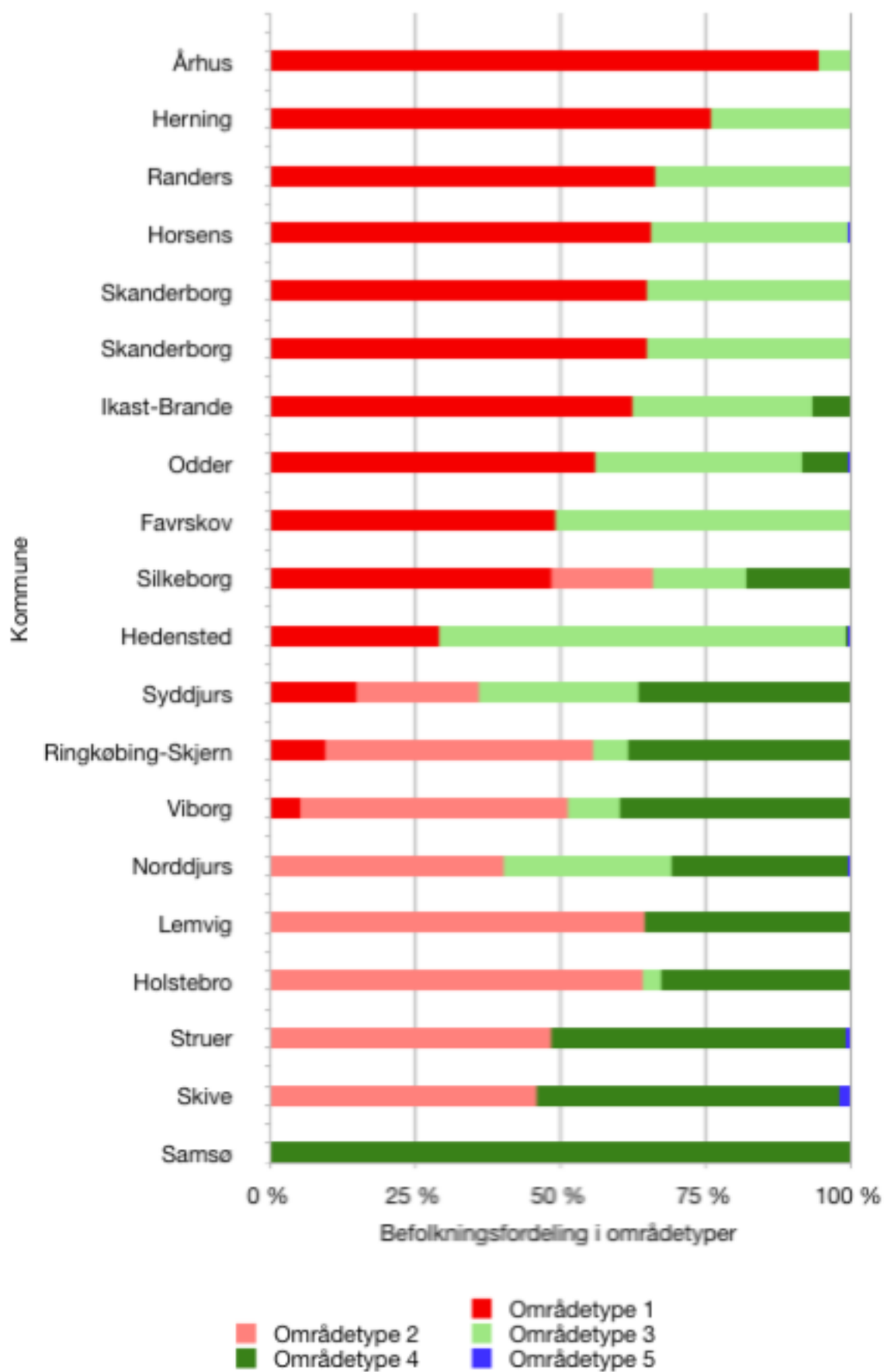

Figur 4:

Kortet ovenfor viser den geografiske placering af de 19 kommuner, der udgør region Midtjylland.

Som jeg tidligere har redegjort for, er det i forhold til projektets empiriske undersøgelser nødvendigt at skalere de enkelte sognes urbaniseringsgrader op på kommuneniveau. For hver kommune i region Midtjylland laver jeg derfor en opgørelse over hvor stor en andel af indbyggerne, der bor i hver af de fem forskellige områdetyper, som de er defineret i landdistriktsredegørelsen fra 2013. Konkret tager jeg udgangspunkt i opgørelser fra Ministeriet for by, bolig og landdistrikter. Disse opgørelser viser, hvordan alle sogne i Danmark er inddelt i en af de fem ovenstående områdetyper. For alle 19 kommuner i region Midtjylland har jeg så opgjort, hvor mange indbyggere der bor i hvert af sognene, hvilket jeg kan bruge til at konkludere, hvor mange indbyggere der i den enkelte kommune bor i hver af de fem forskellige områdetyper. På den baggrund sammenlignes kommunerne i region Midtjylland, i forhold til i hvilken grad befolkningen i de enkelte kommuner er bosiddende i hver af de fem områdetyper.

Figur 5 viser en grafisk bearbejdning af mine opgørelser over hvordan indbyggerne i hver af de 19 kommuner er fordelt i de fem områdetyper.

Figur 5: Er lavet på baggrund af Sogneliste fra Ministeriet for by, bolig og landdistrikter (Bilag 6) samt opgørelser fra Danmarks Statistik (Bilag 5).

Figur 5: For hver kommune er det opgjort hvor stor en andel i procent, af indbyggerne der bor i hver af de fem områdetyper.

Som det kan aflæses af figur 5, er der, når vi ser på befolkningens fordeling i områdetyperne, ikke mange fuldstændig homogene kommuner. Faktisk er det kun Samsø kommune, hvor alle indbyggerne bor i samme områdetype, områdetype 4, der er "landdistrikter længere væk fra de største byer". Den næstmest homogene kommune i forhold til indbyggernes områdefordeling er, modsat den landlige Samsø kommune, Århus kommune, der er den mest urbane kommune i region Midtjylland. I denne kommune bor mere end 95 % af kommunens indbyggere i områdetype 1, der er "byområder i eller tæt på de største byer".

I de øvrige kommuner i region Midtjylland fordeler befolkningen sig i højere grad mellem de forskellige områdetyper. Ser jeg nærmere på tabellen, tegner der sig alligevel et mønster i forhold til hvilke områdetyper der hyppigst kombineres i de enkelte kommuner.

Områdetyperne 1 og 3, der henholdsvis er "byområder i eller tæt på de største byer" og "landdistrikter tæt på de største byer", er ofte de mest dominerende i de samme kommuner. Modsat er også områdetyperne 2 og 4 ofte repræsenteret og mest dominerende i de samme kommuner.

7.6 Homogene kommunegrupper

På baggrund af kommunernes befolkningsfordeling i de fem områdetyper, vælger jeg for overskuelighedens skyld, at konstruere fire kategorier, der afspejler de forskellige urbaniseringsgrader, som kommunerne dækker over. De fire nedenstående kommunegrupper, har dermed det formål, at gruppere kommunerne i forhold til hvilken andel af deres indbyggere, der bor i hver af de fem områdetyper.

Kommunegruppe 1:

Mest urban

Kommuner hvor næsten hele befolkningen (mere end 95 %) bor i byområder i eller tæt på de største byer.

Kommunegruppe 2:

Mindre urban

Kommuner hvor mindst 66,6 % af befolkningen tilsammen bor i enten by- eller landområder i eller tæt på de største byer.

Kommunegruppe 3:

Landlig

Kommuner hvor minimum min 66,6 % af indbyggerne tilsammen bor i enten by eller landområder længere væk fra de største byer.

Kommunegruppe 4:

Mest landlig

Kommuner hvor næsten hele befolkningen (mere end 95 %) tilsammen bor i enten by- eller landområder længere væk fra de største byer og hvor ingen bor i byområder i eller tæt på de største byer.

Med de ovenstående definitioner der karakteriserer kommunegrupperne, fordeler kommunerne i region Midtjylland sig som følger:

Kommunegruppe 1:

Århus.

Kommunegruppe 2:

Herning, Ikast-Brande, Silkeborg, Horsens, Odder, Skanderborg, Favrskov, Randers og Hedensted.

Kommunegruppe 3:

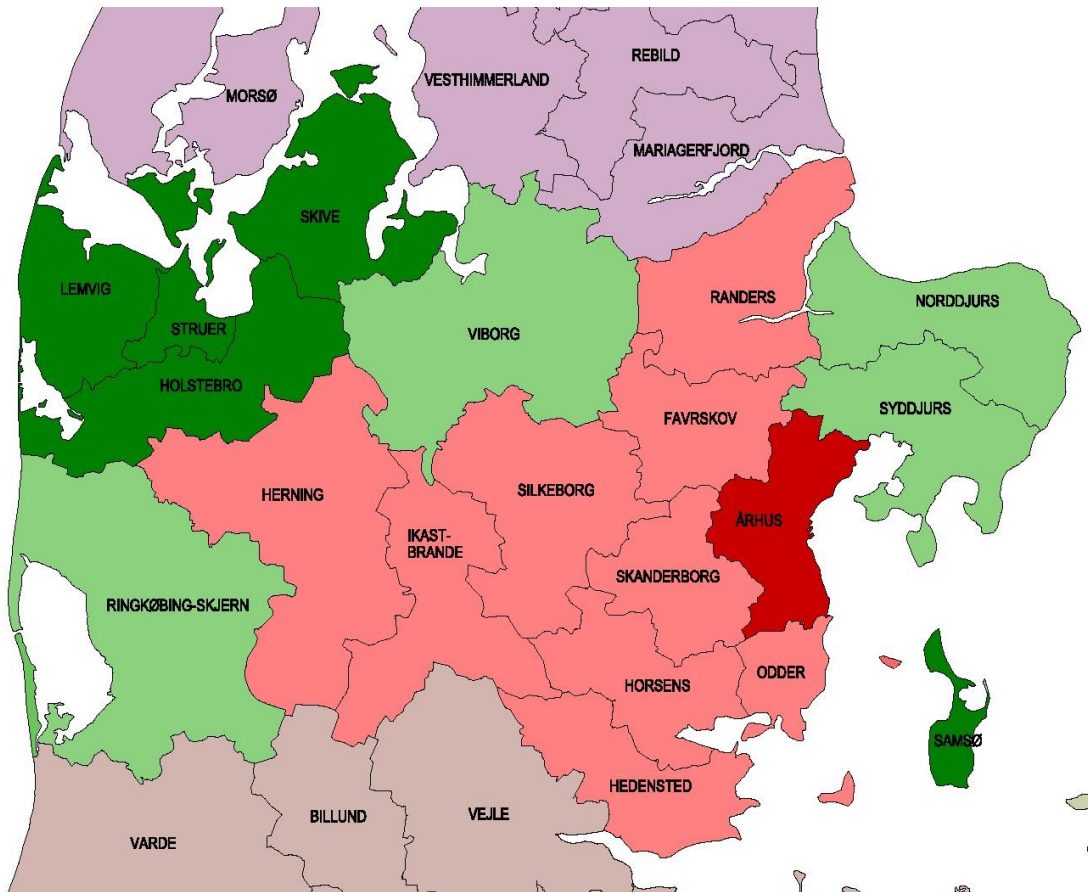
Viborg, Norddjurs, Syddjurs og Ringkøbing-Skjern.

Kommunegruppe 4:

Lemvig, Holstebro, Struer, Skive og Samsø.

De ovenstående definitioner af kommunegrupperne gør, at der er to kommuner der falder imellem disse definitioner. Det ene er Silkeborg kommune, hvor det er 64,9 % af befolkningen der bor i "land- eller byområder i eller tæt på de største byer". Denne andel er dermed lige under den definerede andel på 66,6 %, med da andelne er så tæt på hinanden, ser jeg imidlertid ingen problem i at lade Silkeborg kommune figurerer i kommunegruppe 2.

Den anden er Syddjurs kommune, her er det blot 57 % af indbyggerne der bor i "by- eller landområder længere væk fra de største byer". Denne andel er dermed et stykke under den definerede andel i kommunegruppe 3 på 66,6 %. Kommunen skulle alternativt være placeret i kommunegruppe 2, men da blot 42,6 % af kommunens indbyggere bor i "by- eller landområder i eller tæt på de største byer", er kommunen længere fra den i kommunegruppe 2 definerede andel på 66,6 %. Jeg betragter dermed indbyggernes områdeinddeling i Syddjurs kommune som i højere grad værende i overensstemmelse mere med de givne definitioner for kommunegruppe 3.

Figur 6: viser kommunegruppernes fordeling i region Midtjylland. Kommunegruppe 1 er farvet med rødt, kommunegruppe 2 med en svagere rød, kommunegruppe tre med en svag grøn og kommunegruppe 4 med en mørkere grøn.

Som det fremgår af den ovenstående kommunegruppering, består kommunegruppe 1 blot af én kommune. Det er Århus kommune, og denne kommune kan i forhold til de øvrige kommunegrupper betragtes som en slags centrum i forhold til by-land karakteren i region Midtjylland. Kommunerne, der geografisk ligger umiddelbart omkring Århus, i det østjyske bybånd samt i vestlig retning mod Herning, er de næstmest urbaniserede kommuner. Kommunerne, der er placeret en tand længere væk fra Århus, er i lidt større grad landlige kommuner. Dog med undtagelse af Syddjurs kommune, der for en del af kommunens vedkommende ligger ret tæt på Århus kommune, men hvor en ret stor andel af befolkningen alligevel bor i land- eller byområder længere væk fra de største byer. Kommunerne i det nordvestlige hjørne af region Midtjylland samt Samsø, er dem, der er geografisk længst væk fra Århus, og samtidig de kommuner hvor næsten alle indbyggerne bor i land- eller byområder længere væk fra de største byer.

7.7 Kommunegruppernes befolkningstal

De fire konstruerede kommunegrupper, der udgør region Midtjylland, er de undersøgelsesenheder, jeg som sagt vil undersøge de videre statistiske behandlinger i forhold til. Kommunegrupperingerne består af flere kommuner, der hver især er meget forskellige både med hensyn til areal og indbyggertal. Indledningsvis finder jeg det derfor relevant, at lave en opgørelse over indbyggertallet i de fire kommunegrupper så jeg kan konstatere, hvordan befolkningen i region Midtjylland er fordelt i kommunegrupperne.

Tabel 1 viser den antal- og procentvise fordeling af indbyggerne i de respektive kommuner i region Midtjylland. Selvom kommunegruppe 1 blot består af Århus kommune, udgør kommunens indbyggere godt 25 % af det samlede indbyggertal i regionen. Som det ligeledes kan læses i tabel 1, er den mindste befolkningsandel at finde i kommunegruppe 4, der som sagt er sammensat af de kommuner, hvor næsten hele befolkningen bor i "by- eller landområder længere væk fra de største byer". Selvom næsten halvdelen af indbyggerne i region Midtjylland bor i kommunegruppe 2, er der tilstrækkeligt med indbyggere i de øvrige kommunegrupper til, at der kan laves meningsfulde statistiske behandlinger af de konstruerede kommunegrupper.

Fordeling af indbyggere i kommunegrupperne		
	Antal	Andel i %
Kommune-gruppe 1	319.680	25,1 %
Kommune-gruppe 2	571.079	44,8 %
Kommune-gruppe 3	231.790	18,2 %
Kommune-gruppe 4	151.265	11,9 %
I alt	1.273.814	100,0 %

Tabel 1: Viser Kommunegruppernes fordeling af indbyggerne i region Midtjylland. På baggrund af data fra Danmarks Statistik (Bilag 7).

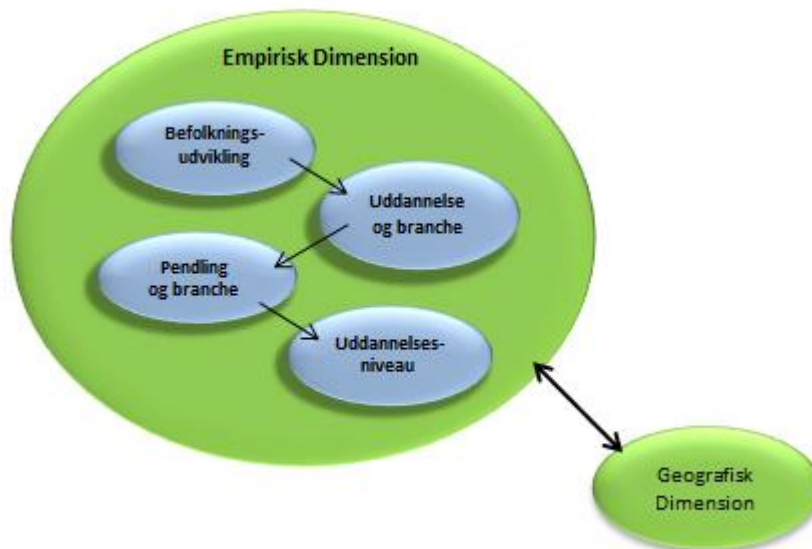
8. Operationalisering

Dette afsnit har til formål at beskrive, hvordan jeg, i henhold til projektets problemformulering, betragter de empiriske undersøgelsesområder som værende relevante i koblingen af det ændrede uddannelsesniveau med de forskellige urbaniseringsgrader, der eksisterer i de fire kommunegrupper.

Figur 7 illustrerer den empiriske dimension i projektet. Den geografiske dimension blev uddybet i figur 2.

I den empiriske dimension vil jeg først undersøge den aldersrelaterede befolkningsudvikling. Denne kan give mig et overordnet indtryk af en eventuel sammenhæng mellem kommunegruppernes urbaniseringsgrader og hvilke aldersgrupper, der bor i området. Dernæst vil jeg ved at koble indbyggernes uddannelsesniveau til hvilke brancher de er beskæftiget i, tegne et billede af hvordan dem med en lang videregående uddannelse er beskæftiget i kommunegrupperne. I tillæg til dette vil jeg, for at brede billedet af beskæftigelsesmulighederne ud, medtage den pendling, der foregår mellem bolig og arbejdsplads.

Slutteligt vil jeg undersøge uddannelsesniveauet for forskellige aldersgrupper, da dette kan give mig et billede af uddannelsesniveauet i forskellige årgange.

Figur 7: Illustrerer bestanddelene i den empiriske dimension.

8.1 Aldersrelateret befolkningsudvikling i kommunegrupperne

En grundlæggende tænkemåde i sociologien er hvordan, der til et individs forskellige livsfaser knytter sig forskellige karakteristika (SBI 2012, s.39-41). Det vil efter min vurdering være alt for overordnet blot at beskrive den samlede befolkningsudvikling i de fire kommunegrupper for den valgte periode fra 2008 til 2013. Jeg vælger derfor dels at beskrive kommunegruppernes befolkningsudvikling fra 2008 til 2013 separat for mænd og kvinder, og dels at differentiere mellem fem forskellige aldersgrupper. Med denne fremgangsmåde får jeg både et billede af de seneste års udviklingstendenser samt et billede af den aktuelle situation i de fire kommunegrupper.

De aggregerede data, der er tilgængelige hos Danmarks Statistik, og som jeg gør brug af, er inddelt i aldersintervaller på fem år, hvorfor jeg har valgt at undersøge udviklingen for de følgende aldersgrupper:

0-19 år: Denne aldersgruppe er valgt for at kortlægge udviklingen hos de yngste i kommunegrupperne. I region Midtjylland som helhed er der i 2013 blot 288 personer under 18 år, der ikke bor hjemme, og blandt de 18 og 19 årige er det i 2013 over halvdelen der stadig bor hjemme (bilag 8).

På den baggrund betragter jeg de 0 til 19 årige som værende hovedsagligt hjemmeboende.

20-59 år: Denne aldersgruppe er valgt for at få et billede af dem, der er i den erhvervsaktive alder. Begrundelsen for dette valg er foretaget på baggrund af Danmarks Statistiks registerbaserede oplysninger om erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenserne. Disse opgørelser viser, at beskæftigelsesfrekvensen er stigende fra 20 til 25 års alderen og faldende for de 60 til 65 årige (Bilag 9).

+60 år: Er valgt for at beskrive befolkningsudviklingen i den aldersgruppe, hvor individerne træder ud af arbejdsmarkedet. Efterløns- og pensionsalderen er afhængig af fødselsår (Bilag 10). Trods det medtager jeg i denne aldersgruppe de indbyggere, der er over 60 år, da andelen af de 60 til 64 årige, der er i beskæftigelse er markant mindre, sammenlignet med dem der er mellem 55 til 59 år (Bilag 9).

For at nuancere billedet af de 20 til 59 årige vælger jeg at inddele denne aldersgruppe i to undergrupper:

20-34 år: Denne gruppe har til formål at indfange de indbyggere, der, i det tilfælde de tager en uddannelse, på et eller andet tidspunkt i dette aldersinterval er under uddannelse.

Dette begrundes jeg i, at andelen af dem der er mellem 20 til 34 år i 2012, og som er under uddannelse, er forholdsvis stor blandt de yngste i aldersgruppen. Andelen bliver imidlertid mindre når jeg betragter de ældre i denne aldersgruppe. Der er altså en mindre andel af de 35 årige der er under uddannelse sammenlignet med de 25 årige (Bilag 11).

35-59 år: Er valgt for at indfange gruppen af indbyggere hvor langt størstedelen er færdige med deres eventuelle uddannelse, og som er til rådighed for arbejdsmarkedet. De 35 til 45 årige, der er under uddannelse udgjorde i 2012 blot 15 % af de 25 til 45 årige, der var under uddannelse (Bilag 12). Jeg konkluderer dermed, at det er rimeligt at antage, at langt de fleste er færdige med deres uddannelse når de er 35 år. Endvidere betragter jeg også denne aldersgruppe som repræsenterende en stor del af dem, der etablerer eller har etableret familie (Danmarks Statistik 2014, s.6).

8.2 Kommune-grupper og lang videregående uddannelse

Som sagt retter jeg mit fokus på den del af befolkningen, der har en lang videregående uddannelse eller en uddannelse af endnu længere varighed. Indledningsvis laver jeg, på baggrund af data fra Danmarks Statistik, en opgørelse over, hvordan dem, der i region Midtjylland har en lang videregående uddannelse og samtidig er i beskæftigelse, fordeler sig i de fire kommune-grupper. Dette gør mig i stand til at betragte om dem med en lang videregående uddannelse er over- eller underrepræsenteret i de respektive kommune-grupper, i forhold til andelen af den samlede befolkning i region Midtjylland, der bor i hver af kommune-grupperne.

8.3 Uddannelse og branchebeskæftigelse

For dem, der har en lang videregående uddannelse, er jeg ligeledes interesseret i at tegne et billede af hvordan, de er beskæftiget i forhold til de fire konstruerede kommune-grupper.

Derfor vælger jeg, at betragte de brancher som dem med en lang videregående uddannelse er ansatte i. Danmarks Statistik aggregerer deres data til 36 brancher og i specielt fire af disse, er en stor andel af dem, der har en lang videregående uddannelse ansat. Disse fire brancher er: Rådgivning mv.; offentlig administration/forsvar/politi; undervisning og sundhedsvæsen. Tilsammen er 57,6 % af dem, der i region Midtjylland har en lang videregående uddannelse og samtidig er i beskæftigelse at finde i én af de fire nævnte brancher (Bilag 13).

På den baggrund vælger jeg at betragte disse fire brancher, når jeg vil undersøge, om der er forskelle mellem de fire kommune-grupper, i forhold til hvilke af disse brancher dem med en lang videregående uddannelse er ansat i. Konkret gør jeg det, at jeg for hver kommune-gruppe laver opgørelser over hvor stor en procent af dem med en lang videregående uddannelse, der er ansat i hver af de fire brancher.

8.4 Pendling mellem kommune-grupperne

I Ovenstående er det beskrevet hvordan jeg opgør hvilke andele af dem, der har en lang videregående uddannelse og som er i beskæftigelse, der bor i de fire kommune-grupper, herunder hvordan de relevante brancher er repræsenteret i kommune-grupperne. De brugte data er dog ordnet sådan, at de tager udgangspunkt i individernes bopæl. Det betyder, at jeg med denne opgørelsesmetode ikke kan fastslå, hvor de er beskæftiget. Om de er beskæftiget i samme kommune-gruppe som de er bosat i, eller om de pendler til arbejde i en anden kommune-gruppe. For at udvide billedet af beskæftigelsesmulighederne i de forskellige kommune-grupper, vælger jeg at medtage den

pendling, der foregår fra hjem til arbejde og som finder sted mellem de fire kommune-grupper. På den måde betragter jeg ikke blot de beskæftigelsesmuligheder, der er i den enkelte kommune-gruppe. Jeg tager også kommune-gruppens geografiske placering i betragtning, i forhold til de beskæftigelsesmuligheder der måtte være i de andre kommune-grupper.

De pendlingsdata, der er gjort tilgængelige af Danmarks Statistik, er på et sådant aggregeringsniveau, at det ikke er muligt direkte at undersøge hvilke kommuner dem med en lang videregående uddannelse pendler imellem. Det er heller ikke muligt at betragte den pendling, der foregår mellem kommunerne i forhold til hvilke brancher indbyggerne er ansatte i. Den pendling jeg, med de tilgængelige statistiske oplysninger kan dokumentere der finder sted mellem kommunerne i region Midtjylland, omfatter dermed alle de beskæftigede indbyggere, og ikke blot dem, der har en lang videregående uddannelse.

For at underbygge relevansen af denne pendlingsopgørelse i forhold til den del af indbyggerne der har en lang videregående uddannelse, vil jeg supplere med en anden pendlingsopgørelse. Dataene i denne opgørelse er aggregeret sådan, at jeg kan skelne individernes pendling i forhold til hvilke brancher de er beskæftiget i. På den måde kan jeg for hver af kommunerne i region Midtjylland opgøre hvilken andel af ind- og udpendlingen, der kan tilskrives de fire føromtaltte brancher, hvor 57,6 % af alle med en lang videregående uddannelse i region Midtjylland er ansat.

I tabel 2 har jeg for hver kommune i de fire kommune-grupper opgjort hvor stor en andel af ind - og ud pendlingen, der foretages af ansatte i én af disse fire brancher.

Pendling i de fire brancher		
Kommune-gruppe 1	41,4	45,3
Kommune-gruppe 2	34,4-38,8	32,9-43,2
Kommune-gruppe 3	31,3-46,0	35,3-42,6
Kommune-gruppe 4	36,9-46,4	35,8-48,4

Tabel 2: Kilde: Lavet på baggrund af tal fra Danmarks Statistik . Opgjort i % (Bilag: 14)

Opgørelsen er dermed foretaget for hver enkelt kommune i de fire kommune-grupper, hvilket afspejles i det interval der dannes for hver af kommune-grupperne.

Som det fremgår kan mindst 1/3 af ind - og ud pendlingen i alle kommune-grupperne tilskrives de valgte brancher. Der er dog en undtagelse i den ovenstående tabel. Det er kommune-gruppe 2, hvor der i Ikast-Brande kommune er en indpendlings andel i de valgte brancher på blot 19,7 %. Forklaringen på denne lave andel i de valgte brancher, skal findes i branchen for industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed, der i denne kommune udgør 43,6 % af indpendlingen. Indpendlingen i de for mig relvandede

brancher vil dermed blive relativt mindre, når en så stor andel af den samlede indpendling sker i en anden branche.

I lyset af de ovenstående redegørelser mener jeg dermed godt, at jeg kan betragte det som plausibelt, at en betragtelig del af den ind- og udpendling, der foregår mellem de fire kommunegrupper kan tilskrives de brancher, hvori en stor andel af dem med en lang videregående uddannelse er beskæftiget. Sagt på en anden måde betragter jeg det som rimeligt at antage, at den forskel, der er i de fire kommunegruppers ind- og udpendling også afspejles blandt den del af befolkningen, der har en lang videregående uddannelse.

8.5 Uddannelsesniveau i kommunegrupperne

Som det var tilfældet i de ovenstående opgørelser over uddannelse og branchebeskæftigelse, vil jeg som udgangspunkt også betragte uddannelsesniveauet på landsplan blandt de indbyggere, der er mellem 35 og 59 år. Derefter vil jeg foretage en sammenligning af uddannelsesniveauet i de fire kommunegrupper. Begrundelsen for denne aldersmæssige afgrænsning er, som det tidligere er redegjort for, at jeg mener det med rimelighed kan antages, at langt de fleste i dette aldersinterval er færdige med deres uddannelse. På den baggrund betragter jeg det som rimeligt at antage, at det højest opnåede uddannelsesniveau i denne aldersgruppe afspejler deres endelige uddannelsesniveau.

I arbejdet med at anskueliggøre eventuelle forandringer af uddannelsesniveauet i forskellige årgange, vil jeg ligeledes undersøge uddannelsesniveauet i nogle af de yngre årgange. I det ovenstående er fokus på uddannelsesniveauet i de årgange, hvor jeg formoder, at langt de fleste er færdige med deres uddannelse. De yngste i de ovenstående opgørelser, der var 35 år i 2013, er altså født i 1978. Men hvor jeg i denne årgang med rimelighed kunne antage, at langt størstedelen ville være færdig med deres uddannelse, er dette ikke tilfældet i de yngre årgange. I opgørelserne over uddannelsesniveauet i disse årgange bliver jeg derfor nødt til, både at medtage dem der er færdige med deres uddannelse, men også dem der endnu er i gang med deres uddannelse.

Den første årgang jeg vil betragte uddannelsesniveauet for, er dem der er 29 år i 2013, og som dermed er født i 1984. Det samme vil jeg gøre for dem der er født fire år senere i 1988, og som dermed er 25 år i 2013. Praktisk gør jeg det, at jeg i forhold til antallet i årgangen udregner den procentvise andel, som enten er færdige eller i gang med en lang videregående uddannelse eller en forskeruddannelse. Desuden medtager jeg dem, der er i gang med en bacheloruddannelse, da denne giver adgang til senere at tage en kandidatuddannelse.

I tillæg til de ovenstående opgørelser mener jeg ligeledes, det er relevant at betragte rekrutteringsgrundlaget til universitetsuddannelserne. Jeg vil altså give et billede af den aktuelle uddannelsessituation blandt morgendagens potentielle universitetsstuderende, og ligeledes kortlægge hvordan de fordeler sig i de konstruerede kommunegrupper. Konkret vil jeg i forhold til mine fire kommunegrupper opgøre fordelingen af dem der går på erhvervsfaglige- og gymnasiale uddannelser blandt årgang 1996, der er 17 år i 2013.

9. Kritik

Der vil ofte eksistere større eller mindre fejlkilder når diverse data anvendes til at belyse forskellige problemstillinger. I dette afsnit vil jeg fremsætte nogle kritiske overvejelser, i relation til de data jeg har anvendt i projektet. De empiriske data jeg har anvendt i dette projekt kunne på nogle punkter havde været mere optimale. På trods af dette betragter jeg de fundne resultater, som værende tilstrækkeligt valide til at der tegnes et forholdsvis retvisende billede af de faktiske forhold.

9.1 Landdistriktsredegørelse

Kategoriseringen af de danske sogne, der er foretaget af Ministeriet for by, bolig og landdistrikter i Landdistriktsredegørelsen fra 2013, er som sagt det grundlag, hvorpå jeg bestemmer de enkelte kommuners urbaniseringsgrader i region Midtjylland. I denne Landdistriktsredegørelse er der imidlertid nogle beslutninger, som jeg mener, der skulle være taget højde for, og som kunne have bidraget til et mere nuanceret billede af de forskellige områdetyper i Danmark.

Det første er definitionen af hvad der betragtes som de største byer i Danmark. Disse byer er væsentlige i forhold til typebestemmelsen af de omkringliggende områder.

I Landdistriktsredegørelsen defineres de største byer som værende en af de 11 største byer i Danmark samt hovedstadsområdet: Hovedstadsområdet, Aarhus, Odense, Aalborg, Esbjerg, Randers, Kolding, Horsens, Vejle, Roskilde, Herning og Helsingør (Landdistriktsredegørelse 2013, s. 9).

I typebestemmelsen af et sogn betragtes dets afstand til en af disse største byer. På den måde sidestilles de 11 største byer samt hovedstadsområdet, i forhold til den betydning de har for de omkringliggende sogne. Selvom de største byer selvfølgelig vil være relativt dominerende i deres lokale geografiske områder, mener jeg alligevel, at det er problematisk at sidestille deres betydning. Ser jeg eksempelvis på den 2. største by Aarhus, den 8. største by Horsens og den 11. største by Herning, er der betydelige forskelle i byernes størrelser. I Aarhus bor der 259.754 indbyggere mens der i Horsens bor 55.884 og i Herning 47.765 (Bilag 15). Aarhus er dermed mere end fire gange så stor som Horsens og fem gange så stor som Herning. På den baggrund mener jeg, der

er tale om så stor en forskel, at det er vanskeligt at sidestille de to områders betydning for det omkringliggende geografiske område.

Med andre ord mener jeg ikke, det er helt retvisende at sidestille et område der eksempelvis ligger tæt på Horsens, med et område der ligger tæt på Aarhus. På den baggrund kan det betyde at de forskellige typer af sogne, bliver mere ligeligt fordelt over hele landet. Det skal forstås på den måde, at et sogn, der ligger indenfor en halv times kørsel til Horsens, fremstilles som værende den samme type som et sogn, der ligger indenfor en halv times kørsel til Aarhus.

For at imødekomme den forskel, der er imellem størrelsen på de største byer, kunne man have valgt at differentiere mellem størrelserne på den by som et sogn ligger i nærheden af. Som minimum mener jeg det i forhold til de tolv største byer, ville have været hensigtsmæssigt at adskille de tre eller fire største byer fra de resterende, da disse har betragteligt flere indbyggere.

Et andet kritikpunkt til Landdistriktsredegørelsen er hvordan et sogns afstand til en af de største byer, blot beskrives som værende en halv times kørsel (Landdistriktsredegørelsen 2013, s.9). Det er ikke nærmere defineret om denne kørsel foregår på cykel, med offentlig transport eller i bil. Jeg betragter det dog som underforstået, at transporttiden er beregnet i forhold til bilkørsel. En opgørelse over transporttiden med offentlig transport i alle områder af Danmark, weekender og helligdage inkluderet, vil være et overordentligt stort arbejde, hvilket det ikke tyder på de har foretaget i Landdistriktsredegørelsen fra 2013. I det tilfælde afstanden var målt i forhold til en halv times cykling, ville de urbane områder omkring de største byer have været markant mindre.

De ovenfor nævnte problemer med definitionerne i Landdistriktsredegørelsen 2013, har selvsagt indflydelse på min kategorisering af kommunerne i region Midtjylland. Havde der være en øget differentiering af de største byer, ville min kategorisering af kommunernes urbaniseringsgrader måske også have set anderledes ud.

9.2 Anvendte data fra Danmarks Statistik

De data jeg har valgt at gøre brug af, hvis anvendelse er gjort rede for i operationaliseringsafsnittet, er heller ikke uden problemer.

For det første kan der argumenteres for, at den inddeling af aldersgrupperne og de karakteristika jeg tildeler disse, ikke er i fuldstændig overensstemmelse med de faktiske forhold. Analyserne af de empiriske data vil selvsagt indeholde denne usikkerhed.

Mit valg af hvilke brancher der er repræsentative, for dem, der har en lang videregående uddannelse, kan ligeledes diskuteres. Er det tilstrækkeligt at se på de brancher der omfatter omkring 60 % af dem med en lang videregående uddannelse, eller skulle der være taget flere med? Herunder kan det også diskuteres, om det ligeledes er et problem, at disse brancher ikke udelukkende består af mennesker, der har en lang videregående uddannelse?

Gyldigheden af de pendlingsopgørelser jeg anvender kan ligeledes diskuteres. Selvom jeg dokumenterer det plausible i, at den opgjorte pendling mellem kommunegrupperne også er udtryk for pendlingen, blandt dem, der har en lang videregående uddannelse, er det alligevel relevant at holde for øje, i hvilket omfang en sådan reduktion af de faktiske forhold er problematisk.

Brugen af opgørelserne over uddannelsesniveaue kan også betragtes som værende behæftet med nogle usikkerheder. Konklusionen af at det højeste opnåede uddannelsesniveau kan betragtes, for dem der er 35 år eller ældre, er en forenkling af de faktiske forhold. Selvom langt de fleste er færdiguddannede når de når denne alder, gælder det ikke alle, hvilket vil have en mindre betydning for gyldigheden af de opgørelser, som jeg bruger over befolkningens højest opnåede uddannelsesniveau.

Det samme gør sig gældende hos dem der er 17 år og går på en ungdomsuddannelse. Nogle kan indtræde på en sådan uddannelse senere, eller de kan skifte ungdomsuddannelse, hvilket ikke fremgår af de opgørelser jeg anvender. På samme måde er der usikkerhed i forhold til dem der er i gang med en bacheloruddannelse. Det er nemlig ikke sikkert, at de alle vil fortsætte i uddannelsessystemet, efter de har taget deres bacheloruddannelse.

10 Empiriske Resultater og analyse

10.1 Befolkningsudvikling i kommunegrupperne

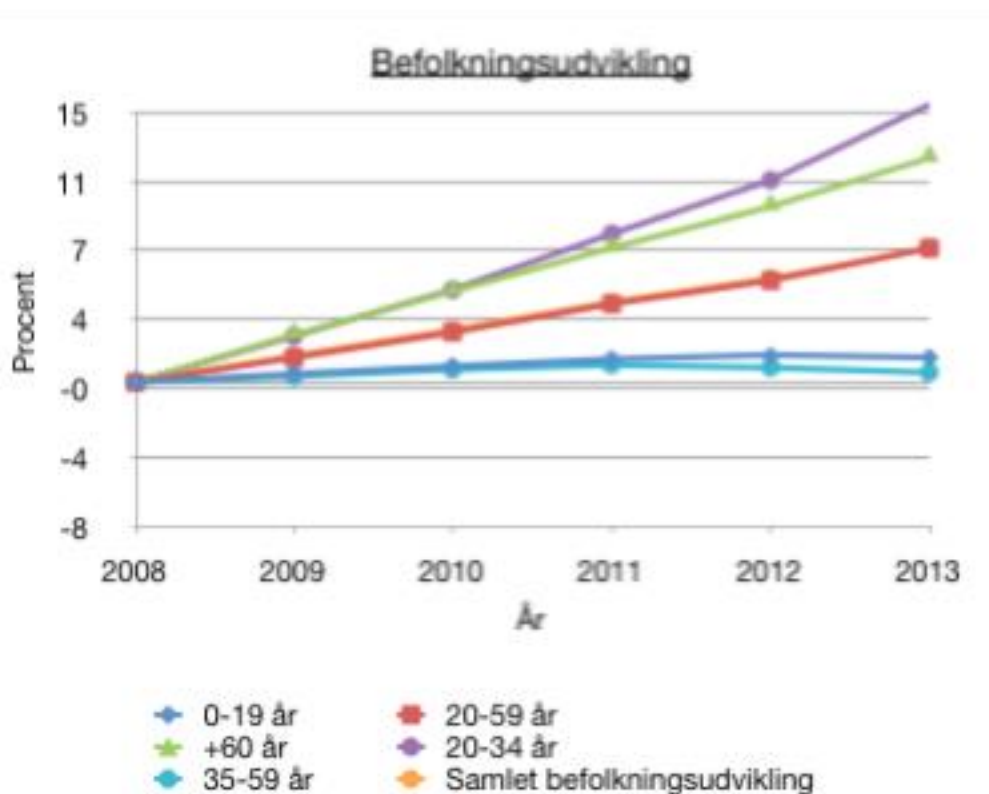
I det følgende er der for hver kommunegruppe konstrueret en graf, der viser befolkningsudviklingen i de nævnte aldersgrupper fra og med 2008 til og med 2013.

Grafernes formål er på en overskuelig måde at visualisere befolkningsudviklingen i denne tidsperiode. I konstruktionen af graferne anvender jeg et simpelt indekstal, hvilket betyder, at aldersgruppernes befolkningsantal i år 2008 er det år, som befolkningsantallet de efterfølgende år vil sættes i forhold til. Indeks værdien i år 2008 sættes lig nul, og den procentvise ændring i de respektive aldersgruppers befolkningsantal, kan for de følgende år umiddelbart aflæses ud fra grafen (Hansen 2004, s.11-12).

De indeksbaserede grafer er velegnede til, på en overskuelig måde at få et overblik over de procentvise ændringer i aldersgruppernes størrelse. Da graferne imidlertid begrænser sig til at beskrive ændringerne i de respektive aldersgrupper, giver de ingen information om aldersgruppernes relative størrelser, og hvordan de over perioden eventuelt ændrer sig i forhold til hinanden. For hver kommunegruppe har jeg derfor også konstrueret en separat tabel, der for både mænd og kvinder for perioden fra og med 2008 til og med 2013 viser hvilke andele, de enkelte aldersgrupper udgør af den samlede befolkning i de fire kommunegrupper.

10.1.1 Kommunegruppe 1

Den generelle befolkningsudvikling i den mest urbane kommunegruppe kan overordnet

konstateres som værende stigende for både mænd og kvinder. I perioden er det samlede befolkningstal i kommunegruppe 1 steget med ca. 7 %.

Figur 8: Udvikling i antallet af beboere i kommunegruppe 1 fra 2008 til 2013. Den orange linie skjuler sig bag den røde. (Bilag 16).

Ser jeg nærmere på de enkelte aldersgrupper, er der blandt indbyggere mellem 20-59 år, den aldersgruppe jeg betegner som værende generelt erhvervsaktive, sket en befolkningstilvækst, der er identisk med den samlede befolkningsudvikling i kommunegruppen. Forøgelsen i denne aldersgruppe er imidlertid meget skævt fordelt, da jeg kan konstatere, at stort set hele stigningen er at finde blandt de 20 til 34 årige. Denne

aldersgruppe er dem, der i perioden oplever den største procentvise forøgelse, hvilket betyder, at der i 2013 er mere end 15 % flere i forhold til antallet i 2008. Til sammenligning er gruppen af 35 til 59 årige, den aldersgruppe, der oplever den mindste procentvise stigning. En anden aldersgruppe, der fra 2008 til 2013 har oplevet en markant procentvis forøgelse, og blot ligger en smule under gruppen af 20 til 34 årige, er gruppen af indbyggere over 60 år. I kommunegruppe 1 er de aldersgrupper, der i løbet af perioden har oplevet den største vækst, borgerne over 60 år samt gruppen af 20 til 34 årige. De to aldersgrupper har henholdsvis en betragtelig andel, der enten på grund af pensionering eller uddannelse er udenfor arbejdsmarkedet.

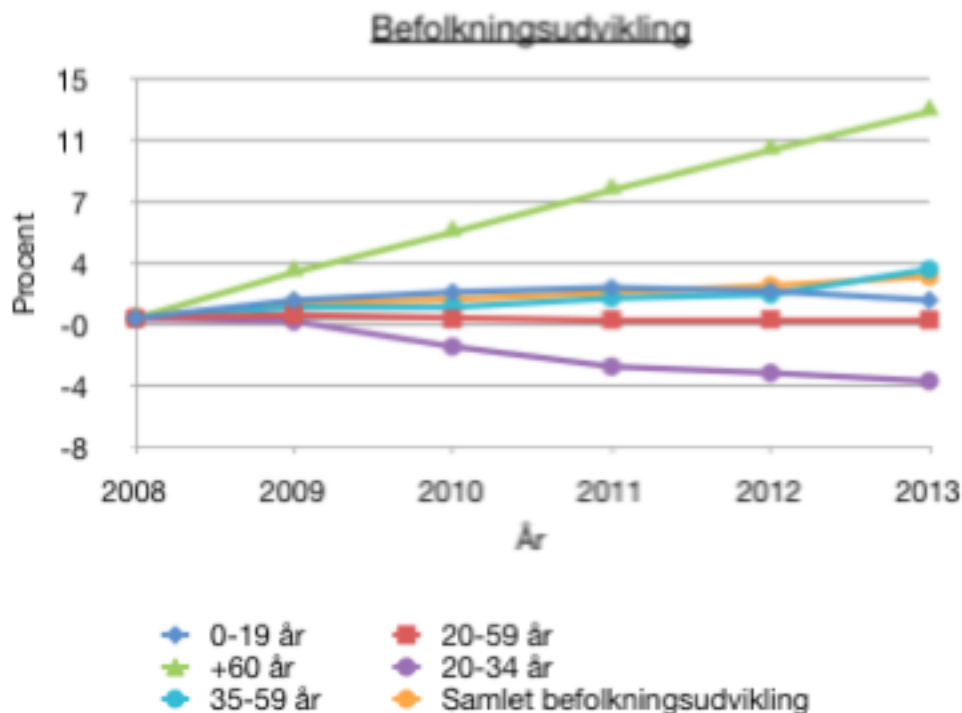
Aldersgruppernes andele for mænd						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	24,0	23,7	23,4	23,2	22,9	22,6
20-59 år	60,2	60,2	60,2	60,3	60,3	60,4
+60 år	16,0	16,2	16,4	16,6	16,8	17,0
20-34 år	28,0	28,3	28,6	29,0	29,5	30,2
35-59 år	32,2	32,0	31,6	31,2	30,8	30,2

Aldersgruppernes andele for kvinder						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	22,0	21,9	21,8	21,6	21,4	21,0
20-59 år	58,5	58,5	58,5	58,6	58,7	58,9
+60 år	19,5	19,6	19,7	19,8	20,0	20,0
20-34 år	27,3	27,6	27,9	28,4	28,7	29,5
35-59 år	31,2	30,9	30,6	30,2	29,9	29,4

Tabel 3: Andelen af indbyggere i kommunegruppe 1 fra 2008 til 2013 fordelt på aldersgrupper. Opgjort i %. (Bilag 16).

Både mænd og kvinder mellem 20 til 34 år udgør i 2013 en større andel af befolkningen end de gjorde i 2008. Stigningen er i perioden på 2,2 procent point for begge køn, hvilket svarer til, at andelen som denne aldersgruppe udgør af det samlede antal borgere i kommunegruppe 1, er steget med 7,9 %.

Den eneste aldersgruppe, der i perioden er kommet til at udgøre en mindre andel af det samlede indbyggertal i kommunegruppe 1, er de unge mellem 0 og 19 år. Mændenes andel er i denne aldersgruppe blevet 5,7 % mindre, mens andelen for kvinderne er faldet med 4,7 %.

10.1.2 Kommunegruppe 2

Den samlede befolkningsudvikling for både mænd og kvinder er i kommunegruppe 2 også stigende. Den procentvise stigning er dog under halv så stor sammenlignet med kommunegruppe 1, da kommunegruppe 2 blot har ca. 3 % flere indbyggere i 2013 sammenlignet med 2008.

Figur 9: Viser udviklingen i antallet af beboere i kommunegruppe 2 fra 2008 til 2013. (Bilag 17)

Hvor der i kommunegruppe 1 var sket en markant procentvis stigning både blandt indbyggerne mellem 20 til 34 år og dem over 60 år, er den eneste nævneværdige stigning i kommunegruppe 2 at finde i gruppen af indbyggere over 60 år. Den procentvise forøgelse for denne aldersgruppe er tilmed meget lig den der var at finde i kommunegruppe 1.

Hvor det i kommunegruppe 1 var de 20 til 34 årige, der stod for den største procentvise stigning, forholder det sig modsat for denne aldersgruppe i kommunegruppe 2. Her oplever de 20 til 34 årige den største procentvise reduktion på ca. 4 %.

De 35 til 59 årige har i kommunegruppe 2 oplevet en procentvis stigning fra 2008-2013 på ca. 4 %, hvilket er større end i kommunegruppe 1 hvor stigningen for denne aldersgruppe er ca. 1 %.

Aldersgruppernes andele for mænd						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	27,3	27,3	27,3	27,2	26,9	26,8
20-59 år	52,9	52,4	52,0	51,7	51,5	51,2
+60 år	19,8	20,3	20,7	21,1	21,6	22,0
20-34 år	16,6	16,5	16,0	15,8	15,7	15,6
35-59 år	36,3	36,0	35,9	35,9	35,7	35,6
Aldersgruppernes andele for kvinder						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	26,0	26,0	26,0	26,0	25,8	25,6
20-59 år	51,2	50,8	50,4	50,1	49,9	49,7
+60 år	22,9	23,1	23,5	23,9	24,3	24,7
20-34 år	16,1	15,8	15,5	15,2	15,0	14,9
35-59 år	35,1	35,0	35,0	35,0	34,9	34,9

Tabel 4: Andelen af mænd og kvinder fra 2008 til 2013 fordelt på aldersgrupper. Opgjort i %. (Bilag 17)

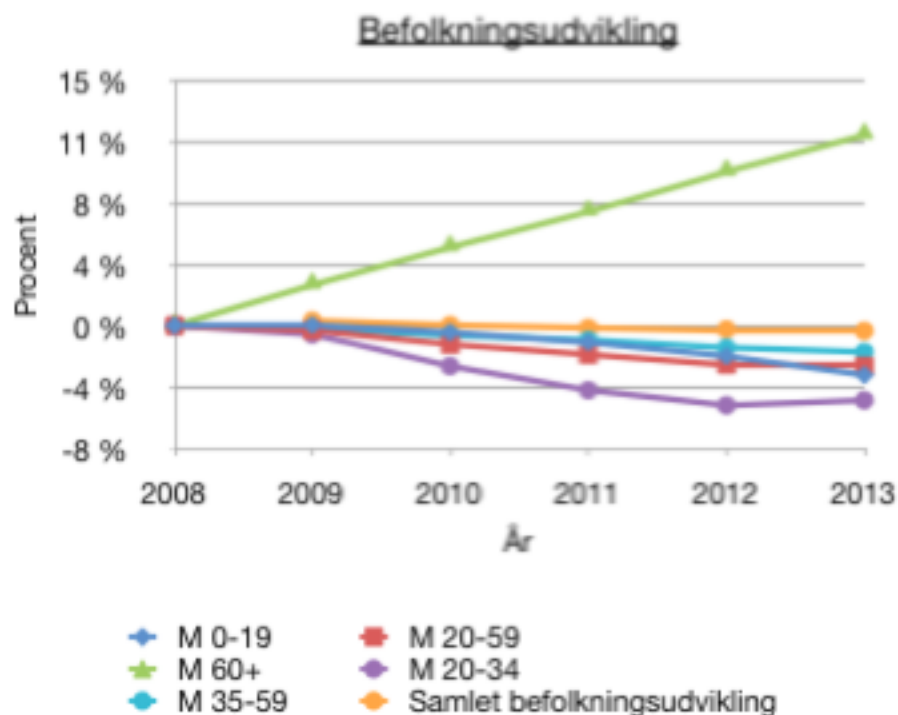
Den procentvise reduktion i antallet af 20 til 34 årige kan også aflæses i forhold til den andel, som denne aldersgruppe udgør af den samlede befolkning i kommune-gruppe 2. Andelen af mænd er i denne aldersgruppe faldet med 6,0% fra 2008 til 2013, mens den for kvindernes vedkommende er faldet med 7,5 %.

Den eneste aldersgruppe, der i 2013 udgør en større andel sammenlignet med 2008, er indbyggerne over 60 år. Mændenes andel er i denne aldersgruppe steget med 11,1 %, mens kvindernes andel er steget 8,0 %.

Kvinderne i denne aldersgruppe udgør endvidere i 2013 næsten en fjerdedel af alle kvinder i kommunegruppe 2.

10.1.3 Kommunegruppe 3

Den samlede befolkningsudvikling fra 2008 til 2013 i kommunegruppe 3 forholder sig næsten status quo. Der er tale om en yderst beskeden stigning, da der i 2013 er under 1 % flere mænd og 0,5 % flere kvinder end der var i 2008.

Figur 10: Viser udviklingen i antallet af beboere i kommunegruppe 3 fra 2008 til 2013 (Bilag 18)

Den eneste aldersgruppe, der oplever en procentvis forøgelse i perioden, er gruppen af indbyggere over 60 år. Forøgelsen i denne aldersgruppe er på ca. 11% svarende til den jeg fandt i kommunegrupperne 1 og 2.

Det procentvise fald i antallet af mænd og kvinder mellem 20 til 59 år er næsten helt ens. Betragter jeg imidlertid de 20 til 34 årige, viser det sig, at det procentvise fald hos kvinderne er mere end dobbelt så stort sammenlignet med faldet hos mændene. Modsat forholder det sig blandt de 35 til 59 årige, her er den procentvise reduktion i antallet af kvinder blot en tredjedel af mændenes reduktion.

Som det var tilfældet i kommunegruppe 2, finder den største procentvise reduktion i kommunegruppe 3 ligeledes sted blandt de 20 til 34 årige, og reduktionens omfang på ca. 4 % er næsten identisk i de to kommunegrupper.

Hvor der i kommunegruppe 1 og 2 var en beskeden befolkningsvækst blandt de 0 til 19 årige, er udviklingen i denne aldersgruppe i kommunegruppe 3 vendt til en befolknings-tilbagegang på omkring 3 %.

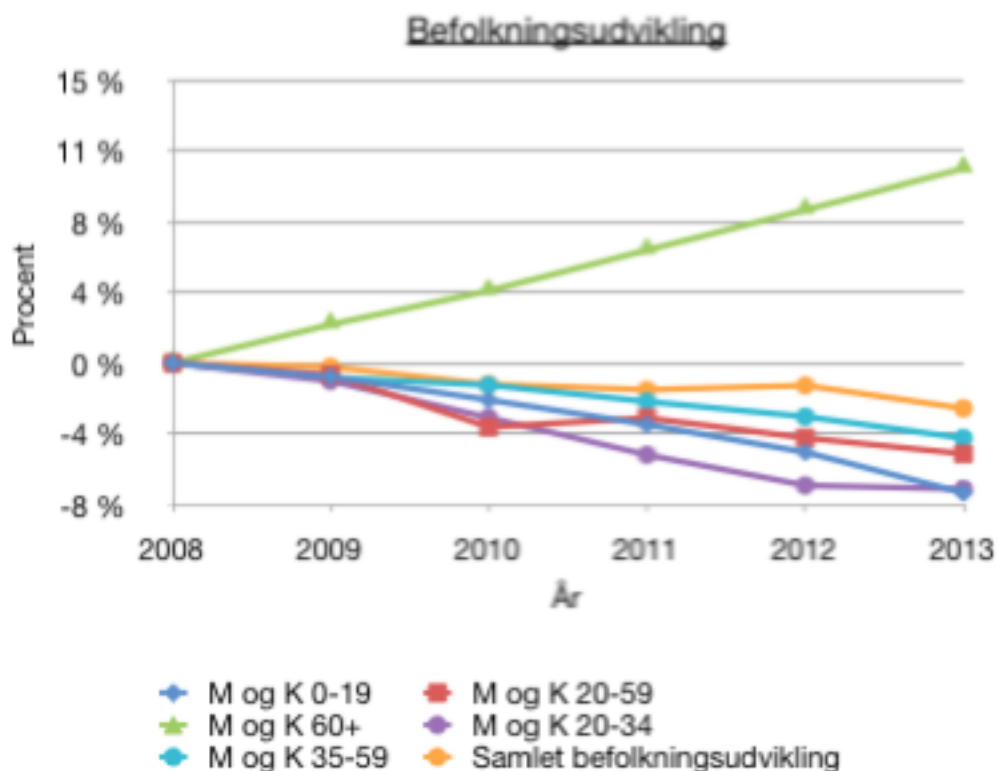
Aldersgruppernes andele for mænd						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	26,8	26,6	26,5	26,4	26,1	25,7
20-59 år	51,4	51,1	50,3	50,2	49,8	49,7
+60 år	21,8	22,3	22,9	23,4	24,0	24,5
20-34 år	15,3	15,3	15,0	14,8	14,6	14,7
35-59 år	36,2	35,8	35,5	35,3	35,2	35,0
Aldersgruppernes andele for kvinder						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	25,6	25,5	24	25,2	25,0	24,7
20-59 år	49,5	49,1	48,8	48,6	48,3	48,1
+60 år	24,9	25,4	25,8	26,3	26,7	27,2
20-34 år	14,4	14,1	13,8	13,6	13,5	13,4
35-59 år	35,1	35,0	28,9	35,0	34,7	34,7

Tabel 5: Andelen af mænd og kvinder fra 2008 til 2013 fordelt på aldersgrupper. Opgjort i % (Bilag 18)

Indbyggerne, der er over 60 år, er den eneste aldersgruppe der i løbet af perioden kommer til at udgøre en større andel af befolkningen. Andelen af mænd er i denne aldersgruppe vokset med 12,7 %, mens kvindernes andel i 2013 er blevet 9,1 % større sammenlignet med 2008.

10.1.4 Kommunegruppe 4

Den samlede befolkningsudvikling i kommunegruppe 4 har for både mændenes og kvindernes vedkommende været faldende. Kommunegruppe 4 er dermed den eneste af de fire kommunegrupper, der fra 2008 til 2013 har oplevet en decideret negativ befolkningsudvikling.

Figur 11: Viser udviklingen i antallet af beboere i kommunegruppe 4 fra 2008 til 2013. (Bilag 19)

Som det var tilfældet i kommunegruppe 3, oplever alle aldersgrupper i perioden, med undtagelse af indbyggerne over 60 år, en tilbagegang i befolkningsantallet.

Aldersgrupperne, der fra 2008 til 2013 har oplevet den største procentvise reduktion, er de 0 til 19 årige og de 20 til 34 årige. Altså tilsammen de yngste indbyggere i kommunegruppe 4. Faldet i disse aldersgrupper er mellem 6,5 % og 7 % for både mænd og kvinder.

Den procentvise stigning i gruppen af indbyggere over 60 år er markant, og identisk med den udvikling jeg fandt i de øvrige kommunegrupper.

Aldersgruppernes andele for mænd						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	26,3	26,0	25,8	25,6	25,4	24,9
20-59 år	51,5	51,2	50,9	50,3	49,9	49,7
+60 år	22,2	22,7	23,3	24,0	24,7	25,4
20-34 år	16,3	16,1	15,9	15,6	15,4	15,5
35-59 år	35,2	35,1	34,9	34,7	34,5	34,2

Aldersgruppernes andele for kvinder						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-19 år	25,7	25,5	25,3	25,1	24,7	24,3
20-59 år	49,1	48,8	48,5	48,3	48,0	47,8
+60 år	25,2	25,7	26,2	26,7	27,3	27,8
20-34 år	14,7	14,6	14,3	14,2	14,0	14,0
35-59 år	34,4	34,2	34,2	34,1	34,1	13,9

Tabel 6: Andelen af mænd og kvinder fra 2008 til 2013 fordelt på aldersgrupper. Opgjort i % (Bilag 19)

Ser jeg på udviklingen i andelen som de ældste indbyggere udgør, er den for mændenes vedkommende blevet 14,2 % større, fra i 2008 at udgøre en andel på 22,2 % til i 2013 at udgøre en andel på 25,4 %. Andelen som kvinderne udgør, er steget lidt mindre, så den i 2013 er 10,4 % større end den var i 2008. De ældste borgere i kommune-gruppe 4 udgør altså tilsammen et godt stykke over en fjerdedel af alle indbyggerne i kommunegruppen.

10.2 Sammenligning af kommunegruppernes befolkningsudvikling

En sammenligning af den generelle befolkningsudvikling i de fire kommunegrupper afslører, at den samlede befolkningstilvækst er klart størst i kommune-gruppe 1, der som sagt består af Århus kommune, og samtidig er den mest urbane af de fire kommunegrupper. Den samlede befolkningstilvækst i de tre øvrige kommunegrupper forholder sig sådan, at kommune-gruppe 2 har den næststørste procentvise befolkningstilvækst, der dog er markant lavere end befolkningstilvæksten i kommune-gruppe 1. Den procentvise befolkningsudvikling i kommune-gruppe 3 er fra 2008 til 2013 næsten status quo. Den eneste af de fire kommunegrupper der oplever en decideret negativ befolkningstilvækst, er kommune-gruppe 4, der tillige er den mindst urbane af de fire kommunegrupper.

Sammenligner jeg udviklingen i antallet af de 20 til 34 årige i de fire kommunegrupper, er det blot i kommune-gruppe 1, der finder en befolkningstilvækst sted. I kommune-gruppe 1 udgør de 20 til 34 årige i 2013 ligeledes en større andel af befolkningen, end det var tilfældet i 2008. I de tre øvrige kommunegrupper; 2, 3 og 4, falder antallet i denne aldersgruppe, og udgør i 2013 en mindre andel af indbyggerne, end de gjorde i 2008.

I alle kommunegrupperne er der sket en markant procentvis stigning i antallet af indbyggere over 60 år. Andelen der udgøres af denne aldersgruppe, er i alle kommunegrupperne ligeledes større i 2013, end den var i 2008. Ser jeg imidlertid nærmere på

udviklingen i denne aldersgruppe, kan jeg spore en klar udviklingstendens. Kommune-gruppe 1 er den af de fire kommunegrupper der fra 2008 til 2013, har oplevet den mindste forøgelse i den andel gruppen af indbyggere over 60 år udgør. Den andels-mæssige forøgelse i de øvrige kommunegrupper fordeler sig således, at de mest land-lige kommunegrupper, med den mindste grad af urbanisering, oplever den største for-øgelse i denne aldersgruppe, der gradvist mindskes med kommunegruppernes stigen-de urbaniseringsgrad.

Befolkningsudviklingen blandt de yngste indbyggere, 0 til 19 år, forholder sig for både mænd og kvinder sådan, at denne gruppe procentvis er vokset i kommunegrupperne 1 og 2, mens den er mindsket i kommunegrupperne 3 og 4. For alle kommunegrupperne forholder det sig dog sådan, at andelen af den samlede befolkning som denne alders-gruppe udgør, er blevet mindre i løbet af den undersøgte periode.

10.3 Kommunegrupper og lang videregående uddannelse

Tabel 7 viser den geografiske fordeling af dem, der har en lang videregående uddan-nelse i region Midtjylland. Opgørelsen er foretaget for de indbyggere, der er mellem 35 og 59 år, og som er i beskæftigelse. den første kolonne fra venstre viser i reelle tal hvor mange med en lang videregående uddannelse, der er bosat i hver af de fire kommu-negrupper samt i region Midtjylland som helhed. I den anden kolonne fra venstre er angivet fordelingen af dem der har en lang videregående uddannelse, og som er i be-skæftigelse, i hver af de fire kommunegrupper?. Den sidste kolonne viser, som det var tilfældet i tabel 1, befolkningsfordelingen i hver af de fire kommune grupper i region Midtjylland.

	Antal med lang videregående udd annelse	Andel af dem med lang videregående udd annelse	Andel af indbyggere i region Midtjylland
Kommune- gruppe 1	14.540	45,7 %	25,1 %
Kommune- gruppe 2	11.381	35,8 %	44,8 %
Kommune- gruppe 3	3.962	12,4 %	18,2 %
Kommune- gruppe 4	1.943	6,1 %	11,9 %
Region Midtjylland	31.826	100 %	100 %

Tabel 7: Viser Fordeling af erhvervsaktive borgere med lang videregående uddannelse i de fire kommunegrupper i region Midtjylland (Bilag 20).

Som det fremgår af tabel 7 er det tydeligt hvordan der i kommunegruppe 1 er bosat en langt større andel af dem, der har en lang videregående uddannelse, sammenlignet med andelen af den samlede befolkning, der er bosat i kommunegruppen. Faktisk er næsten halvdelen, af dem, der har en lang videregående uddannelse i region Midtjylland bosat i denne mest urbane kommunegruppe.

Kommunegrupperne 2, 3 og 4 har alle, i forhold til deres andel af den samlede befolkning i region Midtjylland, en underrepræsentation af indbyggere med en lang videregående uddannelse. Overordnet kan jeg konstatere, at jo mindre urbaniseringsgrad kommunegruppen har, jo større er underrepræsentationen af dem, der har en lang videregående uddannelse.

Hvor der i kommunegruppe 1 omtrent bor en dobbelt så stor andel med en lang videregående uddannelse, i forhold til andelen af den samlede befolkning, forholder det sig lige modsat i kommunegruppe 4. Her er andelen med en lang videregående uddannelse næsten kun halvt så stor, som den andelen af den samlede befolkning, der bor i kommunegruppen.

10.4 Uddannelse og branchebeskæftigelse

I forlængelse af ovenstående opgørelse over fordelingen af erhvervsaktive borgere med en lang videregående uddannelse i de fire kommunegrupper, vil jeg nu kortlægge branchebeskæftigelsen.

I tabel 8 er **de blå tal** udtryk for branchebeskæftigelsen for borgerne, der har en lang videregående uddannelse. **De lilla tal** udtrykker den procentuelle fordeling på branche for borgere, der har en lang videregående uddannelse. **De røde tal** viser den andel hver enkelt branche udgør af de fire brancher. Kolonnen yderst til højre viser for hver af kommunegrupperne den samlede andel, af dem der har en lang videregående uddannelse, der er beskæftiget i én af de fire brancher.

	Rådgivning mv.		Offentlig Administration, Forsvar og Politi		Undervisning		Sundheds væsen		Samlet andel af alle med lang videre- gående uddannelse
Kommune- gruppe 1	1543		1119		3514		2719		61,2 %
	17,3 %	10,6 %	12,6 %	7,7 %	39,5 %	24,2 %	30,6 %	18,7 %	
Kommune- gruppe 2	1143		1173		2111		1679		53,7 %
	18,6 %	10 %	19,2 %	10,3 %	34,6 %	18,6 %	27,6 %	14,8 %	
Kommune- gruppe 3	314		645		765		641		59,7 %
	13,2 %	7,9 %	27,3 %	16,3 %	32,3 %	19,3 %	27,1 %	16,3 %	

Kommune- gruppe 4	162		280		410		322		60,4 %
	13,7 %	8,3 %	23,8 %	14,4 %	34,9 %	21,0 %	27,5 %	16,6 %	

Tabel 8: Viser branchebeskæftigelse for borgere med lang videregående uddannelse i de fire kommunegrupper i region Midtjylland (Bilag: 21).

Som det fremgår af tabel 8, er der, af dem der har en lang videregående uddannelse, procentvis flest ansatte i rådgivningsbranchen i kommunegrupperne 1 og 2 og færrest i kommunegrupperne 3 og 4 (*de lilla tal i tabellen*).

I Branchen for offentlig administration forholder det sig i forhold til rådgivningsbranchen omvendt. Her er det i kommunegrupperne 3 og 4 hvor den største andel af ansatte er at finde. Faktisk er andelen af ansatte i kommunegruppe 3 og 4 ca. dobbelt så stor sammenlignet med kommunegruppe 1.

Branchen for undervisning er klart størst i kommunegruppe 1, hvor næsten en fjerdedel af alle med en lang videregående uddannelse er ansat. Det svarer til at to femtedele af dem der i kommunegruppe 1 er ansat i de fire brancher er ansat i undervisningsbranchen (*de røde tal i tabellen*).

I sundhedsvæsenet er Kommunegruppe 1 den kommunegruppe, hvor den største andel er ansat. Andelen er 19 % større, end andelen der i kommunegruppe 2 er ansat i sundhedsvæsenet. I kommunegrupperne 3 og 4 ligger andelen af ansatte i sundhedsvæsenet mellem disse to yderpoler.

10.5 Pendling mellem kommunegrupper

Tabel 9 viser det samlede antal af ind- og udpendlere i de fire kommunegrupper. Tallene i denne tabel er fremkommet ved at betragte pendlingen imellem alle kommunerne i region Midtjylland, hvormed det har været muligt at differentiere de fire kommunegrupper ind- og udpendling fra hinanden. Men som det ovenstående er forklaret, er der i denne opgørelse ikke differentieret imellem hvilke brancher indbyggerne er beskæftiget i, hvorfor tabel 9 er udtryk for den samlede ind- og udpendling i de fire kommunegrupper.

Pendling mellem kommunegrupper		
	Indpendling	Udpendling
Kommune- gruppe 1	43.471	20.342
Kommune- gruppe 2	30.325	48.401
Kommune- gruppe 3	18.369	22.865

Kommune- gruppe 4	7.928	8.519
----------------------	-------	-------

Tabel 9 Viser den samlede ind - og udpendling i de fire kommunegrupper (Bilag 22)

Kommunegruppe 1 er den eneste af de fire kommunegrupper der samlet set har flere ind- end udpendlere. Antallet af indpendlere er mere end det dobbelte af antallet af udpendlere, fra kommunegruppe 1 til andre kommuner i region Midtjylland.

I kommunegrupperne 2, 3 og 4 er der flere som pendler fra kommunegrupperne end der pendler til kommunegrupperne. Der er dog markante forskelle imellem kommunegrupperne. Hvor kommunegruppe 2 har 37,3 % flere ud- end indpendlere, er dette tal for kommunegruppe 3 blot 19,7% og 6,9% for kommunegruppe 4.

Som det ligeledes er redegjort for på side 40/41, mener jeg at denne opgørelse over den samlede ind- og udpendling i kommunegrupperne, kan betragtes som værende repræsentativ for dem, der har en lang videregående uddannelse.

10.6 Generelt uddannelsesniveau i kommunegrupperne

På landsplan har 9,7 % af den del af befolkningen, der er mellem 35 og 59 år i 2013, en lang videregående uddannelse, eller en uddannelse af længere varighed, da det forholder sig sådan, at 8,9 % af befolkningen har en lang videregående uddannelse og 0,8 % har en forskeruddannelse.

Uddannelsesniveau i Kommunegrupper						
	Kommune- gruppe 1	Kommune- gruppe 2	Kommune- gruppe 3	Kommune- gruppe 4	Region Midtjylland	Landsplan
Grundskole	15,5	20,8	21,9	23,9	20,2	20,5
Almengymnasial Uddannelse	5,0	2,6	2,5	2,1	3,1	3,7
Erhvervsgymnasial Uddannelse	1,7	1,9	1,6	1,8	1,8	1,7
Erhvervsuddannelse	29,5	42,2	45,0	43,5	40,1	38,1
Kort videregående Uddannelse	5,9	6,4	5,3	5,1	6,0	5,6
Mellemlang videregående uddannelse	20,1	16,1	14,8	16,4	16,8	16,2
Bachelor	2,2	1,2	0,9	0,8	1,3	1,5
Lang videregående Uddannelse	15,0	5,7	4,9	3,9	7,4	8,9

Forskeruddannelse	1,9	0,3	0,3	0,1	0,7	0,8
Uoplyst	3,2	2,4	2,8	2,3	2,6	3,1
Subtotal	100	100	100	100	100	100

Tabel 10: Uddannelsesniveau blandt de 35-59 årige i de fire kommunegrupper. Opgjort i % (Bilag 23)

I region Midtjylland som helhed er der ca. 8,1 %, der har en lang videregående uddannelse, eller en forskeruddannelse, blandt de 35 til 59 årige i 2013 (alle i befolkningen er medtaget og ikke kun med dansk oprindelse)

Tabel 10 viser uddannelsesniveauet i de fire kommunegrupper blandt de 35 til 59 årige. Andelen, der i de enkelte kommunegrupper har en lang videregående uddannelse eller en forskeruddannelse, varierer betragteligt. I kommunegruppe 1, som er den gruppe, der har den største andel med en lang videregående uddannelse, er der 16,88 % med en lang videregående uddannelse eller en forskeruddannelse. Det svarer til, at der i denne kommunegruppe er 74,9 % flere, der har en lang videregående uddannelse, i forhold til andelen der på landsplan har en lang videregående uddannelse.

I kommunegruppe 2 er det 5,7% der har en lang videregående uddannelse, hvilket er næsten en trediedel sammenlignet med kommunegruppe 1.

Kommunegrupperne 3 og 4 har en endnu mindre andel med en lang videregående uddannelse eller en forskeruddannelse, da det i kommunegruppe 3 er 5,22 % og i kommunegruppe 4 er 4,02 %.

I forhold til landsgennemsnittet er der i kommunegrupperne 2, 3 og 4 færre med en lang videregående uddannelse, og i kommunegrupperne 3 og 4 er andelen faktisk under det halve af landsgennemsnittet.

Opdeler jeg de 35 til 59 årige i aldersintervaller på fem år, er det tydeligt, hvordan andelen, der har en lang videregående uddannelse eller en forskeruddannelse, er størst blandt de yngste årgange og gradvist bliver mindre, jo ældre årgange der er tale om. Dette billede er gældende på landsplan såvel som i de fire kommunegrupper. Andelen blandt de 35 til 39 årige, med en lang videregående uddannelse, er næsten dobbelt så stor, sammenlignet med andelen hos de 55 til 59 årige.

10.7 Uddannelsesniveauet i de yngre årgange

Den nedenstående tabel 11 viser andelen, af dem, der var 29 år i 2013, årgang 1984, der enten er færdige med eller i gang med en lang videregående uddannelse eller en forskeruddannelse, samt dem, der er i gang med en bacheloruddannelse. Opgørelsen er foretaget både på landsplan, for region Midtjylland samt for de fire kommunegrupper.

Tallene der viser hvor mange, der er i gang med en bacheloruddannelse, er som sagt medtaget, da denne uddannelsesgrad giver mulighed for at tage en lang videregående uddannelse. Jeg kan dog ikke sige noget om, hvor mange af dem der er i gang med en bacheloruddannelse, der senere vil benytte sig af dette og tage en lang videregående uddannelse. Tallene der viser, hvor mange der er i gang med en bacheloruddannelse, er dermed medtaget for at vise, hvor mange der i teorien har mulighed for at få en lang videregående uddannelse.

Uddannelsesniveau årgang 1984			
	Færdige	I gang	I gang Bachelor
Landsplan	12,8	5,9	1,5
Region Midtjylland	11,4	5,0	1,3
Kommune- gruppe 1	22,1	10,8	3,5
Kommune- gruppe 2	5,4	1,7	0,7
Kommune- gruppe 3	4,6	0,7	0,3
Kommune- gruppe 4	4,4	1,2	0,1

Tabel 11: Viser andelen af personer fra årgang 1984 der har færdiggjort eller er i gang med en lang videregående uddannelse samt dem der er i gang med en bacheloruddannelse. Opgørelserne er vist for de fire kommunegrupper, region Midtjylland og for landsplan. Opgjort i % (Bilag 24)

I tabel 11 fremgår det tydeligt, hvordan langt den største andel af dem der var 29 år i 2013, årgang 1984, der enten er færdige eller i gang med en lang videregående uddannelse, er at finde i kommunegruppe 1. Dette billede er imidlertid ganske logisk, set i lyset af at Århus er et af de store uddannelsescentre i Danmark og i region Midtjylland i særdeleshed. I region Midtjylland som helhed ligger andelen, der har eller er i gang med en lang videregående uddannelse lidt under landsgennemsnittet.

I det følgende vil jeg for dem der er født fire år senere, i 1988, lave samme opgørelse som ovenfor. Den nedenstående tabel viser altså dem, der er 25 år i 2013.

Uddannelsesniveau årgang 1988			
	Færdige	I gang	I gang Bachelor
Landsplan	2,2	13,5	5,8
Region Midtjylland	1,8	13,5	5,7
Kommune- gruppe 1	2,8	25,3	10,5
Kommune- gruppe 2	0,8	3,4	1,8
Kommune- gruppe 3	0,8	1,9	0,9
Kommune- gruppe 4	0,8	1,0	0,2

Tabel 12: Viser andelen af personer fra årgang 1988 der har færdiggjort eller er i gang med en lang videregående uddannelse samt dem der er i gang med en bacheloruddannelse. Opgørelserne er vist for de fire kommunegrupper, region Midtjylland og for landsplan. Opgjort i % (Bilag 24).

Sammenligner jeg den ovenstående tabel 12, for dem der er født i 1988, med tabellen for dem der er født i 1984, er der i kraft af, at der er tale om en yngre aldersgruppe, en større andel der stadig er i gang med en lang videregående uddannelse. Det er dermed knap så mange, der endnu har færdiggjort deres uddannelse og ligeledes, er der flere, der er i gang med en bacheloruddannelse. Det overordnede mønster er dog det samme, nemlig at der i kommunegruppe 1 er en langt større andel, der er i gang med en lang videregående uddannelse, sammenlignet med de andre kommunegrupper, samt i Danmark og i region Midtjylland som helhed.

Betragter jeg tallene på landsplan, i forhold til hvor mange der i de to årgange enten er færdige eller i gang med en lang videregående uddannelse samt i gang med en bacheloruddannelse, er det 20,2 % blandt dem der er født i 1984 mod 21,5 % blandt dem der er født i 1988.

For at få et overblik over hvordan de potentielt kommende universitetsstuderende geografisk fordeler sig i de fire kommunegrupper, undersøger jeg for de 17 årige i 2013, altså årgang 1996, hvor mange, der enten er i gang men en almen - eller erhvervs gymnasial uddannelse eller et erhvervsfagligt grundforløb eller - uddannelse.

Ungdomsuddannelse årgang 1996		
	Almen- og Erhvervs gymnasial uddannelse	Erhvervsfagligt Grundforløb og uddannelse
Landsplan	60,0	16,1
Region Midtjylland	59,0	17,2
Kommune- gruppe 1	62,7	10,6
Kommune- gruppe 2	58,0	18,7
Kommune- gruppe 3	59,4	19,1
Kommune- gruppe 4	55,9	19,5

Tabel 13: Viser andelen af de 17 årige i 2013, årgang 1996, der enten er i gang med en almen - og erhvervsgymnasial uddannelse eller en erhvervsfaglig grunduddannelse. Opgørelserne er vist for de fire kommunegrupper, region Midtjylland samt på landsplan (Bilag).

Det generelle mønster i forhold til uddannelsesniveaue for årgang 1996 er det samme som for årgangene 1984 og 1988. Det skal forstås på den måde, at andelen af de 17 årige, der i region Midtjylland er i gang med en almen- eller erhvervsgymnasial uddannelse, er lidt under landsgennemsnittet. Overordnet er der blandt dem, der i årgang 1996 er i gang med en almen- og erhvervs gymnasial uddannelse, en mere ligelige fordeling i de fire kommunegrupper. Sammenlignet med uddannelsesfordelingen i de ældre årgange, som den er beskrevet ovenfor.

Den største andel, der er i gang med en gymnasial uddannelse er dog at finde i kommunegruppe 1, som ligeledes ligger over landsgennemsnittet. Kommunegrupperne 2 og 3 har i sammenligning med de ovenstående uddannelsesopgørelser byttet plads, så der er en lidt større andel i kommunegruppe 3, der er i gang med en gymnasial uddannelse. Kommunegruppe 4 er den kommunegruppe, der har den mindste andel af 17 årige, der er i gang med en gymnasial uddannelse.

Modsat forholder det sig imidlertid hvis jeg betragter andelen af 17 årige, der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse. Her er de største andele at finde i kommunegrupperne 2, 3 og 4, som alle ligger klart over landsgennemsnittet. Kommunegruppe 1 har til gengæld den mindste andel, der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse. I region Midtjylland som helhed er der sammenlignet med landsgennemsnittet, en større andel der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse.

10.8 Sammenfatning af hovedresultater i empirisk analyse

For de fire kommunegrupper har jeg i det førnævnte analyseret en række empiriske data. I det følgende vil jeg sammenfatte dem jeg finder mest væsentlige og ligeledes analysere hvordan resultaterne fra de forskellige empiriske områder, kan sige noget om de karakteristika, der knytter sig til kommunegrupperne, der jo er udtryk for forskellige urbaniseringsgrader.

10.8.1 Befolkningsudvikling

Det overordnede mønster i de fire kommunegrupperes befolkningsudvikling er, at jo større urbaniseringsgrad kommunegruppen har, jo større er befolkningstilvæksten. Kommunegruppe 1 er klart den kommunegruppe, der oplever den største befolkningstilvækst fra 2008 til 2013. I modsætning hertil oplever kommunegruppe 4, der er den mindst urbaniserede af de fire kommunegrupper, en decideret faldende befolkningsudvikling.

Den aldersrelaterede befolkningsudvikling i kommunegrupperne viser ligeledes nogle interessante udviklingstendenser. At der generelt bliver flere ældre i samfundet afspejles i kommunegruppernes forøgede antal og andele af indbyggere over 60 år. Denne aldersgruppe er i alle kommunegrupperne blevet flere og det med mindst 11 % i perioden fra 2008 til 2013.

Gruppen af 35 til 59 årige er som sagt medtaget, for at få et billede af dem, der er til rådighed for arbejdsmarkedet, og som etablerer eller har etableret familie. Som det var tilfældet med den generelle befolkningsudvikling i forhold til kommunegruppernes urbaniseringsgrader, så stiger også antallet af 35 til 59 årige i kommunegrupperne 1 og 2, mens det falder i kommunegrupperne 3 og 4.

Den andel de 35 til 59 årige udgør af den samlede befolkning, er mindst i kommunegruppe 1 og denne kommunegruppe er samtidig den, hvor andelen fra 2008 til 2013 er faldet mest. Kommunegruppe 2 har derimod den største andel af denne aldersgruppe, og andelen er i denne kommunegruppe faldet klart mindst sammenlignet med de tre øvrige kommunegrupper.

Gruppen af 20 til 34 årige har som sagt til formål at indfange dem, der er under uddannelse. Kommunegruppe 1 er den eneste af de fire kommunegrupper, der oplever en

antalsmæssig forøgelse i perioden. Andelen som denne aldersgruppe udgør, er i 2013 ca. 8 % større i forhold til 2008. Til sammenligning er andelen i de tre øvrige kommunegrupper faldet.

10.8.2 Uddannelse, branchebeskæftigelse og pendling

De undersøgte branchers udbredelse er forskellig i de fire kommunegrupper. Rådgivningsbranchen, der har mange private virksomheder, er klart størst i kommunegrupperne 1 og 2 (Bilag 25). Sammenlignet med kommunegruppe 3 og 4 udgør denne branche ca. en fjerdedel mere i kommunegruppe 1.

De offentlige administrative arbejdspladser fylder for dem med en lang videregående uddannelse til gengæld langt mere i kommunegrupperne 3 og 4. Andelen, der er denne branche og som bor i disse kommunegrupper, er faktisk dobbelt så stor sammenlignet med kommunegruppe 1.

Kommunegruppe 1 har en betragtelig større andel beskæftiget i undervisningssektoren og sundhedsvæsenet, sammenlignet med de tre øvrige kommunegrupper, der har en ret ligelig fordeling i disse to brancher.

Overordnet kan jeg konstatere, at relativt er de private arbejdspladser i rådgivningsbranchen mest udbredte i kommunegruppe 1, sammen med arbejdspladserne i undervisningssektoren og sundhedsvæsenet. Omvendt er de offentlige administrative arbejdspladser de største aftagere i de mindre urbaniserede kommunegrupper.

Sammenholder jeg branchernes udbredelse i kommunegrupperne med den pendling der foregår mellem kommunegrupperne, kan jeg konstatere, at der netto er indpendling til kommunegruppe 1. Specielt kommunegruppe 2 har et stort overskud af udpendlere, og da denne kommunegruppe geografisk omkranser kommunegruppe 1, er det nærliggende at konkludere, at en betragtelig mængde af disse udpendlere er at finde blandt dem, der pendler til kommunegruppe 1. Denne konklusion forstærkes af de fire branchers repræsentation i kommunegruppe 2. I forhold til de andre kommunegrupper ligger fordelingen af brancherne i denne kommunegruppe nemlig mellem den fordeling, der på den ene side er at finde i kommunegruppe 1 og på den anden side i kommunegrupperne 3 og 4.

10.8.3 Uddannelsesniveau i kommunegrupperne

Uddannelsesniveau og typerne af uddannelser varierer betragteligt imellem kommunegrupperne. Overordnet forholder det sig sådan, at jo større urbaniseringsgrad kommunegruppen har, jo større er den andel, der har en uddannelse af længere varighed. Kommunegruppe 1 skiller sig dog ud, da den suverænt har den største andel med en lang videregående uddannelse. Faktisk er den andel, der i kommunegruppe 1 har en lang videregående uddannelse, mellem 2,5 og 4 gange så stor sammenlignet med de tre øvrige kommunegrupper, se tabel 10.

Betragter jeg i stedet den andel, der i de fire kommunegrupper har en erhvervsuddannelse, forholder det sig lige omvendt. Her er klart færrest i kommunegruppe 1, og

sammenlignet med kommunegrupperne 2, 3 og 4 er andelen med en erhvervsuddannelse ca. 1,5 gange så stor i disse kommunegrupper, se tabel 10.

Andelen af årgang 1988, der i 2013 enten var færdige med eller i gang med en lang videregående uddannelse, samt i gang med en bacheloruddannelse, er ligeledes klart størst i kommunegruppe 1. Årsagen til dette betragter jeg ganske simpelt som værende, at Aarhus er det eneste sted der i region Midtjylland, kan tages en lang videregående uddannelse (Bilag 26).

Til trods for at der i årgang 1984, sammenlignet med årgang 1988, er langt flere, der er færdige med deres lange videregående uddannelse, er der stadig en meget større andel, der bor i kommunegruppe 1 sammenlignet med de tre øvrige kommunegrupper. Dette begrundes jeg med, at mange i årgang 1984 højst sandsynligt er forholdsvis nyuddannede, og samtidig endnu ikke er så langt i eventuel familiestiftelse, hvorfor livet i en større by er mere tiltrækkende, end det forstæderne eller de mere landlige omgivelser kan tilbyde (SBI 2010, s.77-78).

Sammenligner jeg dem med en lang videregående uddannelse, der henholdsvis er 25 år og 29 år i 2013, årgang 1988 og 1984, med dem der er mellem 35 og 59 år i 2013, er der sket nogle klare forandringer, i den andel de udgør af befolkningen i de fire kommunegrupper. Til trods for at der stadig er klart flest i kommunegruppe 1, er andelen med en lang videregående uddannelse blandt de 35 til 59 årige ca. blevet halveret, i forhold til dem der var færdige eller i gang med en lang videregående uddannelse i de yngre årgange.

Andelen af årgang 1996, de 17 årige i 2013, der enten er i gang med en gymnasial- eller erhvervsfaglig uddannelse, er ikke nær så skævt fordelt i de fire kommunegrupper, sammenlignet med de ovenstående opgørelser over dem, der er i gang med en lang videregående uddannelse. Andelen, der er i gang med en gymnasial uddannelse ligger på et rimelig ensartet niveau, dog med en lidt større andel i kommunegruppe 1 og en noget mindre andel i kommunegruppe 4. Grunden til at dem, der er i gang med en gymnasial uddannelse, er mere ligelig fordelt i de fire kommunegrupper, begrundes jeg med, at den geografiske spredning af mulighederne for at tage en gymnasial uddannelse, er meget mere udbredt, sammenlignet med mulighederne for at tage en lang videregående uddannelse (Bilag 27).

Betragter jeg til gengæld fordelingen af, hvor mange, der i de fire kommunegrupper er i gang med en erhvervsuddannelse, forholder det sig lidt anderledes (Bilag 28). Kommunegrupperne 2, 3 og 4 har rimelig ensartede andele, men kommunegruppe 1 har en markant mindre andel der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse, den er næsten kun halvdelen af hvad den er i de andre kommunegrupper.

11. Kommunegruppernes karakteristika

For at få et overblik over kommunegruppernes forskelligheder, vil jeg i det følgende sammenfatte de karakteristika, der knytter sig til de fire kommunegrupper.

11.1 Kommunegruppe 1

Denne kommunegruppe er den mest urbaniserede af de fire kommunegrupper og udgøres blot af Århus kommune.

I den undersøgte periode fra 2008 til 2013 er der blevet ca. 7 % flere indbyggere i kommunegruppen. De aldersgrupper, der er vokset mest er de 20 til 34 årige samt dem, der er over 60 år.

Rådgivnings- og undervisningsbranchen, samt til dels sundhedsvæsenet aftager, i forhold til de øvrige kommunegrupper, en forholdsvis stor andel, af dem, der har en lang videregående uddannelse. Ud fra dette konkluderer jeg, at der blandt dem med en lang videregående uddannelse, er en større andel i kommunegruppe 1, der er ansatte i private virksomheder, på uddannelsesinstitutionerne herunder de lange videregående uddannelser, samt til dels i sundhedsvæsenet. På baggrund af det undersøgte pendlingsmønster konkluderer jeg ligeledes, at der er en stor indpendling af højt uddannet arbejdskraft, specielt fra kommunegruppe 2.

Befolkningens uddannelsesniveau er i denne kommunegruppe højt sammenlignet med de øvrige kommunegrupper. Foruden at der er en langt større andel, der er i gang med en lang videregående uddannelse, eller som er forholdsvis nyuddannede, er der også en meget større andel af indbyggerne, der som deres højst opnåede uddannelsesniveau har en lang videregående uddannelse.

Andelen af de 17 årige, der tager en gymnasial uddannelse, er ikke tilsvarende markant større sammenlignet med de øvrige kommunegrupper. Derimod er andelen af de 17 årige, der tager en erhvervsuddannelse blot omtrent halvt så stor sammenlignet med de øvrige kommunegrupper.

Konkluderende vil jeg sige, at et centralt kendetegn for kommunegruppe 1 er uddannelse. Uddannelsesniveauet i befolkningen er generelt højt, og blandt de 17 årige lader der til at være en præference for boglige fremfor praktiske uddannelser. Samtidig foregår der en stor indpendling af højt uddannet arbejdskraft, og en betragtelig andel af de højt uddannede er ansatte i det private samt i undervisningssektoren, herunder højt sandsynligt også på de lange videregående uddannelser.

11.2 Kommunegruppe 2

Kommunegruppe 2 er den næst mest urbaniserede og består af kommunerne; Herning, Ikast-Brande, Silkeborg, Horsens, Odder, Skanderborg, Favrskov, Randers og

Hedensted. Geografisk er der tale om et stort arealmæssigt område, der mod øst placerer sig omkring Århus kommune og mod vest grænser op til de kommuner, der udgør kommunegruppe 3.

Kommunegruppe 2 oplever samlet set en begrænset befolkningsvækst i den undersøgte periode. Den eneste aldersgruppe, der forøges betragteligt, er de indbyggere, der er over 60 år.

Rådgivningsbranchen aftager i kommunegruppe 2, som det var tilfældet i kommunegruppe 1, en forholdsvis stor andel af dem med en lang videregående uddannelse. Undervisningsbranchen er andelsmæssigt lidt større end i kommunegrupperne 3 og 4, men samtidig betragtelig mindre end i kommunegruppe 1. Andelen, der er beskæftiget på offentlige administrative arbejdspladser, er markant større end i kommunegruppe 1 men ligeledes markant mindre end i kommunegrupperne 3 og 4.

Som det fremgik af pendlingen i kommunegruppe 1, har kommunegruppe 2 en stor udpendling. Jeg betragter det derfor som plausibelt, at mange af disse udpendlere er beskæftiget i kommunegruppe 1.

Andelen, der i kommunegruppe 2 har en lang videregående uddannelse som deres højeste uddannelsesniveau, er markant lavere sammenlignet med kommunegruppe 1, og dog en snært større end de andele, der er at finde i kommunegrupperne 3 og 4. Blandt de yngre årgange, der enten er i gang med, eller færdige med en lang videregående uddannelse, er andelen ligeledes markant lavere end i kommunegruppe 1 og stort set på niveau med kommunegruppe 3 og 4.

Blandt de 17 årige, der enten er i gang med en gymnasial- eller erhvervsfaglig ungdomsuddannelse, svarer fordelingen i kommunegruppe 2 til fordelingen i kommunegruppe 3 og 4.

Opsummerende vil jeg sige, at kommunegruppe 2 ikke blot geografisk er placeret mellem kommunegruppe 1 og kommunegrupperne 3 og 4. De empiriske undersøgelser viser, at kommunegruppe 2 på mange måder er en blanding af de karakteristika, der relaterer sig til de den urbaniserede kommunegruppe 1 henholdsvis de mindre urbaniserede kommunegrupper 3 og 4.

11.3 Kommunegruppe 3

Kommunegruppe 3 er geografisk placeret i periferien af kommunegruppe 2, og grænsende op til kommunegruppe 4 i den midt og vestlige del af region Midtjylland.

Den generelle befolkningsudvikling har i perioden været stort set statisk, men som det var tilfældet i de andre kommunegrupper, har antallet af borgere over 60 år været stigende.

Karakteristisk for branchefordelingen, blandt dem med en lang videregående uddannelse, er for det første, at kommunegruppe 3 har den største andel, der er ansat i den offentlige administration. Andelen er markant større sammenlignet med kommune-

grupperne 1 og 2, og ligeledes større end i kommunegruppe 4. Rådgivningsbranchen udgør til gengæld en betragtelig mindre andel sammenlignet med kommunegrupperne 1 og 2. Sundhedsvæsenet og undervisningsbranchen aftager ligeledes en mindre andel end i kommunegruppe 1, og svarer til fordelingen i kommunegruppe 4.

Uddannelsesmønstret ligner meget det jeg fandt i kommunegruppe 2, dog er andelen med en lang videregående uddannelse endnu mindre. Det samme gør sig gældende for de yngre, der er færdige eller i gang med en lang videregående uddannelse. Fordelingen af de 17 årige på henholdsvis en gymnasial- eller erhvervsfaglig uddannelse ligner fordelingen i kommunegruppe 2, dog med en lidt større andel på de gymnasiale uddannelser.

Selvom kommunegruppe 3 på uddannelsesområdet har nogle ligheder med kommunegruppe 2, adskiller den sig på beskæftigelsesområdet og med hensyn til pendlingsmønstret klart fra den mere urbane kommunegruppe 2.

11.4 Kommunegruppe 4

Kommunegruppe 4 er med undtagelse af Samsø placeret omkring Limfjorden i det nordvestlig hjørne af region Midtjylland.

På trods af at den samlede befolkningsudvikling i perioden har været nedadgående, er der, som det var tilfældet i de andre kommunegrupper, blevet flere indbyggere over 60 år.

Branchefordelingen for dem, der har en lang videregående uddannelse, er med undtagelse af en betragtelig mindre andel, der er ansatte i branchen for offentlig administration, forsvar og politi, stort set identisk med den jeg fandt i kommunegruppe 3.

Det overordnede uddannelsesmønster svarer til det, jeg kunne konstatere hos kommunegruppe 2 og 3. Dog er andelen med en lang videregående uddannelse endnu mindre sammenlignet med disse kommunegrupper.

Selvom en stor andel af de 17 årige er at finde på de gymnasiale uddannelser, er andelen den mindste af de fire kommunegrupper. Derimod er andelen på de erhvervsfaglige uddannelser marginalt større sammenlignet med kommunegruppe 2 og 3.

De samlede karakteristika for kommunegruppe 4 er meget lig dem jeg fandt for kommunegruppe 3. I grove træk kan denne kommunegruppe konstateres som værende markant anderledes end kommunegruppe 1. Både uddannelsesmæssigt, arbejdsmæssigt og med hensyn til befolkningsudviklingen er der klare forskelle at spore, når jeg sammenligner den mest urbane kommunegruppe 1, med den mindst urbane kommunegruppe 4.

12. Empirien belyst i en teoretisk ramme

12.1 Det forandrede uddannelsesniveau

I mine empiriske undersøgelser har jeg belyst hvordan en stadig større andel i de yngre årgange, sammenlignet med ældre årgange, har fået en lang videregående uddannelse. Dette gør sig gældende på landsplan, for region Midtjylland men ligeledes for mine fire konstruerede kommunegrupper. Kort sagt betyder det, at jo yngre årgange, der er tale om, jo større er andelen, der har en lang videregående uddannelse. Det samme gør sig gældende i forhold til andelen af en ungdomsårgang, der har en gymnasial uddannelse, også her er andelen større i de yngre årgange.

Uddannelsesniveauet har dermed været generelt stigende i Danmark, hvilket har haft indflydelse på andelen af en ungdomsårgang, der får en lang videregående uddannelse.

I belysningen af det ændrede uddannelsesmønster i Danmark vil jeg anvende de tidligere beskrevne teoretikere. Med deres teorier vil jeg beskrive hvordan habitus og kapital knytter sig til de individer, der har en lang videregående uddannelse, og hvordan dette kan have indflydelse på deres præferencer i forhold til bopæl. Dernæst vil jeg beskrive hvordan det ændrede uddannelsesmønster skal ses i denne sammenhæng.

I forlængelse af Bourdieus teoriunivers betragter jeg uddannelse som et felt i sig selv. Det vil sige, at når uddannelsesniveauet i et samfund forandres, så forandres også de relative positioner som forskellige uddannelser har i forhold til hinanden. Specifikt betyder det, at når en større andel af en ungdomsårgang i dag, får en lang videregående uddannelse, så forandres også den relative position, som en lang videregående uddannelse indtager i feltet for uddannelse. Den relative værdi i form af habitus og kapital, der knytter sig til en lang videregående uddannelse, kan dermed formodes også at ændre sig. I kraft af det ændrede uddannelsesniveau opnår de individer, der i dag får en lang videregående uddannelse, dermed ikke den samme position i feltet for uddannelse, som der tidligere var knyttet til dét at få en lang videregående uddannelse. For at opnå en tilsvarende position skal individerne i dag have en uddannelse af endnu længere varighed.

Den positionen, som en lang videregående uddannelse indtager i feltet for uddannelse, er i forhold til mit projekt ikke i sig selv det væsentlige. Jeg ønsker at belyse handlingspræferencer i forhold til valg af bopæl, hos de individer, der har en lang videregående uddannelse og det centrale er dermed hvordan der til en given position i et felt knytter sig en bestemt habitus og kapital. Som det i teori afsnittet blev redegjort for, så illustrerer den nedenstående ligning, hvordan en position i et felt hænger sammen med den habitus og kapital individerne besidder, og som er baggrunden for deres handlinger.

$$<(\text{Habitus}) (\text{Kapital})> + \text{Felt} = \text{Handlinger}$$

Praktisk betyder dette, at når en lang videregående uddannelse ændrer sin position i feltet, så ændres også den kapital og habitus, der knytter sig til positionen. De individer, der tager en lang videregående uddannelse i dag behøver dermed ikke at besidde den samme habitus og kapital, som det tidligere var nødvendigt at besidde for at kunne tage en sådan uddannelse.

Bourdieu's teori kan på den måde åbne op for en forståelse af, at når jeg kan konstatere et forandret uddannelsesniveau i samfundet, så forandres også de karakteristika, der følger med det at have en bestemt uddannelse, herunder en lang videregående uddannelse.

I lyset af den ovenstående brug af Bourdieu's teori kan jeg sige, at et individs habitus og kapital ændres med den position individet inddrager i et givent felt. I forlængelse af denne forståelse beskriver Mike Savage, hvordan der ikke blot i et socialt felt skal være en overensstemmelse mellem et individs habitus og kapital, men at det også er gældende i forhold til det fysiske rum. Det betyder, at det fysiske sted et individ vælger at bosætte sig, skal korrespondere med den habitus og kapital som individet besidder. Med denne forståelse kan et individs habitus og kapital opfattes som havende direkte betydning for de handlingspræferencer, der knytter sig til valg af bopæl.

Foruden den overensstemmelse, der skal være mellem det fysiske rum og individets habitus og kapital, mener Savage, at globaliseringens indflydelse skal tages i betragtning. Globaliseringen influerer, som tidligere beskrevet, et individs handlinger på den måde, at de handlinger, der knytter sig til en bestemt fysisk lokalitet, i langt højere grad, end handlinger, der ikke er knyttet til en bestemt fysisk lokalitet, kan bruges af individet til at differentiere sig fra andre individer. Valget af bopæl er i høj grad en handling, der er knyttet til en bestemt fysisk lokalitet, og ved at medtage globaliseringens indflydelse betragter Savage valget af bopæl, som noget der kan spille en central rolle i individernes identitet.

Valg af bosted kan på denne måde betragtes som en form for forbrugsgode. Til at betegne denne proces, hvor et individ vælger at bosætte sig på en fysisk lokalitet frem for en anden, anvender Savage begrebet om "valgt tilhørsforhold". Valg af bopæl kan i den optik betragtes som noget, individet så at sige erhverver sig, på baggrund af den habitus og kapital individet har. Vel vidende at det pågældende valg af bopæl blot er én mulighed blandt mange andre muligheder.

Individernes "Valgte tilhørsforhold" dækker ikke blot over, at individets habitus og kapital skal stemme overens med den fysiske lokalitet. Den fysiske lokalitet skal så at sige også rent praktisk, korrespondere med den økonomiske kapital som individerne har at gøre godt med. Habitus og kapital skal på den måde forstås i forhold til to dimensioner. Dels skal de stemme overens med individernes emotionelle præferencer og dels med de økonomiske midler de har til rådighed.

I forlængelse af Bourdieu's og Savages beskrivelser af hvordan et individs habitus og kapital har indflydelse på valget af bopæl, er det interessant, hvordan den kreative klasse, som den er defineret af Richard Florida, netop klumper sig sammen på bestem-

te fysiske lokaliteter. Dem, der i Danmark har en lang videregående uddannelse kan, som det tidligere er redegjort for, betragtes som tilhørende den kreative klasse. Ifølge Florida er disse fysiske lokaliteter kendetegnet ved at have et bestemt og ofte bredt udvalg af muligheder, som netop tiltaler den kreative klasse. Florida påpeger endvidere, at det økonomiske råderum som den kreative klasse er i besiddelse af, øger antallet af potentielle bopælsmuligheder.

Det ændrede uddannelsesniveau i Danmark kan, ved at gøre brug af de tre ovenstående teoretikere betragtes som havende indflydelse på den habitus og kapital, som de individer, der har en lang videregående uddannelse, besidder. Dette vil igen have indflydelse på deres handlingspræferencer, herunder også deres præferencer i forhold til valg af bopæl. I kraft af globaliseringen forstærkes den betydning bopælsens placering har i forhold til individets identitet, og valget af bopæl kan i øget grad betragtes som led i et forbrugsmønster, der tager sig udgangspunkt i individernes habitus og kapital.

12.2 Anvendelsen af demografiske vandrings teorier

I forklaringen af hvordan jeg ser en sammenhæng mellem bosætningsmønstret og det at have en lang videregående uddannelse, vil jeg gøre brug af demografiske vandrings teorier. Disse teorier mener jeg er anvendelige, da de kan give en forståelsesramme, for hvordan et områdes karakteristika har indflydelse på i hvilken grad, det appellerer til at bosætte sig det pågældende sted.

I det følgende vil jeg derfor anvende de demografiske vandrings teorier til at udfolde de fire kommunegrupperes karakteristika, i forhold til hvor store en andel af dem, der har en lang videregående uddannelse, der bor i de respektive kommunegrupper.

De karakteristika jeg har undersøgt for de fire kommunegrupper, betragter jeg netop som push - og pull faktorer, der eksisterer i kommunegrupperne.

Beskæftigelsesmulighederne, der er tilstede i kommunegrupperne, som jeg via branchernes repræsentation samt pendlingen mellem kommunegrupperne har belyst, kan betragtes som økonomiske push - og pull faktorer. Grunden til dette er ganske simpel, da der ved en flytning fra et geografisk område til et andet kan knytte sig økonomiske fordele. På samme måde kan der på sigt knytte sig økonomiske fordele ved at tage en bestemt uddannelse, hvorfor også flytningen som studerende kan være økonomiske motiveret.

De økonomiske push - og pull faktorer kan dog ikke totalt isoleres fra de sociale. Det skal forstås på den måde, at de geografiske steders forskellige udbud af beskæftigelsesmuligheder kan gøre, at individer, der ønsker bestemte typer af jobs, af rent personlige årsager bliver tiltrukket af bestemte geografiske områder.

Den aldersrelaterede befolkningsudvikling kan også siges at være udtryk for sociale push - og pull faktorer. Det skal forstås på den måde, at det udbud af muligheder, der er tilgængelige i det pågældende geografiske område, må formodes at modsvare den grad som forskellige aldersgrupper er repræsenteret i områderne.

12.3 Befolkningsudvikling og urbaniseringsgrader

I forlængelse af det ovenstående kan de fire konstruerede kommunegrupper betragtes som havende forskellige push - og pull faktorer i forhold til den del af befolkningen, der har en lang videregående uddannelse.

Kommunegrupperne er for det første udtryk for forskellige grader af urbanisering, altså hvor stor en andel af befolkningen, der bor i forskellige grader af by- eller land områder. Den overordnede befolkningsudvikling, der har fundet sted i de respektive kommunegrupper fra 2008 til 2013, kan overordnet betragtes som et billede på, hvor attraktive områder med forskellige grader af urbanisering er.

Som det tidligere er redegjort for, hænger den generelle befolkningsudvikling sammen med urbaniseringsgraderne på den måde, at de mest landlige områder har oplevet en befolkningstilbagegang mens det mest urbane område har oplevet en befolkningstilvækst.

Summen af de pull faktorer, der er tilstede i de mere urbane områder, er dermed større end summen af pull faktorer, der er tilstede i de mindre urbane områder, modsat i forhold til push faktorerne.

Den aldersrelaterede befolkningsudvikling viste tydeligt, hvordan befolkningsvæksten i den mest urbane kommunegruppe, er drevet af en procentvis forøgelse i antallet af indbyggere i aldersgruppen 20 til 34 år. I de tre øvrige kommunegrupper har udviklingen for denne aldersgruppe været stik modsat, idet denne aldersgruppe er den, der oplever den procentvise største reduktion.

Betragtes denne aldersgruppes vandring, fra de mindre urbane kommunegrupper til den mest urbane, i lyset af push - og pull faktorerne, må der være nogle pull faktorer tilstede i kommunegruppe 1, som ikke er til stede i de tre øvrige kommunegrupper. Jeg har tidligere beskrevet hvordan denne aldersgruppe er medtaget for at fange dem, der er under uddannelse. Med uddannelsesmulighederne i region Midtjylland i baghovedet, er det meget nærliggende at konkludere, at en pull faktor, der er til stede i kommunegruppe 1, som ikke er til stede i de andre kommunegrupper, er de mangfoldige muligheder for at tage en lang videregående uddannelse.

Udviklingen blandt de 35 til 59 årige er langt mere stationær, men der viser sig alligevel et mønster i form af, at kommunegrupperne 1 og 2 oplever en mindre procentvis forøgelse af denne aldersgruppe, mens de to mest landlige kommunegrupper begge oplever en mindre procentvis reduktion. Sammenholder jeg udviklingen i denne aldersgruppe med den udvikling jeg fandt hos de 20 til 34 årige, kan jeg med rimelighed sige, at de lidt ældre indbyggere ikke i samme omfang søger tilbage til de mere landlige kommunegrupper, som de yngre søger fra disse områder til den mest urbane kommunegruppe. Med andre ord kan de tilstedeværende pull faktorer i kommunegruppe 1 siges at have en større indflydelse på de 20 til 34 årige, end pull faktorerne fra de øvrige kommunegrupper har på de 35 til 59 årige.

Overordnet kan jeg konstatere, at de to aldersgrupper jeg henholdsvis betragter som de studerende og de erhvervsaktive, udgør klart større andele i den mest urbane kommunegruppe, og til dels den næst mest urbane kommunegruppe, sammenlignet med de mere landlige kommunegrupper. Modsat forholder det sig for de aldersgrupper jeg betragter som hovedsagligt værende udenfor arbejdsmarkedet, nemlig de yngste og ældste aldersgrupper. Disse to aldersgrupper udgør de største andele i de mest landlige kommunegrupper.

Groft sagt kan jeg i forhold til push - og pull faktorerne sige, at de erhvervsaktive og de studerende bliver tiltrukket af de mere urbane kommunegrupper. Dem, der er udenfor arbejdsmarkedet, bliver ikke i så høj grad tiltrukket af de urbane områder, eller måske snarere ikke i så stor grad bliver skubbet fra de mere landlige kommunegrupper.

Dette peger i retning af, at et områdes økonomiske push - og pull faktorer har indflydelse på hvilke individer, der søger mod hvilke geografiske områder.

12.4 Brancher og pendling

I lyset af pendlingen og hvordan brancherne er forskelligt repræsenteret i de fire kommunegrupper, kan jeg i relation til push - og pull faktorerne betragte, at der er nogle bestemte brancher tilstede i de fire kommunegrupper, og at disse har forskellig tiltrækningskraft på dem, der har en lang videregående uddannelse. Som det er klargjort i tabel 8 side 55, er der også stor forskel på det antal, der er beskæftiget i de fire kommunegrupper. Eksempelvis er der i rådgivningsbranchen i kommunegruppe 4 blot tale om 162 personer.

Branchernes fordeling kan siges at være udtryk for de økonomiske push - og pull faktorer, der er i kommunegrupperne.

Som det ovenstående er beskrevet er den mest urbane kommunegruppe den, hvor det er muligt at tage en lang videregående uddannelse. Dette har ligeledes betydning for den geografiske fordeling af de jobmuligheder, der er i undervisningssektoren, da denne kommunegruppe dermed er det eneste sted, hvor man som ansat i undervisningssektoren kan have en forskerkarriere. Netop undervisningsbranchen aftager i den mest urbane kommunegruppe, sammenlignet med de øvrige kommunegrupper, en større andel, af dem, der har en lang videregående uddannelse.

Modsat forholder det sig for andelen af dem med en lang videregående uddannelse, der er ansatte i den offentlige administration. Denne er langt mindre i kommunegruppe 1 sammenlignet med de tre øvrige kommunegrupper. Specielt i de to mest landlige kommunegrupper udgør den offentlige administration en langt større andel end i den mest urbane kommunegruppe.

Samme forskel kan jeg se i den andel, der i de fire kommunegrupper er ansat i rådgivningsbranchen. Denne branche er klart mest udbredt i de to mest urbane kommunegrupper sammenlignet med de to mere landlige kommunegrupper.

Sammenholder jeg hvordan brancherne er repræsenteret i de fire kommunegrupper, med pendlingen mellem hjem og arbejde, der foregår mellem kommunegrupperne, er det tydeligt, hvordan den mest urbane kommunegruppe suger arbejdskraft til sig. Denne kommer specielt fra kommunegruppe 2, der geografisk er placeret omkring den mest urbane kommunegruppe. Grundet mine betragtninger omkring den opgjorte pendling betragter jeg det som rimeligt at antage, at der i den mest urbane kommunegruppe er et overskud af arbejdspladser, herunder også arbejdspladser, der er relevante for dem, der har en lang videregående uddannelse.

Groft sagt kan jeg sige, at hvis man bor i de mere landlige kommunegrupper og samtidig har en lang videregående uddannelse, så er sandsynligheden større for at man er ansat i den offentlige administration, end hvis man bor i den mest urbane kommunegruppe. Bor man i den mest urbane kommunegruppe er der andre beskæftigelsesmuligheder som eksempelvis at være ansat på en højere læreanstalt, eller i rådgivningsbranchen.

Med baggrund i vandringssteoriene kan jeg sige, at dem, der har en lang videregående uddannelse og vil have en forskerkarriere eller en ansættelse i det private, dels bliver tiltrukket af kommunegruppe 1, men at de ligeledes bliver skubbet væk fra de mere landlige kommunegrupper, da en sådan ansættelse ikke er mulig i disse områder. På den måde er der nogle beskæftigelsesmuligheder i nogle af kommunegrupperne, som ikke er til stede i andre. Så hvis beskæftigelse i en bestemt branche er meget vigtigt for individet, så kan tiltrækningen fra nogle kommunegrupper være større end fra andre.

12.5 Uddannelse

Ser jeg konkret på hvordan den gruppe jeg betragter som havende afsluttet deres lange videregående uddannelse fordeler sig i de fire kommunegrupper, er der klart flest med bopæl i den mest urbane kommunegruppe. Anvender jeg migrationsteoriene som forklaring på den skæve geografiske fordeling af denne gruppes indbyggere, må der være nogle pull faktorer til stede i kommunegruppe 1, som ikke i samme omfang er til stede i de øvrige kommunegrupper. Der kan sågar tænkes at være nogle push faktorer i de mindre urbane kommunegrupper, der medvirker til at denne indbyggergruppe fravælger at bosætte sig i disse områder.

Den mest urbane kommunegruppe havde som den eneste kommunegruppe oplevet en forøgelse i antallet af indbyggere mellem 20 og 34 år. At denne aldersgruppe udgør en markant større andel af den samlede befolkning, kan tænkes at have indflydelse på det generelle udbud af diverse tilbud, der er tilgængelige i det offentlige rum. Dette kan formodes at stemme bedre overens med den habitus og kapital dem med en lang vide-

regående uddannelse er i besiddelse af. På den måde kan det medvirke til, at denne gruppe af højtuddannede oplever disse tilbud i den mest urbane kommunegruppe som pull faktorer, der ikke i samme omfang kan genfindes i de mere landlige kommunegrupper.

På samme måde kan jeg betragte den ovenstående repræsentation af brancherne i de fire kommunegrupper, i forhold til fordelingen af dem, der har en lang videregående uddannelse. Tilstedeværelsen af bestemte brancher kan nemlig fungere som pull faktorer på denne uddannelsesgruppe. Både i relation til de økonomiske fordele, men også i relation til de personlige præferencer, der kan være i forhold til at være beskæftiget i disse brancher.

Medtager jeg den undersøgte pendling i sammenhæng med branchernes repræsentation, bliver det ret tydeligt, hvordan der i den mest urbane kommunegruppe er flere beskæftigelsesmuligheder for dem der har en lang videregående uddannelse. Herunder er det væsentlige ikke mindst, at der er tale om beskæftigelsesmuligheder det ikke i lige så stort omfang er mulige at varetage i de tre øvrige kommunegrupper.

Push - og pull faktorerne kan på denne måde siges at påvirke dem med en lang videregående uddannelse sådan, at hvis de vil være beskæftiget med noget bestemt, bliver det nødt til at være tilknyttet den mest urbane kommunegruppe, hvilket bevirker, at størstedelen bosætter sig i denne kommunegruppe, eller pendler dertil fra de omkringliggende kommuner.

12.6 Sammenfatning af ændret uddannelsesniveau og push pull faktorer

Bopælsfordelingen blandt dem, der har en lang videregående uddannelse, og dens relation til de forskelle, der er mellem de fire kommunegrupper bliver for alvor interessant, når jeg tager det ændrede uddannelsesniveau i betragtning.

I det ovenstående har jeg forklaret hvordan habitus og kapital hos et individ, der har en lang videregående uddannelse, kan hænge sammen med den position en sådan uddannelse indtager i feltet for uddannelse. Selvom uddannelsens position er væsentlig, skal det ikke forstås på den måde, at et individs uddannelse alene er bestemmende for hvilken habitus og kapital individet besidder. Den habitus og kapital individerne er i besiddelse af, bliver påvirket af de push - og pull faktorer, der er tilstede i de fire kommunegrupper.

Det ændrede uddannelsesniveau betyder som sagt, at feltet for uddannelse forandrer sig, idet en større andel af en ungdomsårgang får en lang videregående uddannelse. Den position som en lang videregående uddannelse indtager i feltet for uddannelse, vil på den baggrund ændre sig i relation til de positioner, der indtages af andre uddannelser i uddannelsesfeltet.

Forandringen af uddannelsesfeltet betyder, at den habitus og kapital, der knytter sig til det at tage en lang videregående uddannelse vil ændre sig. Baggrunden hvorpå det

enkelte individ træffer sine handlinger, vil derfor være anderledes, hvilket får den konsekvens, at der vil ske en ændring af den påvirkning kommunegruppernes push - og pull faktorer har på det enkelte individ. Konkret betyder det at den påvirkning, vi kan konstatere et geografisk område har på individer med en lang uddannelse i kraft af dets push - og pull faktorer, ikke kan forventes at være det samme, når uddannelsesniveauet forandrer sig.

Feltet for uddannelse indgår som sagt i samspil med andre felter i samfundet, hvilket betyder, at når en lang videregående uddannelse indtager en relativt ændret position i uddannelsesfeltet, så får dette også betydning for den rolle en sådan uddannelse har i samfundet generelt. Konkret kan det tænkes at få den betydning, at de jobs, der i dag varetages af mennesker med en lang videregående uddannelse, ikke vil vedblive at være de samme. Når flere får en lang videregående uddannelse, er det meget sandsynligt, at beskæftigelsesområdet for denne uddannelsestype vil ændre sig og ligeledes blive udvidet. Generelt kan det medføre, at den prestige, der er knyttet til det at have en lang videregående uddannelse ligeledes vil ændre sig.

Udover at det ændrede uddannelsesniveau bevirker at en lang videregående uddannelse indtager en ændret position, er der også et andet aspekt ved det ændrede uddannelsesniveau. Når andelen af en ungdomsårgang, der skal have en lang videregående uddannelse øges, betyder der også, at rekrutteringen til disse uddannelser vil repræsentere en langt mere mangfoldig andel af den danske befolkning.

Ser jeg denne rekruttering i forhold til hvilke andele af de 17 årige, der i de fire kommunegrupper, tager en gymnasial uddannelse, er det tydeligt, at netop dem, der tager en gymnasial uddannelse, har deres ophav i langt mere forskellige geografiske egne af Danmark, sammenlignet med bosætningsmønstret for dem, der i dag har en lang videregående uddannelse. Det betyder, at rekrutteringsgrundlaget til de lange videregående uddannelser, næsten er lige så stort i de mindst urbane kommunegrupper som i de mest urbane kommunegrupper, se tabel 13 side 61. Hvis den geografiske fordeling i rekrutteringsgrundlaget bare nogenlunde afspejles i den geografiske fordeling blandt dem, der i fremtiden får en lang videregående uddannelse, vil en betragtelig andel have haft deres opvækst i mindre urbane geografiske områder. Hvilket kan have indflydelse på den habitus og kapital, de bringer med sig.

Sætter jeg denne geografiske spredning i rekrutteringsgrundlaget i forhold til de lange videregående uddannelsers ændrede position i feltet for uddannelse, kan der opstå nogle interessante forskydninger, i balancen mellem indflydelsen fra en lang videregående uddannelse og den habitus og kapital individerne bringer med sig.

Dette begrundes jeg med, at når den relative position for en lang videregående uddannelse ændres, så ændres også den relative samfundsmæssige betydning en sådan uddannelse har, som ovenfor beskrevet. Ser jeg dette i sammenhæng med, at en større andel af dem, der vil tage en lang videregående uddannelse vil medbringe en habitus, der er mere mangfoldig i forhold til dem, der i dag har en lang videregående uddannelse. Det er på den måde meget sandsynligt, at det en lang videregående uddan-

nelse bidrager med, og vil få af betydning for individernes habitus, vil få en relativ mindre betydning i forhold til den habitus individerne bringer med sig, og ligeledes i forhold til, at det ikke i samme omfang som tidligere kræver så entydig en kapitalform at tage en lang videregående uddannelse.

13. Konklusion

I forhold til min problemformulering om hvordan vi kan forvente bosætningsmønsteret blandt dem, der vil få en lang videregående uddannelse, åbner det forandrede uddannelsesniveau samt den ændrede habitus og kapital, op for en række interessante overvejelser når det sættes i forhold til mine fire konstruerede kommunegrupper.

Mine empiriske opgørelser viser, at en større andel af en ungdomsårgang i dag får en lang videregående uddannelse, end det tidligere var tilfældet. På baggrund af de teorier jeg har valgt til at belyse denne ændring, mener jeg, at handlingspræferencerne hos de individer, der får en sådan uddannelse i dag kan tænkes at have ændret sig. Herunder ikke mindst de præferencer, der relaterer sig til valg af bopæl.

Det skal forstås på den måde, at når en større andel af en ungdomsårgang skal tage en lang videregående uddannelse, så ændres også den position, som en lang videregående uddannelse indtager i uddannelsesfeltet. Det medfører for det første en ændring af den habitus og kapital, det er nødvendigt for individerne at besidde for at tage en sådan uddannelse. For det andet vil den habitus og kapital som individerne bringer med sig være mere mangfoldig.

Sætter jeg disse ændringer i relation til, at der skal være en overensstemmelse mellem et individs habitus og den valgte lokation for bopælen, kan det formodes at det ændrede uddannelsesniveau vil have indflydelse på bopælspræferencerne, hos dem, der i dag får en lang videregående uddannelse, sammenlignet med dem, der tidligere fik en sådan uddannelse.

Betragter jeg ydermere valget af bostedet, som en forbrugsvare individerne erhverver sig, og som i lyset af globaliseringen får en øget betydning for hvordan individet fremstår i relation til andre individer. I den optik bliver valg af bosted dels noget individet erhverver sig, så det miljø og de muligheder, der er tilstede, stemmer overens med de præferencer individet har. Men bostedet bliver også noget der erhverves, i relation til hvordan individet opfatter sig selv, og kan differentiere sig fra andre.

På flere måder mener jeg, det er interessant at se valg af bopæl som en forbrugsvare i relation til det ændrede uddannelsesniveau og den deraf følgende ændrede habitus og Kapital, hos dem, der tager en lang videregående uddannelse.

Den økonomiske dimension, der hører til valget af bosted bliver mere fremtrædende, når bostedet betragtes som en forbrugsvare. De signalværdier, der knytter sig til bopælsens beliggenhed og beskaffenhed, kommer så at sige med en pris.

Prisen som denne vare koster skal for det første ses i forhold til habitus og kapital hos dem, der i dag får en lang videregående uddannelse. Når disse ændres, kan det som sagt også tænkes, at den fysiske lokation som de ønsker at bosætte sig i ændres. For det andet skal de økonomiske udgifter, der er forbundet med forskellige bopælsønsker ses i forhold til de økonomiske muligheder, dem med en lang videregående uddannelse har at gøre godt med. For når uddannelsen forandrer sin rolle i samfundet generelt, kan det ligeledes tænkes, at den økonomiske situation, der følger med en sådan uddannelse vil være en anden, end den er i dag.

Som jeg gennem min empiri har belyst, er der, blandt dem, der i dag har en lang videregående uddannelse, en langt højere andel, der er bosatte i den mest urbane kommunegruppe. Denne kommunegruppe adskiller sig på flere områder fra de mere landlige kommunegrupper.

For det første er der i den mest urbane kommunegruppe nogle andre beskæftigelsesmuligheder. Jeg formoder at disse beskæftigelsesmuligheder har en tiltrækkende effekt på dem, der har en lang videregående uddannelse. De push - og pull faktorer, der er på beskæftigelsesområdet i de fire kommunegrupper, kan jeg betragte i forhold til den ændrede position, som en lang videregående uddannelse har i samfundet i dag. På den baggrund kan der være god grund til at forvente, at det fremadrettet ikke vil være de samme push - og pull faktorer, der på beskæftigelsesområdet vil påvirke dem, der i dag får en lang videregående uddannelse. Dem, der i dag får en lang videregående uddannelse, kan på den baggrund formodes i højere grad at være tiltrukket af beskæftigelsesmuligheder, der ikke blot begrænser sig til den mest urbane kommunegruppe.

Når dem, der skal have en lang videregående uddannelse, i dag medbringer en større mangfoldighed af habitus, kan det ligeledes formodes, at influere på de forventninger de har til deres beskæftigelsessituation. Alene af den grund kan det også forventes, at de beskæftigelsesmuligheder, der er i de fire kommunegrupper vil ændre deres push - og pull indflydelse på denne uddannelsesgruppe.

Jeg har belyst hvordan der i den mest urbane kommunegruppe er bosat en langt højere andel af unge borgere mellem 20 og 34 år. Den massive tilstedeværelse af denne aldersgruppe må formodes at afspejle sig i de tilbud, der er til stede i det offentlige rum. På samme måde som ovenfor mener jeg ikke, vi kan forvente, at disse tilbud fremadrettet vil udgøre en lige så stor pull faktor, som de tilsyneladende har på dem, der i dag har en lang videregående uddannelse.

Sammenfatter jeg de ovenstående konklusioner mener jeg, at vi i lyset af det ændrede uddannelsesmønster ikke kan forvente, at områder med forskellige urbaniseringsgrader og de karakteristika, der knytter sig til disse, fremadrettet vil have den samme tiltrækningskraft, på dem, der i dag får en lang videregående uddannelse. På den bag-

grund mener jeg ikke, at vi skal forvente et lige så ensartet bosætningsmønster blandt den del af befolkningen, der fremadrettet får en lang videregående uddannelse, som det er i dag.

14. Perspektivering

I perioden for arbejdet med dette projekt er der udkommet to udgivelser, jeg betragter som værende relevante i forhold til dette projekt. Den ene er den såkaldte "Profilmodel", der udgives af Undervisningsministeriet og er en fremskrivning af uddannelsesniveauet hos de elever der gik i 9. klasse i skoleåret 2011/2012 (Profilmodellen 2012). Den anden er udgivelsen "Danmark i forandring", der omhandler de demografiske ændringer i Danmark, samt de sociale og økonomiske forskelle der eksisterer på kommuneniveau, denne er udgivet af Kommunernes Landsforening (KL 2014).

Begge disse udgivelser har givet anledning til offentlige - og politiske diskussioner, dels i forhold til uddannelsesniveauet og dels i forhold til den skæve udvikling i forskellige geografiske områder af Danmark, som den betegnes af Kommunernes Landsforening (KL 2014, s.4-5).

14.1 Profilmodellen

Profilmodellen er en prognose, hvormed en ungdomsårgangs forventede uddannelsesniveau fremskrives for de næste 25 år. Først vil jeg i relation til profilmodellens prognoser medtage de uddannelsesmålsætninger, som regeringen fremsatte i 2012 i den såkaldte 2020-plan. Målsætningen i 2020-planen var som tidligere nævnt, generelt at hæve uddannelsesniveauet i Danmark, og at 25 % af en ungdomsårgang i 2020 skal have en lang videregående uddannelse. Det er dog ikke nærmere defineret, om 25 % af en ungdomsårgang i år 2020 skal være færdige med en lang videregående uddannelse, eller om en sådan uddannelse blot skal være påbegyndt på dette tidspunkt. Regeringen beskriver selv sine målsætninger på uddannelsesområder som værende ambitiøse (Regeringen 2012, s.91-92).

På baggrund af min empiri, der viser at blandt dem, der var 35-39 år i 2013, årgang 1974-1978, var det 13,7 % der enten havde en lang videregående uddannelse eller en forskeruddannelse, betragter jeg umiddelbart regeringens uddannelsesmålsætning i 2020-planen som værende lige lovlig frisk.

Mine beregninger for dem, der var 25 år i 2013, altså årgang 1988, viser, at der på landsplan var 15,7%, der enten var færdige eller i gang med en kandidatuddannelse. På trods af at der fra årgang 1974-1978 til årgang 1988 er sket en stigning, i den andel, der er i gang med en lang videregående uddannelse, er niveauet stadig betragteligt under målsætningen i 2020-planen på 25 %. Medtager jeg imidlertid dem i årgang

1988, der på dette tidspunkt var i gang med en bacheloruddannelse og forudsætter, at de alle vil få en kandidatuddannelse, betyder det, at maksimalt 21,5 % af de 25 årige i 2013 vil få en lang videregående uddannelse. I årgang 1988 skal der altså ske en stigning på 3,5 % point for at opfylde 2020 målsætningen.

I det tilfælde at dem, der er 25 år i 2020 der skal opfylde 25 % målsætningen, betyder det, at der skal ske en stigning på 16,3 % i andelen af denne ungdomsårgang, der skal have en lang videregående uddannelse. Dette skal ske over en periode på 7 år, og er som sagt beregnet med udgangspunkt i, at alle, der er i gang med en bacheloruddannelse fortsætter deres uddannelsesforløb og får en lang videregående uddannelse.

Som det fremgår af de ovenstående beregninger, er det vanskeligt præcist at konkludere, hvor mange af dem, der i dag er i gang med en uddannelse, der også vil ende med at få en lang videregående uddannelse. På den baggrund er det derfor ligeledes vanskeligt præcist at konkludere hvor tæt på, eller langt fra, 2020 målsætningen vi præcist befinder os.

I forlængelse af 2020 målsætningen og mine beregninger for årgang 1988, vil jeg se nærmere på profilmodellens resultater, og den diskussion de har foranlediget.

Profilmodellens prognoser viser, at blandt dem, der gik i 9. klasse i skoleåret 2011/2012, vil 29 % efter 25 år have fået en lang videregående uddannelse. Det betyder, at efter 25 år, i år 2037 vil denne ungdomsårgang altså være 40 år, og 29 % vil ifølge prognoserne have en lang videregående uddannelse. I forhold til 2020 målsætningen hvor 25 % af dem, der eksempelvis er 25 år i år 2020 skal have en lang videregående uddannelse, vil det betyde, at de i år 2037 vil være 42 år. Sammenligner jeg 2020 målsætningen med profilmodellens prognoser, betyder det, at med det nuværende uddannelsesniveau er 2020 målsætningen mere end indfriet, faktisk med mere end 4% point.

Det er netop på den baggrund, debatten om hvorvidt der uddannes for mange med en lang videregående uddannelse er fremkommet.

Profilmodellens resultater skal dog tages som det de er, nemlig en prognose. I den sammenhæng gør undervisningsministeriet opmærksom på, at profilmodellens prognoser er behæftet med en række forbehold, som skal tages i betragtning, når resultaterne anvendes. Citaterne herunder viser to centrale forudsætninger i profilmodellens prognoser:

- Uddannelsessystemet vil forblive, som det var i de skoleår, hvor ungdomsårgangen gik i ottende og niende klasser
- Ungdomsårgange, hvis uddannelsesadfærd fremskrives, vil bevæge sig i uddannelsessystemet på samme måde som dem, der er i uddannelsessystemet i de år, hvor ungdomsårgangen gik i ottende og niende klasse.

kilde:(Profilmodellen 2012, s.9)

I hvilket omfang uddannelsessystemet vil forblive uændret i forhold til de foregående to år, er selvsagt vanskelig at spå om. Det kan dog konstateres, at der allerede på nuværende tidspunkt er truffet politiske beslutninger, der efter sommerferien vil have indflydelse på både folkeskolen og universiteterne.

Den nye folkeskolelov, der træder i kraft efter sommerferien 2014, indeholder en række ændringer af folkeskolen. Blandt andet skal eleverne have en længere og mere varieret skoledag, og lærerne skal ligeledes tilbringe alle deres arbejdstimer på skolen (Bilag 29).

På universiteterne træder den såkaldte "Fremdriftsreform" i kraft efter sommerferien 2014. Denne øger blandt andet kravene til den rettidige fuldførelse af et semester med det formål, at studerende ikke skal blive hængende for længe i uddannelsessystemet (Bilag 30).

På den baggrund kan det konstateres, at forudsætningerne for den ovenstående prognose, på nogle områder vil være ændret allerede efter sommerferien. Endvidere kan det konstateres, at profilmodellens resultater allerede på nuværende tidspunkt har foranlediget en diskussion, der blandt andet drejer sig om forslag til ændringer af uddannelsessystemet. Hvorvidt disse forslag bliver til konkrete ændringer, kan der ikke siges noget konkret om på nuværende tidspunkt.

Ét er de ændringer, der fremover kan forekomme af selve uddannelsessystemet, og dermed ændre hvordan det konkret fungerer. Noget andet er imidlertid hvordan opfattelsen af uddannelsessystemet kan ændre sig, eksempelvis i relation til udbyttet og værdien af forskellige uddannelser. Det leder mig til den anden af de ovenstående forudsætninger, der omhandler hvordan ungdomsårgangen vil kopiere de tidligere årganges bevægelser i uddannelsessystemet.

De seneste år har den politiske dagsorden været, at flere skulle tage en uddannelse, herunder også en lang videregående uddannelse og dette tilmed helst så hurtigt som muligt, hvilket også afspejles i 2020-planens målsætninger på uddannelsesområdet. De årgange, der de seneste år har været i uddannelsessystemet, kan man sige blot har fulgt de råd, de er blevet givet, og beredt sig i kampen om fremtidens videns tunge jobs (Regeringen 2012, s.35).

De aktuelle diskussioner på uddannelsesområdet går imidlertid i en anden retning.

Der er den seneste tid kommet øget fokus på den relative høje dimittend ledighed, der eksisterer på nogle lange videregående uddannelser, og hvordan disse uddannelser næsten er den sikre vej til livslang offentlig forsørgelse (Bilag 31). Samtidig er der kommet et øget fokus på de erhvervsfaglige uddannelser, og hvordan det skal gøres mere attraktivt at søge ind på disse (Regeringen 2014).

På den baggrund mener jeg, der er stor forskel på, hvordan vigtigheden af det at tage en lang uddannelse er blevet beskrevet de seneste år, i forhold til hvordan det beskrives i dag. Jeg er bevidst om, at dette ikke umiddelbart har indflydelse på uddannelsessystemets egentlige funktion, men jeg mener, det sagtens kan tænkes at have indflydelse på den enkeltes opfattelse, af hvilke gevinster, der kan være forbundet med at

tage en bestemt uddannelse. På den baggrund mener jeg, at der er mange forskellige parametre, der spiller ind i forhold til de prognoser, der forudsiger hvordan en ungdomsårgang vil bevæge sig i uddannelsessystemet.

En anden faktor, der er værd at tage i betragtning i forhold til de seneste års optag af studerende, er den finansielle krise, der tog sin start i 2007/2008 (Bilag 1). I åerne herefter steg antallet af arbejdsløse i Danmark, hvilket betød, at beskæftigelsesmulighederne for dem, der lige havde afsluttet en ungdomsuddannelse blev markant forringet. Som konsekvens af den ændrede beskæftigelsessituation blev det at fortsætte i uddannelsessystemet relativt mere tillokkende for denne gruppe af unge, da det via Statens Uddannelsesstøtte kunne give en mere sikker situation og indkomst.

Jeg mener at de ovenstående betragtninger, i forhold til de forudsætninger som prognoserne for uddannelsesniveaet bygger på, er særdeles relevante. Der kan argumenteres for, at allerede når forståelsen af det at tage en lang videregående uddannelse ændrer sig, så ændres også det grundlag de unge tager deres uddannelsesvalg på baggrund af.

14.2 Danmark i forandring

Med udgivelsen "Danmark i forandring" har Kommunernes Landsforening fokuseret på den kommunale udvikling i forhold til en række parametre. De konkluderer, at de generelle befolkningsbevægelser går fra land mod by. Dels øges antallet, der flytter til de største byer i Danmark, men også lokalt oplever nogle byområder en tilflytning fra de omkringliggende landområder, selvom området generelt oplever befolkningstilbagegang (KL 2014, s.8). Den demografiske udvikling afspejler sig i de udfordringer den enkelte kommune har i forhold til at skabe balance mellem deres indtægter og udgifter. Desuden konkluderes det, at flere arbejdspladser samler sig i byerne, herunder specielt de erhverv, der gør brug af højtuddannet arbejdskraft (Ibid, s.7).

Ved det kommunalpolitiske topmøde, der blev afholdt af Kommunernes Landsforening den 20. til 21. marts 2014 i Aalborg, var fokus ligeledes rettet mod urbaniseringen og de udfordringer den bringer med sig for kommunerne.

Både udgivelsen "Danmark i forandring" og det kommunalpolitiske topmøde har fremhævet urbaniseringen som værende en af de helt store og aktuelle udfordringer i forhold til hvordan, der kan bevares en geografisk balance i Danmark (Ibid). Som jeg ligeledes har redegjort for i dette projekt, er der til forskellige geografiske områder knyttet nogle karakteristika, der gør områderne mere eller mindre attraktive for forskellige befolkningsgrupper.

I udgivelsen "Danmark i forandring" kategoriseres kommunernes demografiske udfordringer. Udfordringerne inddeles i kategorier fra 1 til 4, hvor 1 er den kategori med fær-

rest demografiske udfordringer. Udfordringerne baseres på baggrund af forholdet mellem antallet af ældre, erhvervsaktive og fødselstallet i kommunerne (Ibid, s.13).

De demografiske udfordringer forholder sig til mine fire kommunegrupper sådan, at den mest urbane kommunegruppe 1, tilhører kategorien af kommuner, der har færrest demografiske udfordringer. Kommunegruppe 1 er faktisk den eneste kommune i region Midtjylland, der er at finde i denne kategori. Ellers forholder det sig sådan, at de mindre urbaniserede kommunegrupper har flere demografiske udfordringer, sammenlignet med de mere urbane kommunegrupper.

I kølvandet på de demografiske udfordringer, der blev beskrevet i udgivelsen "Danmark i forandring" samt fremført på det kommunalpolitiske topmøde, er der fremkommet forskellige fortællinger om hvordan udfordringerne skal imødekommes.

Formanden for Kommunernes Landsforening Erik Nielsen og næstformand Erik Fabrin skrev sammen en artikel i forbindelse med det kommunalpolitiske topmøde (Bilag 32). Heri konkluderede de, at selvom man nogle steder er inde i en negativ udviklingsspiral, så er Danmark ikke ved at knække midt over i en øst og vest del. I både øst og vest findes kommuner, der oplever vækst mens andre oplever tilbagegang. I stedet mener Nielsen og Fabrin, det gælder om at skabe vækst på de lokale steder, og at det er omkring byerne denne vækst skal ske. Selvom der skal satses på den lokale vækst, slog formand Erik Nielsen i sin afgangstale til lyd for, at det særligt forhøjede bloktilskud ikke bør afskaffes i 2014. Han mener, at hele den offentlige sektor må bidrage til at overkomme de udfordringer, den demografiske udvikling giver (Bilag 33).

En modsat holdning blev d. 23/3 2014 fremsat i Berlingskes leder. Her blev der argumenteret for, at det ikke længere gav mening at flytte flere penge fra de "rige" kommuner til de fattigere kommuner. De sidste mange års kommunale udligninger havde nemlig ikke stoppet befolkningsvandringerne mod byerne. Kort sagt var det på tide, at acceptere borgernes ønsker om hellere at ville bo i byerne (Bilag 34).

Jeg mener i høj grad at spørgsmålet om hvordan de ovenstående kommunale udfordringer skal takles er et spørgsmål om hvilket værdigrundlag, man baserer sine holdninger på. Den ene pol i denne diskussion kan siges at udgøres af holdningen om, at uafhængigt af geografisk placering skal der for den enkelte være lige adgang til det offentlige system og dets ydelser. Den anden pol kan siges at udgøres af tanken om, at de områder, der ikke i sig selv er økonomisk rentable, og hvor det er for bekosteligt at tilbyde offentlige ydelser, blot skal have lov at svinde hen.

Forståelsen af årsagerne til det ændrede bosætningsmønster kan ligeledes betragtes på to måder. Den første er, at befolkningen flytter til bestemte geografiske områder fordi det er der mulighederne er. Den anden er, at mulighederne er i bestemte geografiske områder fordi folk flytter til dem.

I forlængelse af årsagerne til det ændrede bosætningsmønster viser undersøgelser, at hvis vi kunne vælge at bosætte os uden hensyn til beskæftigelse og familie, så eksisterer der en uoverensstemmelse mellem bopælsønskerne og det faktiske bopælsmøn-

ster (Momentum 2013). En nylig undersøgelse foretaget af YouGov for Kommunernes Landsforenings nyhedsbrev "Momentum" viser, at blandt de 37 %, der i dag bor i en storby, er det blot 32 % der, under de ovenfor nævnte betingelser, ønsker at bo i sådan en by. Modsat forholder det sig i forhold til ønskerne om at bo på landet. I dag bor 5 % af befolkningen på landet, men hele 14 % har et ønske om det (Ibid). En sådan undersøgelse afspejler grundet de nævnte betingelser selvsagt ikke det reelle antal, der umiddelbart vil skifte bopæl. Trods det mener jeg, det kan sige noget om, at det bopælsmønster vi i dag kan konstatere, ikke i lige så høj grad er dækkende for vores emotionelle præferencer, som det er dækkende for de praktiske hensyn.

På den måde er der mange hensyn, der skal tages når der vælges bopæl. Både i forhold til det rent praktiske men ligeledes i forhold til ens personlige præferencer. Denne kompleksitet øges, som omtalt i teori afsnittet, når det ofte ikke blot er enkeltindivider der skifter bopæl, men hele familien der skal flytte.

Den nuværende massive vandring fra land til by, er ifølge hans Thor Andersen fra Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) ikke noget vi skal se som en udvikling, der vil fortsætte i det uendelige. Ifølge Andersen går denne type af udviklinger i bølger, hvor der på ét tidspunkt er et stort antal flytninger til de større byer, og på andre tidspunkter foregår flytningerne den anden vej (Ibid 2014).

Et eksempel på det er vanskeligt at fremskrive befolkningsudviklingerne i forskellige geografiske områder, er Danmarks statistiks befolkningsfremskrivninger et eksempel på. I 2008 var prognoserne for de Vestsjællandske og Fynske kommuner, at de frem mod 2030 ville opleve en befolkningsvækst i omegnen af 5 %. Blot fem år senere i 2013 viste prognoserne imidlertid, at de selv samme områder nu kunne forvente en tilbagegang i befolkningsantallet (KL 2014, s.20).

14.3 Uddannelse, beskæftigelse og bosætning

Profilmodellens prognoser på uddannelsesområdet har som sagt foranlediget en debat, om hvorvidt der er beskæftigelsesmuligheder til de mange, der i fremtiden vil få en lang videregående uddannelse.

To ting mener jeg skal holdes for øje i den sammenhæng. For det første, at der er tale om prognoser, for dem der i 2011/2012 gik i 9. klasse. De 29 % af en ungdomsårgang, der får en lang videregående uddannelse, er dermed ikke er på nuværende tidspunkt et faktum. På den baggrund skal vi huske, at de ændringer, der måtte ske i de unges uddannelsesvalg, ikke sker i forhold til at 29 % af en ungdomsårgang i dag får en lang videregående uddannelse, men i forhold til prognoserne om deres fremtidige uddannelsesniveau. Den aktuelle debat om de lange videregående uddannelser mener jeg, som sagt i sig selv kan tænkes at have indflydelse på denne årgangs uddannelsesvalg. Dette kan betyde, at uddannelsesmønstret ændres, så andelen af en ungdomsårgang, der får en lang videregående uddannelse måske slet ikke når de 29 %.

For det andet mener jeg, at det i forhold til beskæftigelsesmulighederne for dem med en lang videregående uddannelse er væsentligt at vurdere, om dem, der i fremtiden får

en lang videregående uddannelse, skal varetage de samme jobfunktioner, som dem, der i dag har en lang videregående uddannelse. På baggrund af mine teoretiske belysninger af det ændrede uddannelsesniveau betragter jeg ikke nødvendigvis dette som værende tilfældet. Dels mener jeg at det er plausibelt at de jobfunktioner en sådan uddannelse giver adgang til vil forandre sig, og dels mener jeg beskæftigelsespræferencerne hos denne uddannelsesgruppe ligeledes vil blive mere mangfoldig.

På den baggrund mener jeg, at det ændrede uddannelsesmønster er interessant at betragte i forhold til den førmtalte stigende urbanisering og centraliseringen af beskæftigelsesmulighederne i og omkring de større byer. Mine analyser af det ændrede uddannelsesmønster kan betragtes som værende i modstrid med befolkningens og arbejdspladsernes urbanisering, herunder præferencerne hos den stigende andel, der vil få en lang videregående uddannelse. Sammen med Hans Thor Andersens forståelse af at befolkningens vandringer foregår i bølger, samt undersøgelser, der viser en uoverensstemmelse mellem det faktiske bosætningsmønster og befolkningens bosætningsønsker, kan der argumenteres for, at der er et potentiale for et anderledes bosætningsmønster i Danmark.

Om der på den baggrund skal gøres en ekstra indsats for at imødegå den aktuelle urbanisering, eller om de muligheder den giver, skal udnyttes fuldt ud, er et åbent spørgsmål. Jeg mener, som tidligere beskrevet, at det er et spørgsmål om, hvad der betragtes som baggrunden for den aktuelle urbanisering og hvilke værdier, der sættes til at være de styrende for bosætningsmønstret i Danmark.

Litteraturliste

Andersen, Heine. Brante, Thomas og Korsnes, Olav (2005)
"Leksikon i sociologi"
Akademisk Forlag, København K

Bourdieu, Pierre, Stanford University Press (1990)
"In other words - essays towards a reflexive sociology"
(Brugt til citat i starten af teori afsnittet om bourdieu)

Bourdieu, Pierre (1994)
"Centrale tekster inden for sociologi og kulturteori"
Akademisk forlag

Bourdieu, Pierre og Wacquant J.D. (1996)
"Refleksiv sociologi - mål og midler"
Narayana Press, Gylling

Bourdieu, Pierre (1996b)
"Distinction - A social critique of the judgement of taste"
T.J. Press (Padstow) Ltd., Padstow, Cornwall

Bourdieu, Pierre. Accordo, Alain. Balazs, Gabrielle. Beaud, Stéphane. Bonvin, Francois. Bourdieu, Emmanuel. Bourgois, Philippe. Broccolichi, Sylvian. Champagne, Patrick. Christin, Rosine. Faguer, Jean-Pierre. Garcia, Sandrine. Lenoir, Remi. Euvrad, Francoise. Pialoux Michel, Pinto Louis. Podalydés, Denis. Sayad, Abdelmalek. Soulié, Charles.
Stanford University Press. Stanford, California (1999)
"The weight of the world"

Bourdieu, Pierre (2005)
"Udkast til en praksisteori"
Hans Reitzels forlag, København

Danmarks statistik (2000)
"Befolkningen i 150 år"

Danmarks Statistik (2004)
"Befolkningens uddannelsesniveau"
Jacobsen, Klaus Fribert

Danmarks Statistik (2006)
"Det nye demografiske danmarkskort - Befolkningen i de nye kommuner"

Danmarks Statistik (2014)
"Danmark i tal 2014"

Florida, Richard (2005)
"Den kreative klasse - og hvordan den forandrer arbejde, fritid, samfund og hverdagsliv"
Forlaget Klim
Narayana Press

Giddens, Anthony (2002)
"Sociologi - En kort men kritisk introduktion"
Hans Reitzels Forlag, Danmark

Hansen, Per Vejrup (2004)
"Praktisk statistik", 4. udgave
Samfundslitteratur, Frederiksberg C, Danmark

Hune, Lone Juul (2013)
"Sommerens gymnasiale studenter 2013"
Ministeriet for børn og undervisning

Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2005)
"Kommunalreformen - Kort fortalt"

Ingemann, Jan Holm (2009)
"Den postagrare ruralitet og den rådne banan"

Ingemann, Jan Holm (2010)
"Den postagrare ruralitet og den rådne banan - Et institutionelt økonomisk perspektiv"

Kirkeministeriet (2013)
"<http://miliki.dk/kirke/folkekirken/>"
Set d. 7/11 2013

KL, Kommunernes Landsforening (2014)
"Danmark i forandring - Udvikling i lokal balance"

Knudsen, Lisbeth B (2007)
"Introduktion til demografisk metode"
Syddansk Universitetsforlag

Landdistriktsredegørelse (2007)
"Indenrigs- og sundhedsministeriet - Ministeriet for fødevarer, landbrug og industri"
Landdistriktsredegørelse (2012)
Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter

Landdistriktsredegørelse (2013)
"Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter"

Miljøministeriet (2013)
"Forslag til landsplanredegørelse 2013"

Mogensen, Gunnar Viby (2010)
"Det danske velfærdssamfunds historie"

Momentum (2013)
"Mange danskere drømmer om at flytte på landet"
Udgivet d. 14/10 2013

Momentum (2014)
"En trediedel af kommunerne opsuger tilflytterne"
Udgivet d. 20/3 2014

Naturstyrelsen (2013)
"Planloven 2013 - Bekendtgørelse af lov om planlægning"

Ploug, Niels et al. (2004)
"Den danske velfærdsstats historie"
Socialforskningsinstituttet

Regeringen (2012)

“Danmark i arbejde - Udfordringer for dansk økonomi mod 2020”

Regeringen (2014)

“Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser”

Ritzer, George og Goodman, Douglas J. (2003)

“Sociological Theory”

Mc Graw and Hill (sixth edition)

Savage, Mike. Bagnall, Gaynor. Longhurst, Brian (2005)

“Globalization and belonging”

SAGA Publications Ltd. London

SBI, Staten Byggeforskningsinstitut Aalborg Universitet (2010)

“Når teltpælene rykkes op - Geografisk mobilitet i Danmark og dens årsager”

Andersen, Hans Skifter

SBI, Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet (2014)

“Boligmarkedet udenfor de store byer - Sammenfatning”

Andersen, Hans Thor. Larsen, Jacob Norvig. Jensen, Ole Jesper. Haldrup, Karin

Staunstrup, Jan Kloster og Møller, Jørgen (2012)

“De oversete mennesker i randområderne”

Perspektiv nr. 22-2012

Svendsen, Gunnar Lind Haase og Winther, Malene Brandt (2012)

“The rotten banana fires back: The story of a danish discourse of inclusive rural-ity in the making”

Journal of Rural studies (28) 2012

Søgaard, Villy (2011)

“Operationalisering af landdistriktsbegrebet”

Undervisningsministeriet (2012)

“Profilmødel 2012 - videregående uddannelser”

Vaus, David de (2005)

“Research design in social research”

SAGE Publications Inc. (London)

Vestergaard, Hedvig
Kap 12. "Boligpolitik i velfærdsstaten"

Weinstein, Jay. Pillai, Vijayan K. Allyn & Bacon. Needham Heights, MA (2001)
"Demography - The science of population"